

**Α.Τ.Ε.Ι ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ ΕΛΕΝΗ
ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΓΙΑΝΝΟΥΛΙΔΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ**

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΜΑΙΟΣ 2007

*Γραμβούσα, Κάβο Σίντερο καράβι φθινοπωρινό η Κρήτη,
Φρεγάδα τριοκάταρτη στο κύμα.
Τα Λασιθιώτικα βουνά πρύμνιο κατάρτι, τα Σφακιανά πλωριό και μεσ' στη μέση στον αφαλό
της Κρήτης τρίτο κατάρτι ο Ψηλορείτης.*

Κωστής Φραγκούλης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1.	Κρήτη.....	6
1.2.	Ιστορική Αναδρομή	7
1.3.	Η σπουδαιότητα του τουρισμού στην Κρήτη.....	8
1.4.	Πληθυσμιακή κατανομή.....	8
1.5.	Πρωτογενής τομέας.....	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1.	Ορισμός τουριστικού προϊόντος.....	10
2.2.	Τα κυριότερα τουριστικά θέλγητρα και φυσικοί πόροι.....	10
2.3.	Ο Νομός Ηρακλείου	11
2.3.1.	Η πόλη του Ηρακλείου.....	11
2.3.2.	Κνωσσός	13
2.3.3.	Φαιστός.....	14
2.3.4.	Μάλλια.....	15
2.3.5.	Γόρτυνα.....	16
2.3.6.	Αγία Τριάδα.....	17
2.3.7.	Τύλισος.....	19
2.3.8.	Βαθύπετρο.....	19
2.3.9.	Αρχάνες	20
2.3.10.	Αρχαιολογικό Μουσείο.....	21
2.3.11.	Ιστορικό Μουσείο.....	21
2.3.12.	Μουσείο Φυσικής Ιστορίας.....	22
2.3.13.	Μουσείο Μάχης Κρήτης και Εθνικής Αντίστασης.....	23
2.3.14.	Μουσείο Αγίας Αικατερίνης.....	23
2.4.	Ο Νομός Χανίων.....	24
2.4.1.	Η πόλη των Χανίων.....	24
2.4.2.	Αρχαιολογικό Μουσείο.....	25
2.4.3.	Ναυτικό Μουσείο.....	26
2.4.4.	Πολεμικό Μουσείο.....	26
2.4.5.	Λαογραφικό Μουσείο.....	26
2.4.6.	Ιστορικό Αρχείο.....	27
2.4.7.	Μονή Γκουβερνέτου.....	27
2.4.8.	Μονή Αγίας Τριάδας.....	28
2.4.9.	Φαράγγι Σαμαριάς.....	28
2.5.	Ο Νομός Ρεθύμνης.....	30
2.5.1.	Η πόλη του Ρεθύμνου.....	31
2.5.2.	Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο.....	32
2.5.3.	Μουσειακή Ζωή Ενάλειας Ζωής.....	33
2.5.4.	Αρχαιολογικό Μουσείο.....	33
2.5.5.	Μονή Αρκαδίου.....	33
2.5.6.	Μονή Πρεβέλης.....	35
2.6.	Ο Νομός Λασιθίου.....	36
2.6.1.	Η πόλη του Αγίου Νικολάου.....	36
2.6.2.	Αρχαιολογικός χώρος Ζάκρου.....	37
2.6.3.	Αρχαιολογικός χώρος Πραισού.....	38
2.6.4.	Αρχαιολογικός χώρος Γουρνιών.....	39
2.6.5.	Δικταίο Άνδρο.....	39
2.6.6.	Λατώ.....	40
2.6.7.	Σπιναλόγκα.....	40
2.6.8.	Αρχαιολογικό Μουσείο Αγίου Νικολάου.....	41
2.6.9.	Αρχαιολογικό Μουσείο Ιεράπετρας.....	41
2.6.10.	Φοινικόδασος Βάι.....	41
2.6.11.	Γαιδουρονήσι ή Χρυσή.....	41
2.6.12.	Μονή Τοπλού.....	42
2.7.	Οδικό δίκτυο.....	42
2.8.	Οδικές Συγκοινωνίες.....	43
2.9.	Λιμάνια.....	43

2.10.	Αεροδρόμια.....	43
2.11.	Εκπαίδευση.....	44
2.12.	Τουριστική Ανοδομή.....	45
2.13.	Τουριστικά Γραφεία.....	50
2.14.	Αεροπορικές Εταιρείες.....	51
2.15.	Ναυτιλιακές Εταιρείες.....	51
2.16.	Εταιρείες ενοικιάσεων αυτοκινήτων και μοτοσικλετών.....	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1.	Τουριστική Ζήτηση.....	53
3.2.	Επισκεψιμότητα Αρχαιολογικών χώρων.....	55
3.3.	Επικοινωνιακή Πολιτική.....	57
3.3.1.	Marketing Plan που έχουν εκπονηθεί στην Περιφέρεια.....	57
3.3.2.	Μέσα προβολής που έχουν χρησιμοποιηθεί.....	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1.	Καθορισμός στρατηγικής για την προώθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.....	62
4.1.1.	Άξονες Δράσεις.....	63
4.1.2.	Μέτρα πολιτικής.....	64
4.2.	Προσδιορισμός των προτεραιοτήτων και των αξόνων παρέμβασης των Δημόσιων φορέων.....	64
4.3.	Πρόταση για τους άξονες και τις μορφές κινητοποίησης των φορέων του Ιδιωτικού τομέα και των αναγκαίων δράσεων των Δημόσιων και των Ιδιωτικών φορέων.....	65
4.3.1.	Πρόγραμμα Δράσης.....	66
4.3.2.	Κατηγορίες έργων και υποέργων.....	67
4.4.	Εκτίμηση αναμενόμενων επιπτώσεων.....	72
4.5.	Στρατηγική Marketing και Επικοινωνιακή Πολιτική.....	72
4.6.	4 ^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.....	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1.	Εναλλακτικές μορφές τουρισμού.....	76
5.2.	Θαλάσσιος τουρισμός.....	76
5.3.	Συνεδριακός τουρισμός.....	78
5.4.	Ορεινός τουρισμός.....	80
5.5.	Κυνηγετικός τουρισμός.....	83
5.6.	Ιππικός τουρισμός.....	83
5.7.	Σπηλαιολογικός τουρισμός.....	84
5.8.	Τουρισμός Υγείας.....	86
5.9.	Αθλητικός τουρισμός.....	87
5.10.	Δυνάμεις – Αδυναμίες – Ευκαιρίες – Απειλές.....	90
5.11.	Συμπεράσματα.....	93

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

- ♦ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:** παρατίθενται γενικά στοιχεία για την Κρήτη και την ιστορία του τουρισμού, ενώ γίνεται μια σύγκριση του τουριστικού τομέα με τον πρωτογενή τομέα κυρίως αυτών της γεωργίας

- ◆ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:** αναπτύσσεται το τουριστικό προϊόν της Κρήτης ανά Νομό και παρατίθενται στοιχεία της τουριστικής υποδομής (λιμάνια, αεροδρόμια, συγκοινωνίες) του νησιού καθώς και της τουριστικής ανωδομής (ξενοδοχειακές μονάδες, τουριστικά γραφεία, αεροπορικές εταιρίες κτλ.)
- ◆ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:** παρατίθενται στοιχεία που αφορούν την τουριστική ζήτηση (αφίξεις, διανυκτερεύσεις, εποχικότητα) καθώς επίσης και η Επικοινωνιακή Πολιτική της Περιφέρειας Κρήτης
- ◆ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:** παρατίθενται προτάσεις αναβάθμισης του τουρισμού όσον αφορά το περιβάλλον, το προσφερόμενο προϊόν και τις συγκοινωνίες τόσο Ιδιωτικών όσο και Δημόσιων Φορέων
- ◆ **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:** αναλύονται οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού και οι υπάρχουσες υποδομές αυτών στο νησί. Επιπλέον παρατίθενται οι δυνάμεις, οι αδυναμίες, οι ευκαιρίες και οι απειλές του Κτητικού τουρισμού.

Παρατίθενται τα δικά μου συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΚΡΗΤΗ

Η Κρήτη είναι το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας και πέμπτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου. Βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων και πέντε θαλασσών . Η συνολική επιφάνεια του νησιού είναι 8,335 τετραγωνικά χιλιόμετρα (ποσοστό 6,3% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας). Το σχήμα της είναι στενόμακρο με μήκος 257 χιλιόμετρα. Στο πλατύτερο σημείο του φτάνει τα 60 χιλιόμετρα ενώ στο στενότερο, στην περιοχή της Ιεράπετρας, δεν ξεπερνά τα 12 χιλιόμετρα. Αποτελείται από τέσσερις νομούς, Νομός Λασιθίου, Ηρακλείου, Ρεθύμνου και Χανίων.

Αποτελεί σημείο συνάντησης διαφορετικών λαών, χωνευτήρι πανάρχαιων και ετερόκλητων πολιτισμών στο πέρασμα των αιώνων. Τόπος ελληνικός με μοναδικό κράμα στοιχείων από την δημιουργική αφομοίωση των πολυποικίλων πολιτισμικών μορφών σε ένα εκπληκτικής ομορφιάς φυσικό πλαίσιο. Φυσικά και ανθρώπινα στοιχεία σε μια ανεπανάληπτη αρμονία, πλάθουν ένα ζωντανό μύθο.

Ιστορικές στιγμές διαφορετικές, κρίκος της ίδιας αδιάσπαστης αλυσίδας που συνδέει το μακρινό μυστηριακό παρελθόν με το ζωντανό παρόν. Στην Κρήτη για πρώτη φορά η Ευρώπη ακούει να τη φωνάζουν με το όνομα της.

Στην Κρήτη του ονείρου, τη ζεστή αγκαλιά της Ευρώπης ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει τις εξαιρετικές ομορφιές της και τα αξιοθέατα της, να μάθει για την ιστορία της από την

εποχή του Δία και της Ευρώπης μέχρι την Ενετοκρατία και την Νεότερη ιστορία με τους αγώνες για την ανεξαρτησία και την ένωση με την Ελλάδα.

Όλα αυτά τα στοιχεία καθώς και γενικότερα το πλήθος των ιστορικών και φυσικών πόρων, ο ανεξάντλητος πολιτισμός, η κουλτούρα αλλά και η αναγνωρισμένη σε διεθνές επίπεδο κουζίνα της έχουν καθιερώσει την Κρήτη επί σειρά ετών έναν από τους πιο δημοφιλείς και ελκυστικούς προορισμούς της χώρας.

(πηγή: ιστοσελίδα cretanhome.gr Μάρτιος 2007)

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η Κρητική οικονομία βασιζόταν κατεξοχήν στον πρωτογενή παραγωγικό τομέα κυρίως αυτόν της γεωργίας και της αλιείας. Τη δεκαετία του 1960 αναγνωρίζεται η αξία του πακέτου «Ήλιος-Θάλασσα» και έρχονται οι πρώτοι αναπτυξιακοί νόμοι που προωθούν την ανάπτυξη του τουρισμού με ιδιαίτερα ευνοϊκά κίνητρα και συνθήκες προς τους ενδιαφερόμενους. Επικέντρωναν τη σημασία τους στην δημιουργία καταλυμάτων για τη διαμονή των τουριστών, την κατασκευή μονάδων κάμπινγκ, ιαματικών λουτρών, κέντρων χειμερινού και αθλητικού τουρισμού (το 1964 κατασκευάστηκε το πρώτο ξενοδοχειακό συγκρότημα στον Άγιο Νικόλαο). Παράλληλα επιδίωκαν την αποκατάσταση ιστορικών και παραδοσιακών κτιρίων στις ελληνικές περιοχές της περιφέρειας.

Ο συνδυασμός των ευνοϊκών αυτών συνθηκών και τα έντονα επιχειρηματικά ένστικτα των κρητών, οι οποίοι αναζήτησαν γόνιμο έδαφος στον τομέα της τουριστικής βιομηχανίας θέτουν τον τουρισμό σε βασικό οικονομικό λίθο και η ανάπτυξη του στις επόμενες δεκαετίες έγινε με απίστευτα γρήγορους ρυθμούς. Έτσι η οικονομία της Κρήτης αναδομείται, ενδυναμώνεται και κατ'επέκταση ανυψώνεται και το βιοτικό επίπεδο των Κρητικών. Καθοριστικός ρόλος στη ραγδαία αυτή ανάπτυξη έπαιξαν η γεωγραφική θέση, το πλήθος και η ποικιλία των τουριστικών πόρων του νησιού, το ικανοποιητικό επίπεδο υπηρεσιών και των τουριστικών της εξυπηρέτησεων καθώς και ο ρόλος των μεγάλων Τουριστικών Οργανισμών της Β. Ευρώπης οι οποίοι εξασφάλισαν για το νησί υψηλές ροές επισκεπτών. Ο μαζικός τουρισμός κατέστη το κυρίαρχο μοντέλο ανάπτυξης και η τουριστική βιομηχανία του νησιού προσανατολίστηκε στην εξυπηρέτηση του μέσου Ευρωπαίου καταναλωτή που ταξιδεύει για λόγους αναψυχής.

Όμως η μεγάλη εισροή συναλλάγματος οδήγησαν τους άπειρους ιδιώτες να δημιουργήσουν μικρές τουριστικές μονάδες συνήθως παράνομα και με χαμηλής ποιότητας παροχές υπηρεσιών. Αποτέλεσμα του φαινομένου αυτού ήταν να κυριαρχήσει η προχειρότητα του κρητικού τουριστικού προϊόντος, να δυσφημίζεται το νησί στην ευρύτερη τουριστική αγορά και να προσελκύσει μια κατηγορία τουριστών χαμηλού ποιοτικού επιπέδου, γεγονός που ισχύει μέχρι και σήμερα.

Παρόλα αυτά η ραγδαία αυτή ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας έθεσε τον τουρισμό ως θεμέλιο λίθο της κρητικής οικονομίας. Πολλές μέχρι πρότινος ασήμαντες και χωρίς κανένα οικονομικό ενδιαφέρον περιοχές έχουν μετατραπεί σε κύριους πόλους έλξης για αλλοδαπούς αλλά και ημεδαπούς επισκέπτες.

1.3 Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ

Η απόσταση του νησιού από τις κύριες αγορές πρώτων υλών και υλικών προϊόντων σε συνδυασμό με τη γεωγραφική θέση του νησιού καθιστά τις μαζικές μεταφορές δυσχερείς και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων μαζικής παραγωγής σχεδόν αδύνατη.

Ωστόσο οι η μοναδική ιστορία πολιτισμού όπως καταμαρτυρούν τα Μινωικά και άλλα μνημεία που την κοσμούν, οι φυσικές ομορφιές, οι εντυπωσιακές εναλλαγές των τοπίων, το άριστο κλίμα και οι φιλόξενοι άνθρωποι αποτελούν βασικά πλεονεκτήματα και καθιστούν ιδανικό το περιβάλλον για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης. Επομένως οι προοπτικές στον τομέα της οικονομίας και το μέλλον των κατοίκων του νησιού είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το την πορεία της τουριστικής βιομηχανίας.

1.4 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

Ο πληθυσμός της περιφέρειας Κρήτης ανέρχεται στους 601.239 κατοίκους, δηλαδή το 5,5% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Ο αστικός πληθυσμός καταλαμβάνει περίπου το 42%, ο αγροτικός το 46% και ο ημιαστικός το 12% του συνολικού πληθυσμού.

Συνολικά από το 1961 έως σήμερα έχει σημειώσει αύξηση της τάξης του 24,4%. Η αύξηση κρίνεται σχετικά μικρή διότι

- το αντίστοιχο επίπεδο της χώρας είναι αρκετά υψηλότερο (30,4 %)
- δεν είναι ισόρροπα κατανομημένη αλλά χαρακτηρίζει τα μεγάλα αστικά κέντρα και τα αστικού τύπου κέντρα της ενδοχώρας. Συγκεκριμένα, το Ηράκλειο εμφανίζει πολύ μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση της τάξης του 52,8%, ενώ το Λασιθί, φαίνεται ότι παραμένει πληθυσμιακά στάσιμο (8,4%). Στο Ρέθυμνο ήταν +18,6% και στα Χανιά +13,8%.

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Περιφέρειας ανέρχεται σε 230 χιλιάδες άτομα, ενώ οι απασχολούμενοι σε 219 χιλιάδες περίπου (1997). Η πλειοψηφία του πληθυσμού απασχολείται στον τριτογενή τομέα (50%) με μακροχρόνια τάση αύξησης, το 38% στον πρωτογενή και το 12% στο δευτερογενή.

((πηγή: ιστοσελίδα statistics.gr Μάρτιος 2007)

1.5 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο πρωτογενής τομέας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην περιφερειακή οικονομία και παρά τα τυπικά διαρθρωτικά προβλήματα που παρουσιάζει (πολυτεμαχισμός, μικρό μέγεθος κλήρου, χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και γήρανση εργατικού δυναμικού) και το έλλειμμα των υποστηρικτικών υποδομών, ενώ διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τα μεγέθη του προϊόντος και της απασχόλησης. Συγκεκριμένα το ακαθάριστο προϊόν του πρωτογενή τομέα συνιστά το 12% περίπου του αντίστοιχου της χώρας και το 31% του συνολικού ακαθάριστου περιφερειακού προϊόντος *(μελέτη επιχειρησιακού προγράμματος 2007-2013, Περιφέρειας Κρήτης)*. Τους κλάδους αιχμής του συνιστούν η γεωργία και η κτηνοτροφία, ενώ μικρότερης βαρύτητας είναι η αλιεία και η μελισσοκομία.

Ενδιαφέρον για τον τουρισμό παρουσιάζουν τα αγροτικά προϊόντα, από την άποψη της διασύνδεσής και προώθησής τους μέσα από κανάλια τουριστικής προσφοράς. Τα κυρίως αγροτικά προϊόντα με διεθνή φήμη είναι:

- οι ελιές
- το ελαιόλαδο
- το κρασί
- η σταφίδα
- τα φρούτα (κυρίως σταφύλια . καρπούζια ,πεπόνια και πορτοκάλια)
- τα κηπευτικά (κυρίως αγγούρια , ντομάτες , πατάτες και φασόλια)
- τα αρωματικά, φαρμακευτικά φυτά , βότανα μπαχαρικά (Δίκταμο, Χαμόμηλο, Φασκόμηλο, Τσάι βουνού, Ρίγανη, Θυμαρί, Δυόσμο, Δάφνη , Βασιλικό Ανάμικτα Βότανα για Ρόφημα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ

Πλήθος ορισμών έχουν διατυπωθεί κατά την διάρκεια της τουριστικής βιομηχανίας. Οι A.J.Burkart & S.Medlik, διατυπώνουν σχετικό ορισμό σύμφωνα με τον οποίο το τουριστικό προϊόν διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες στοιχείων (Βαρβαρέσος, 1997) :

1. στους φυσικούς, πολιτιστικούς, καλλιτεχνικούς και ιστορικούς ή τεχνολογικούς πόρους, οι οποίοι πρόκειται να ελκύσουν τον τουρίστα και να τον προτρέψουν να πραγματοποιήσει την τουριστική μετακίνηση,
2. στους εξοπλισμούς, οι οποίοι μεμονωμένα δεν αντιπροσωπεύουν παράγοντες που επηρεάζουν το κίνητρο του ταξιδιού, αλλά εάν απουσίαζαν, θα εμπόδιζαν την τουριστική μετακίνηση (τουριστικά καταλύματα),
3. στις ευκολίες προσπελασιμότητας, οι οποίες σχετίζονται με τα μεταφορικά μέσα, που θα χρησιμοποιήσει ο τουρίστας για να πραγματοποιήσει τον επιλεγμένο προορισμό.

2.2 ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΘΕΛΓΗΤΡΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΙ

ΠΟΡΟΙ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Ο κρητικός χώρος είναι διάσπικτος από αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία με ξεχωριστή αίγλη και γοητεία, στα οποία έχουν αφήσει τη σφραγίδα τους όλες οι έως τώρα γνωστές περιόδοι της μακραίωνης ιστορίας της Ελλάδας. Όσοι επισκέπτονται το νησί , έχουν την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν ένα μοναδικό «ταξίδι» στο σπάνιο «μωσαϊκό» ιστορικής και πολιτισμικής

μνήμης, που βρίσκεται ανεξίτηλα αποτυπωμένο σε κάθε περιοχή της Κρήτης και αναδεικνύει αβίαστα τις πολύπλευρες εκδοχές του ελληνικού πολιτισμού, έως σήμερα.

2.3 ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Ο νομός Ηρακλείου είναι ο μεγαλύτερος από τους νομούς της Κρήτης. Βρίσκεται ανάμεσα από τους νομούς Ρεθύμνου και Λασιθίου. Η έκτασή του είναι 2.641 τ.χλμ. και ο πληθυσμός φτάνει τους 250.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα του νομού είναι το Ηράκλειο, η μεγαλύτερη από τις πόλεις της Κρήτης με το μεγαλύτερο λιμάνι. Οι παραλίες του νομού είναι πολλές και ικανοποιούν το γούστο του κάθε επισκέπτη. Διαθέτει ψηλά και επιβλητικά βουνά που είναι σε άλλα σημεία καταπράσινα και σε άλλα βραχώδη. Ακόμα διαθέτει μεγάλες και εύφορες πεδιάδες όπως αυτή της Μεσαράς. Ο νομός χωρίζεται σε 7 επαρχίες : Πυργιωτίσσης, Καινουργίου, Μονοφατσίου, Βιάννου, Πεδιάδος Τεμένους και Μαλεβιζίου.

Στον νομό Ηρακλείου υπάρχουν τα περισσότερα αξιοθέατα από αρχαιολογικής άποψης, όπως η Κνωσός, Φαιστός, Μάλλια, που είναι τρία από τα τέσσερα Μινωικά ανάκτορα. Όμως ο νομός δεν υστερεί σε αξιοθέατα και μαγευτικές παραλίες όπως αυτή στα Μάταλα.

2.3.1 Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Το Ηράκλειο είναι η πρωτεύουσα του νομού και η μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης. Σύμφωνα με την Ιστορία της πόλης στην αρχαιότητα εκεί βρισκόταν ένα από τα λιμάνια της Κνωσού. Οι κάτοικοι της πόλης ξεπερνούν τους 120.000, ενώ στο λιμάνι και στο αεροδρόμιο κάθε χρόνο καταφθάνουν χιλιάδες επισκέπτες από όλο τον κόσμο. Η πόλη είναι σημαντικό εμπορικό, βιομηχανικό και διοικητικό κέντρο, επίσης εδώ βρίσκεται και η έδρα της εκκλησίας.

Το Ηράκλειο διαθέτει την παλαιά και την νέα πόλη. Η παλαιά πόλη δεν έχει διατηρηθεί και βρισκόταν μέσα στα ενετικά τείχη. Τα τείχη είναι το σημαντικότερο οχυρωματικό έργο κατά την ενετοκρατία, έχουν τριγωνικό σχήμα με βάση την θάλασσα και κορυφή τον προμαχώνα Μαρτινέγκο. Υπήρχαν 7 προμαχώνες : Σαμπιονέρα, Βιτούρη, Ιησού, Μαρτινέγκο, Βηθλεέμ, Παντοκράτορα και Αγίου Αντρέα. Επίσης υπήρχαν 4 πόρτες : πύλη Ιησού ή Καινούργια πόρτα, πόρτα Παντοκράτορα ή Χανιόπορτα, πόρτα Αγίου Γεωργίου ή Λαζαρέτο όπου βρίσκεται η προτομή του Καζαντζάκη και η πόρτα του Μώλου που γκρεμίστηκε από τους Άγγλους. Η παλαιά πόλη δεν διατηρείται όπως στα Χανιά και το Ρέθυμνο. Υπάρχει το Βενετσιάνικο λιμάνι που στην είσοδό του είναι το διώροφο εντυπωσιακό φρούριο Μεγάλος Κουλές. Το φρούριο χτίστηκε από τους Ενετούς το 1303 και ξαναχτίστηκε μετά από την καταστροφή του από τους σεισμούς το 1523 – 1540. Ο Κουλές προστάτευε το λιμάνι από τις επιδρομές, εκεί στεγάζονταν οι κατοικίες των καπεταναίων, οι αποθήκες τροφίμων και πολεμοφοδίων καθώς και οι φυλακές. Στις πλευρές του φρουρίου υπάρχουν κομμάτια από τα λιοντάρια του Αγίου Μάρκου. Το λιμάνι ήταν ναύσταθμος των πολεμικών Ενετικών

πλοίων αλλά και εμπορικό λιμάνι. Εκεί που σήμερα βρίσκεται το τελωνείο υπήρχαν θόλοι για τις γαλέρες που αποτελούσαν τα νεώρια μαζί με τους θόλους που σώζονται.

Σημαντικοί είναι και οι ναοί του Ηρακλείου όπως του Αγίου Τίτου, του Αγίου Μάρκου και ο μητροπολιτικός ναός του Αγίου Μηνά που είναι ένας από τους μεγαλύτερους ναούς της Ελλάδας. Ένα από τα κομψότερα βενετσιάνικα κτίρια της πόλης είναι η Λότζα που χτίστηκε το 1626 – 1628 από τον γενικό προβλεπτή Φραγκίσκο Μοροζίνη. Το κτίριο ήταν λέσχη ευγενών.

Επειδή το Ηράκλειο είχε πρόβλημα υδροδότησης οι Ενετοί αρμοστές κατασκεύασαν υδραγωγεία και κρήνες. Έτσι αρκετές και εντυπωσιακές είναι οι κρήνες της πόλης. Υπάρχει η κρήνη Μοροζίνη που χτίστηκε από τον Φραγκίσκο Μοροζίνη το 1628. Η πλατεία που βρίσκεται η κρήνη έχει το ίδιο όνομα και είναι μικρογραφία της πλατείας του Αγίου Μάρκου στη Βενετία. Η κρήνη είχε στο κέντρο ένα μεγάλο άγαλμα του Ποσειδώνα που πιθανόν καταστράφηκε από σεισμό και ονομαζόταν κρήνη του γίγαντα (Τσιγάντε). Σήμερα υπάρχουν τέσσερα λιοντάρια και υπέροχες παραστάσεις από την Ελληνική μυθολογία όπως Τρίτωνες, δελφίνια, Νύμφες κ.α.

Υπάρχει ακόμα η κρήνη Πριούλι ή Ντελιμάρκου χτισμένη το 1666 από τον Antonio Priuli και η κρήνη Μπέμπο που είναι η παλιότερη κρήνη που σώζεται και χτίστηκε από τον Βενετό Bembo το 1588. Γραφικό σημείο της πόλης είναι η Δημοτική Αγορά ενώ από το ύψωμα που βρίσκεται ο τάφος του Νίκου Καζαντζάκη φαίνεται όλη η πόλη.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΝΟΜΟΥ

2.3.2 ΚΝΩΣΣΟΣ

Η Κνωσός, είναι ο πιο σημαντικός αρχαιολογικός χώρος της Κρήτης, βρίσκεται 5 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της πόλης του Ηρακλείου. Πρόκειται για το πιο ενδεικτικό απομεινάρι του Μινωικού πολιτισμού που αναπτύχθηκε στην Κρήτη. Στο μεγαλοπρεπές αυτό ανάκτορο της Κνωσού κατοικούσε ο Μίνωας, γιος της Ευρώπης και του Δία καθώς επίσης και ο θρυλικός Μινώταυρος (Μυθολογία).

Οι ανασκαφές για να έρθει στην επιφάνεια αυτός ο αρχαιολογικός χώρος αρχίζουν το 1878 από τον Ηρακλειώτη αρχαιολόγο Μίνω Καλοκαιρινό. Οι πρώτες αυτές δοκιμαστικές ανασκαφές έφεραν στην επιφάνεια αρκετά πιθάρια και άλλα σημαντικά αντικείμενα. Σύντομα όμως οι ανασκαφές αυτές σταμάτησαν για να έρθει το 1900 ο Άγγλος αρχαιολόγος Arthur Evans μαζί με το επιτελείο του και να αρχίσει συστηματικές ανασκαφές στον χώρο αυτό, οι οποίες διάρκεσαν 35 ολόκληρα χρόνια. Ο Evans αναστήλωσε το ανάκτορο της Κνωσού χρησιμοποιώντας σε πολλά από τα κτίρια υπερβολική ποσότητα τσιμέντου, πράγμα για το οποίο κατηγορήθηκε αλλά όπως φάνηκε αργότερα τα κτίρια αυτά δεν θα μπορούσαν διαφορετικά να αντέξουν στον χρόνο.

Σύμφωνα με τα ιστορικά στοιχεία το ανάκτορο της Κνωσού χτίστηκε γύρω στα 1900 π.Χ στο ύψωμα Κεφάλα, πάνω σε προϋπάρχων νεολιθικό οικισμό που είχε κατοικηθεί από το 6000 π.Χ. Καταλάμβανε έκταση 22.000 τ.μ και γύρω από αυτό αναπτύχθηκε η αρχαιότερη και μεγαλύτερη

πόλη της Κρήτης, που ο πληθυσμός της έφτανε τους 100.000 κατοίκους. Αυτό αποδεικνύεται και από τα νεκροταφεία που βρέθηκαν στην γύρω περιοχή. Το ανάκτορο αυτό καταστράφηκε γύρω στο 1700 π.Χ και στη θέση του χτίστηκε άλλο. Η περίοδος αυτή 1700 - 1450 π.Χ είναι η λαμπρότερη για τον μινωικό πολιτισμό και ιδιαίτερα για την Κνωσό. Το 1600 π.Χ το ανάκτορο παθαίνει σοβαρές ζημιές από καταστροφικό σεισμό, γρήγορα όμως επισκευάζεται και συγχρόνως κτίζονται και άλλα καινούργια κτίρια. Τα καινούργια αυτά κτίρια μαζί με το προϋπάρχων ανάκτορο αποτελούν τον σημερινό αρχαιολογικό χώρο της Κνωσού. Νέα καταστροφή επέρχεται το 1450 π.Χ, πιθανών από την έκρηξη του ηφαιστείου της Θήρας (Σαντορίνη). Τέλος το ανάκτορο καταστρέφεται ολοσχερώς από την εισβολή των Αχαιών και δεν χρησιμοποιείται πια, αλλά η Κνωσός συνέχισε να παραμένει σημαντική πόλη-κράτος μέχρι την πρώτη Βυζαντινή περίοδο.

Στην Κνωσό κόπηκαν πολλά νομίσματα πάνω στα οποία υπήρχαν διάφορες παραστάσεις. Οι περισσότερες από αυτές παρίσταναν τον Μινώταυρο να κρατά στο χέρι του πέτρα. Ενώ άλλες παρίσταναν τον Λαβύρινθο, άλλοτε τετράγωνο, άλλοτε κυκλικό και πάνω στο νόμισμα αναγραφόταν η λέξη "ΚΝΩΣΙΩΝ". Σε άλλα νομίσματα υπήρχαν μορφές αρχαίων θεών, όπως η θεά Αθηνά και η θεά Αφροδίτη.

2.3.3 ΦΑΙΣΤΟΣ

Η Φαιστός είναι ο δεύτερος, μετά την Κνωσό, σπουδαιότερος αρχαιολογικός χώρος. Βρίσκεται 62 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του Ηρακλείου και είναι κτισμένη σε τοποθεσία με υψόμετρο 100 μέτρα από την θάλασσα. Τριγύρω της υπάρχουν επιβλητικά βουνά με πιο γνωστό τον Ψηλορείτη. Σύμφωνα με την μυθολογία στην Φαιστό βασίλεψε η δυναστεία του Ραδάμανθυ, γιου του Δία και αδελφού του Μίνωα. Οι κτήσεις της Φαιστού εκτεινόταν από το ακρωτήριο Λίθινο ως το ακρωτήριο Μέλλισσα και περιλάμβανε επίσης τα νησιά Παξιμάδια, ενώ διέθετε δύο ισχυρά λιμάνια τα Μάταλα και τον Κομμό. Ήταν πολύ πλούσια και δυνατή πόλη και διέθετε δικά της νομίσματα.

Το πρώτο ανάκτορο οικοδομήθηκε στα 1900 π.Χ και είχε έκταση (μαζί με τα γύρω κτίσματα) 18.000 τετραγωνικά μέτρα. Όπως η Κνωσός έτσι και η Φαιστός το 1700 π.Χ, μετά τον καταστροφικό σεισμό, καταστράφηκε ολοσχερώς. Στην συνέχεια στην θέση του κτίστηκε νέο και πιο επιβλητικό ανάκτορο στο οποίο ανήκουν τα περισσότερα ερείπια. Σύμφωνα όμως με τα στοιχεία που έφεραν οι ανασκαφές και το δεύτερο ανάκτορο καταστράφηκε από σεισμό. Παρά όμως τις συνεχείς καταστροφές η Φαιστός συνεχίζει να ευημερεί κατά την αρχαϊκή, κλασική και ελληνιστική περίοδο μέχρι την στιγμή όπου η Γόρτυνα, που ήταν αντίπαλος της, την καταστρέφει το 200 π.Χ.

Οι ανασκαφές στον αρχαιολογικό χώρο της Φαιστού άρχισαν το 1900 από την Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή υπό τον Federico Halbherr και συνεχίστηκαν από τους L. Pernier και D. Levi.

2.3.4 ΜΑΛΛΙΑ

Ο αρχαιολογικός χώρος των Μαλίων βρίσκεται 3 χιλιόμετρα ανατολικά της ομώνυμης κωμόπολης. Στον χώρο αυτό υπήρχε μια σημαντική πόλη με ανάκτορο, ανάλογο με το μέγεθος με εκείνα της Κνωσού και της Φαιστού αλλά λιγότερο επιβλητικό. Το αρχαίο όνομα της πόλης δεν είναι γνωστό ενώ το σημερινό "Μάλια" προέρχεται από τη λέξη "Ομαλία" που υποδηλώνει την ομαλότητα του εδάφους.

Οι ανασκαφές στον χώρο άρχισαν το 1915 από τον Ιωσήφ Χατζιδάκη και συνεχίζονται από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή. Οι ανασκαφές αυτές δεν έφεραν ευρήματα όπως τοιχογραφίες, αγγεία κ.α, όπως στην Κνωσό και στη Φαιστό. Αυτό υποδηλώνει τον επαρχιακό χαρακτήρα του ανακτόρου. Στο ανάκτορο των Μαλίων βασίλευσε ο Σαρπηδόνας, αδελφός του Μίνωα και του Ροδάμανθου. Η πόλη έκοβε δικά της νομίσματα πάνω στα οποία από τη μια πλευρά απεικονιζόταν το κεφάλι της Αθηνάς και από τη άλλη δύο δελφίνια. Από τα πιο σημαντικά ευρήματα που έχουν βρεθεί είναι το χρυσό κόσμημα με τις δύο μέλισσες (Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου).

Το πρώτο ανάκτορο κτίστηκε γύρω στο 1900 π.Χ και είχε έκταση 8.800 τετραγωνικά μέτρα. Το 1700 π.Χ καταστράφηκε και κτίζεται νέο που κι αυτό με τη σειρά του θα καταστραφεί γύρω στα 1450 π.Χ. Το ανάκτορο είναι διώροφο έχει μια κεντρική αυλή με μακρόστενο σχήμα. Έχει επίσης τέσσερις πτέρυγες και πέντε εισόδους. Το σπουδαιότερο τμήμα του ανακτόρου είναι η δυτική του πλευρά η οποία είναι και η μεγαλύτερη. Στο ανάκτορο υπήρχαν, όπως και στα ανάκτορα της Κνωσού και της Φαιστού, αποθήκες σε κυκλικό σχήμα στις οποίες βρέθηκαν πολλά αγγεία και πιθάρια, βασιλικά δωμάτια, εργαστήρια που επεξεργαζόταν χαλκό, ελεφαντοκόκαλο κ.α., αίθουσα όπλων στην οποία βρέθηκε το περίφημο βασιλικό σκήπτρο, βωμό ο οποίος βρισκόταν στην κεντρική αυλή του ανακτόρου. Από την βόρεια πύλη του ανακτόρου υπήρχε δρόμος που οδηγούσε σε ένα μικρό όρμο τον οποίο οι μινωίτες τον χρησιμοποιούσαν για λιμάνι. Γύρω από το ανάκτορο υπήρχαν διάφορες συνοικίες που συμπλήρωναν την μινωική πόλη. Σήμερα έχουν έρθει στο φως αρκετά και ένα από αυτά στεγάζει διάφορα ευρήματα.

2.3.5 ΓΟΡΤΥΝΑ

Η πόλη της Γόρτυνας βρίσκεται νοτιοδυτικά της πόλης του Ηρακλείου και είναι κτισμένη στην πεδιάδα της Μεσαράς. Τα ερείπια της απλώνονται σε μεγάλη έκταση κατά μήκος του Ληθαίου ποταμού (σημερινός Μητροπολιανός) και καταλαμβάνουν έκταση 2000 τετραγωνικών μέτρων. Οι ανασκαφές στην περιοχή άρχισαν το 1884 από τον αρχαιολόγο F. Halbherr και συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

Η Γόρτυνα στην αρχαιότητα ήταν μια από τις πιο ισχυρές πόλεις της Κρήτης και υπήρξε πρωτεύουσα του νησιού κατά την περίοδο των ρωμαϊκών και πρωτοβυζαντινών χρόνων. Τον 3ο

αιώνα κάνει εκστρατεία εναντίον της Φαιστού και την καταλαμβάνει. Έτσι στην κατοχή της περνάει και το λιμάνι της Φαιστού, τα Μάταλα, που μαζί με το δεύτερο λιμάνι της Γόρτυνας, Λέβηνα, αποκτά περισσότερη δύναμη. Σε διαμάχη επίσης βρισκόταν με την Κνωσό ενώ με τους Αχαιούς και τους Πτολεμαίους της Αιγύπτου είχε πολύ καλές σχέσεις. Στην περίοδο της ρωμαιοκρατίας, η Γόρτυνα, παίρνει το μέρος των Ρωμαίων με αποτέλεσμα όχι μόνο να μην την καταστρέψουν αλλά να την βοηθήσουν να επικρατήσει στο νησί. Έτσι την περίοδο αυτή η Γόρτυνα γνωρίζει την μεγαλύτερη ακμή της.

Στην αρχή των Βυζαντινών χρόνων άκμασε ακόμα και διατήρησε αυτή την αίγλη μέχρι το 828 μ.Χ, οπότε και καταστράφηκε από τους Σαρακηνούς. Η πόλη μετά την καταστροφή της δεν κατοικήθηκε ξανά

Στην αρχή των Βυζαντινών χρόνων άκμασε ακόμα και διατήρησε αυτή την αίγλη μέχρι το 828 μ.Χ, οπότε και καταστράφηκε από τους Σαρακηνούς. Η πόλη μετά την καταστροφή της δεν κατοικήθηκε ξανά.

Οι ανασκαφές που έγιναν έφεραν στο φως ένα μόνο μέρος από την αρχαία πόλη. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν η παλιά ακρόπολη και το κοίλο θεάτρου. Στη νότια πλευρά του δρόμου, προς την Φαιστό, βρίσκεται το πραιτόριο που ήταν η έδρα του Ρωμαίου διοικητή. Στα δυτικά του πραιτορίου υπάρχει ο ναός του Πύθιου Απόλλωνα (7ος αι.π.Χ), ενώ βόρεια και νότια απ' αυτόν υπάρχουν θέατρο και ο ναός της Ίσιδος και του Σεράπη αντίστοιχα. Πιο νότια βρίσκουμε το αμφιθέατρο, τα στάδιο του 2ου αι. π.Χ.

Στα βόρεια του ίδιου δρόμου (προς την Φαιστό) υπάρχουν τα ερείπια της αγοράς, ο ναός του Ασκληπιού στον οποίο βρέθηκε το άγαλμα του Ασκληπιάδη (Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου), και τέλος το περίφημο ωδείο που στον τοίχο που υπάρχει πίσω του βρέθηκε η επιγραφή με τους Νόμους της Γόρτυνας. Σήμερα σώζονται τέσσερις σειρές από τις πολύτιμες ενεπίγραφες αυτές πέτρες που αποτελούν κειμήλια για τη μελέτη του Δικαίου της εποχής εκείνης. Είναι γραμμένες σε Δωρική διάλεκτο "βουστροφηδόν", δηλαδή η ανάγνωση της πρώτης σειράς γίνεται από δεξιά προς τα αριστερά και της επόμενης από τα αριστερά προς τα δεξιά. Το περιεχόμενο τους είναι κανόνες πολιτικής δικονομίας, οικογενειακού, αστικού, αγροτικού και εμπορικού δικαίου. Στους Νόμους της Γόρτυνας δεν συμπεριλαμβανόταν η θανατική ποινή αλλά ούτε και οι υπόλοιπες ποινές ήταν βάρβαρες.

2.3.6 ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

Ο αρχαιολογικός χώρος της Αγίας Τριάδας βρίσκεται 3 χιλιόμετρα δυτικά του αρχαιολογικού χώρου της Κνωσού. Στα μινωικά χρόνια η Φαιστός συνδεόταν με την Αγία Τριάδα μέσω ενός λιθόστρωτου δρόμου του οποίου ακόμη και σήμερα σώζονται κάποια κομμάτια. Στα νοτιοδυτικά του αρχαιολογικού χώρου βρίσκεται η εκκλησία της Αγίας Τριάδας που ανήκει στον 14ο αιώνα. Από την εκκλησία αυτή πήρε το όνομα του και το μεσαιωνικό χωριό που

βρισκόταν στην περιοχή και καταστράφηκε από τους Τούρκους.

Η βασιλική έπαυλη ή μικρό μινωικό ανάκτορο της Αγίας Τριάδας κτίστηκε γύρω στο 1600 π.Χ σύμφωνα με τους Ιταλούς αρχαιολόγους που έκαναν και τις ανασκαφές. Γύρω στα 1450 π.Χ καταστρέφεται και στην θέση του κτίζεται ένα νέο κτίριο και μια στοά. Στο σημείο αυτό κατά την διάρκεια των ανασκαφών βρέθηκαν και διάφορα λατρευτικά αντικείμενα που δείχνουν ότι ο χώρος αυτός χρησιμοποιήθηκε και σαν χώρος λατρείας

Η επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο ξεκινά από το μονόκλιτο ναό του Αγίου Γεωργίου του Γαλατά με τοιχογραφίες του 14ου αιώνα. Από την μέση της δυτικής πτέρυγας, μέσο ενός πολύθυρου δωματίου οδηγούμαστε σε μια στοά και ένα φωταγωγό. Στα βορειανατολικά του πολύθυρου αυτού δωματίου βρέθηκαν πήλινα σφραγίσματα καθώς και ένα δωμάτιο με τοιχογραφίες που απεικονίζουν κρίνους και αγριόγατες (Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου). Σε κοντινό χώρο βρέθηκαν 19 χάλκινα τάλαντα (Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου) και έτσι ο χώρος αυτός θεωρείται ότι χρησίμευε σαν θησαυροφυλάκιο. Στη συνέχεια υπάρχει δωμάτιο με θρανία και ένα άλλο πιο μικρό με αλαβάστρινο πόδιο που μάλλον χρησίμευε σαν κλίνη. Επίσης στην Δυτική πτέρυγα υπάρχουν οι αποθήκες (νότιο τμήμα), μια στοά με 5 πεσσούς που στα βορειανατολικά της βρίσκεται η επιμήκης αγορά της αχαιϊκής εποχής στα ανατολικά της οποίας υπήρχε σειρά από κίονες και πεσσούς εναλλάξ και μπροστά από αυτούς οκτώ δωμάτια με μεγάλα πήλινα πιθάρια

Στην ανατολική πτέρυγα βρίσκουμε τα διαμερίσματα του προσωπικού, ιερό χώρο λατρείας με θρανίο, ερείπια αχαιϊκών κτισμάτων και την αρχή του λιθόστρωτου μονοπατιού που οδηγούσε στη Φαιστό. Σε απόσταση 150 μέτρων βόρεια και ανατολικά της έπαυλης βρέθηκαν δυο κυκλικοί θολωτοί τάφοι. Στη νότια πλευρά των τάφων αυτών βρέθηκαν πολλοί άλλοι μεμονωμένοι ορθογώνιοι μέσα στους οποίους γίνονταν αλληπάλληλες ταφές και γι' αυτό θεωρούνται κοινοτικοί ή οικογενειακοί τάφοι. Σ' έναν από αυτούς βρέθηκε η γνωστή λίθινη σαρκοφάγος της Αγίας Τριάδας η οποία είναι διακοσμημένη και από τις τέσσερις πλευρές της με λατρευτικές παραστάσεις (Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου).

2.3.7 ΤΥΛΙΣΟΣ

Ο αρχαιολογικός χώρος της Τύλισου βρίσκεται 14 χιλιόμετρα δυτικά του Ηρακλείου. Όπως έδειξαν τα στοιχεία που ήρθαν στο φως από τις ανασκαφές, που έγιναν από τον Ιωσήφ Χατζηδάκη, η Τύλισος υπήρξε μια από τις σπουδαιότερες μινωικές πόλεις και διατηρεί το προελληνικό της όνομα.

Στην Τύλισο δεν βρέθηκε κάποιο ανάκτορο, όπως στην Κνωσό, τη Φαιστό και τα Μάλια αλλά 3 μεγάλα οικοδομήματα που χαρακτηρίστηκαν από τον Ι. Χατζηδάκη σαν "Οικίες". Τα 3 αυτά οικοδομήματα ανήκουν στην υστερομινωική περίοδο και αποτελούνταν από υπαίθριες αυλές, κλιμακοστάσια,

δωμάτια για το υπηρετικό προσωπικό, διαδρόμους, λατρευτικούς χώρους κ.α. Επίσης στο χώρο βρέθηκε δίκτυο ύδρευσης.

Στους κλασσικούς χρόνους η πόλη ήταν ανεξάρτητη και αυτόνομη ενώ ήταν σύμμαχος της Κνωσού. Σύμφωνα με τα νομίσματα που βρέθηκαν στο χώρο και πάνω τους απεικόνιζαν το κεφάλι της Ήρας στεφανωμένο με φοίνικες, μάλλον στην Τύλισο η θεά Ήρα είχε λατρευτικό χαρακτήρα. Εκτός των νομισμάτων αυτών βρέθηκαν και άλλα ευρήματα όπως ειδώλια, χάλκινα τάλαντα, αμφορείς, επιγραφές με γράμματα της γραμμικής γραφής Α, διπλοί πέλεκυς, πέτρινα σκεύη και εργαλεία, τοιχογραφίες κ.α. Τα περισσότερα από αυτά βρίσκονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου.

2.3.8 ΒΑΘΥΠΕΤΡΟ

Στο χώρο του χωριού Βαθύπετρο έχει ανασκαφεί ένα μινωικό μέγαρο. Πρόκειται για κτίριο που πολλά τμήματα του είναι διώροφα, οι τοίχοι του καλυμμένοι με πολύχρωμο κονίαμα χωρίς τοιχογραφίες. Το οικοδόμημα αυτό πιστεύεται ότι κτίστηκε το 1600 π.Χ, καταστράφηκε περίπου το 1550 π.Χ. και στην συνέχεια επισκευάστηκε μόνο η νότια πλευρά του.

Μέσα στο μέγαρο βρέθηκε λιοτρίβι το οποίο αναστηλώθηκε. Επίσης βρέθηκε και πατητήρι σταφυλιών που μαζί με τα υπόλοιπα αντικείμενα που βρέθηκαν στο χώρο δείχνουν ότι μάλλον πρόκειται για αγροικία. Το οικοδόμημα έχει κεντρική αυλή, αποθήκη στην οποία υπάρχουν 16 πυθάρια, ιερό και υπόστυλη αίθουσα με τέσσερις τετράγωνους στύλους. Το πιο εντυπωσιακό εύρημα είναι ένας μεγάλος διακοσμημένος αμφορέας που χρησιμοποιούταν για τη μεταφορά λαδιού.

2.3.9 ΑΡΧΑΝΕΣ

Η κωμόπολη Αρχάνες είναι κτισμένη στη πλαγιά χαμηλού λόφου ανάμεσα σε πλούσιους αμπελώνες με πολλά νερά. Η αρχαία Αρχάνα υπήρξε σπουδαία μινωική πόλη που ήκμασε μεταξύ 2500 και 1400 π.Χ. Οι ανασκαφές που άρχισαν στον χώρο από τους αρχαιολόγους Γιάννη και Έφη Σακελλαράκη συνεχίζονται. Στην περιοχή βρέθηκαν απομεινάρια μινωικής έπαυλης, νεκροταφείο και μινωικός ναός. Το μινωικό ανάκτορο, σύμφωνα με τους αρχαιολόγους καταστράφηκε γύρω στα 1450 π.Χ μαζί με τα άλλα μινωικά ανάκτορα. Από το ανάκτορο αυτό έχουν αποκαλυφθεί ερείπια της βόρειας εισόδου και ένα τμήμα της ανατολικής πτέρυγας.

Ένα χιλιόμετρο βορειοδυτικά των Αρχανών, στη θέση Φουρνί βρέθηκε το σημαντικότερο και μεγαλύτερο σε έκταση κοιμητήριο στον αιγιατό χώρο. Αποτελείται από θολωτούς τάφους με λαξευμένα σε βράχο διαμερίσματα καθώς και ομάδες λακκοειδών τάφων. Χρησιμοποιήθηκε μεταξύ 2500 και 1250 π.Χ. Τα ευρήματα που βρέθηκαν είναι πλούσια και πολύτιμα και τα περισσότερα βρίσκονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου. Μέσα στους τάφους βρέθηκαν εκτός από τους εκατοντάδες ανθρώπινους σκελετούς, λάρνακες, αγγεία, σφραγίδες, ειδώλια, χρυσά κοσμήματα κ.α.

Πέντε χιλιόμετρα νοτιοδυτικά των Αρχανών, στη θέση Ανεμοσπηλιά βρέθηκε μινωικός ναός που μέχρι σήμερα είναι ο μοναδικός γνωστός. Καταστράφηκε το 1700 π.Χ από σεισμό ενώ οι αρχαιολόγοι από τις ανασκαφές διαπίστωσαν ότι ήταν λατρευτικός βωμός όπου γινόντουσαν ανθρωποθυσίες. Επίσης στο χώρο αυτό βρέθηκαν λατρευτικά σκεύη, πιθάρια, τράπεζα προσφορών κ.α.

ΜΟΥΣΕΙΑ ΝΟΜΟΥ

2.3.10 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου είναι από τα πιο σημαντικά και αξιόλογα μουσεία στην Ελλάδα. Το μουσείο αυτό είναι δημιουργία του Ιωσήφ Χατζηδάκη και του Στέφανου Ξανθουδίδη, που υπήρξαν οι πρώτοι διευθυντές του και έβαλαν τα θεμέλια της αρχαιολογικής υπηρεσίας στην Κρήτη. Το σημερινό μουσείο οικοδομήθηκε στα χρόνια 1937-1940, ενώ στην ίδια θέση, κατά την βενετοκρατία, υπήρχε η μεγαλοπρεπής καθολική μονή του Αγίου Φραγκίσκου που καταστράφηκε το 1856 από σεισμό. Αποτελείται από 20 αίθουσες στις οποίες υπάρχουν εκθέματα που προέρχονται αποκλειστικά από την Κρήτη. Στο Μουσείο έχουν συγκεντρωθεί αρχαιολογικά ευρήματα από όλη την Κρήτη, ανάμεσα στα οποία κυρίαρχη θέση κατέχουν οι θησαυροί του μινωικού, του παλαιότερου ευρωπαϊκού πολιτισμού, τον οποίο εδώ μπορεί να θαυμάσει κανείς σε όλη την ιστορική του συνέχεια.

Η οργάνωση της σημερινής έκθεσης έγινε στα 1951-1964 από τους εφόρους αρχαιοτήτων Ν. Πλάτωνα και Στ. Αλεξίου. Ο τρόπος της παρουσίασης των εκθεμάτων βασίστηκε στη χρονολογική εξέλιξη του μινωικού πολιτισμού και απηχεί τόσο την ιστορία της ανασκαφικής έρευνας και των μεγάλων αποκαλύψεων που έγιναν στις αρχές του αιώνα μας στο νησί (ανάκτορα Κνωσού, Φαιστού, Μαλίων, κ.ά.) όσο και τις θεωρίες που κυριαρχούσαν την ίδια περίοδο για την προϊστορία του αιγιακού χώρου.

Η έκθεση περιλαμβάνει αντικείμενα κυρίως από την κεντρική και την ανατολική Κρήτη και καλύπτει την ιστορία του νησιού για 5.500 χρόνια.

2.3.11 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης ιδρύθηκε το 1953 από την Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών και στεγάζεται σε τριώροφο νεοκλασικό κτίριο της οικογένειας Καλοκαιρινού. Αποτελείται από 12 αίθουσες μέσα από τις οποίες διαγράφεται η εξέλιξη του κρητικού πολιτισμού από τα χριστιανικά χρόνια μέχρι τον 20ό αιώνα. Περιλαμβάνει εικόνες, ιστορικά κειμήλια, βιβλία, χάρτες, κρητικές φορεσιές κ.α. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον υπάρχει στον δεύτερο όροφο του μουσείου όπου υπάρχουν δύο αίθουσες - Αίθουσα Καζαντζάκη, Αίθουσα Εμμανουήλ Τσουδερού - στις οποίες φυλάσσονται αντικείμενα, με προσωπικά αντικείμενα του συγγραφέα Νίκου Καζαντζάκη και του Πρωθυπουργού της Κρήτης Εμμανουήλ Τσουδερού. Επίσης στον πρώτο όροφο εκτίθενται μεσαιωνικοί χάρτες, φωτογραφικό υλικό από την μάχη της Κρήτης καθώς επίσης και από την

περίοδο 1867 - 1912. Σε αίθουσα του δευτέρου ορόφου ειδικά διαμορφωμένη βρίσκουμε το αγροτικό κρητικό σπίτι (καμαρόσπιτο) με το τζάκι, τα απαραίτητα έπιπλα, τα οικιακά σκεύη και διάφορα γεωργικά εργαλεία. Επίσης στον ίδιο χώρο βρίσκουμε τον παραδοσιακό αργαλειό και εργαλεία υφαντικής.

2.3.12 ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης προσφέρει στους επισκέπτες του μια μοναδική ευκαιρία πολύπλευρης γνωριμίας με το φυσικό περιβάλλον της Κρήτης και τις ιδιαιτερότητές του, έτσι όπως αναδεικνύεται μέσα στον οικολογικά και πολιτιστικά πολύπλοκο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους 800 περίπου τετ. μέτρων, με ρεαλιστικές αναπαραστάσεις οικοτόπων, συλλογές διαφόρων φυτών και ζώων και άφθονο φωτογραφικό υλικό, ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με το φυσικό πλούτο της Κρήτης και της ηπειρωτικής Ελλάδας. Δάση, φρύγανα και μακκία βλάστηση, υγρότοποι, σπηλιές, βραχώδεις και αμμώδεις ακτές, ορεινοί όγκοι καθώς και ειδικά αφιέρωματα σε απειλούμενα ζώα (θαλάσσια θηλαστικά, πουλιά, κ.λ.π.), αποτελούν ορισμένα από τα θέματα της μόνιμης έκθεσης που δημιούργησε το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κρήτης

Ακόμα στους χώρους με τα απολιθώματα, τα πετρώματα και τα ορυκτά, μπορεί κανείς να γνωρίσει το εντυπωσιακό γεωλογικό παρελθόν της Κρήτης και της Μεσογείου αλλά και τη μελλοντική εξέλιξή του. Στον ίδιο όροφο ένα μοναδικό αφιέρωμα στο μινωικό περιβάλλον με αναπαραστάσεις μινωικής αγροικίας (σε φυσικό μέγεθος) και καθημερινών ασχολιών των μινωιτών, εισάγει τον επισκέπτη στο δύσκολο θέμα της σχέσης παλαιών πολιτισμών και φυσικού περιβάλλοντος (παλαιοοικολογία). Ξεχωριστή επίσης θέση στο δεύτερο όροφο του κτιρίου καταλαμβάνει και η εξελικτική πορεία του ανθρώπου. Μέσα από εκμαγεία αυθεντικού παλαιοανθρωπολογικού υλικού, φωτογραφίες και χάρτες ,διαγράφεται η πορεία του ανθρώπινου γένους από τα πρώιμα στάδια των Πρωτευόντων μέχρι τη δημιουργία των πολιτισμών. Τέλος ο βοτανικός κήπος με ενδημικά φυτά της Κρήτης και της Μεσογείου, η αίθουσα προβολών αλλά και το αναψυκτήριο στο ισόγειο του Μουσείου, είναι χώροι όπου ο επισκέπτης θα συνδυάσει τη μάθηση με την ψυχαγωγία και την ανάπαυση.

2.3.13 ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΧΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Το Μουσείο Μάχης Κρήτης και Εθνικής Αντίστασης 1941-45 του Δήμου Ηρακλείου ιδρύθηκε και λειτουργεί από το Μάϊο 1994.

Αποστολή του είναι η συγκέντρωση, διαφύλαξη και κατάλληλη έκθεση κειμηλίων της περιόδου 1941-1945 στην Κρήτη, η τεκμηρίωση και προβολή των ιερών αγώνων του Κρητικού λαού κατά τη μάχη αλλά και τη γερμανοϊταλική κατοχή.

2.3.14 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Πρόκειται για ναό της Σιναϊτικής μονής της Αγίας Αικατερίνης και βρίσκεται βορειοανατολικά του Μητροπολιτικού ναού του Αγίου Μηνά

Ιδρύθηκε τη β' βυζαντινή περίοδο και αποτέλεσε πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο από τον 15ο έως τον 17ο αι. Με τα εισοδήματα που διέθετε ήταν σε θέση να συντηρεί πολλούς μοναχούς. Κατά την τουρκοκρατία μετατράπηκε σε τζαμί, γνωστό με το όνομα Ζουλφιακάρ Αλή πασά. Σήμερα στο χώρο στεγάζεται έκθεση με αντιπροσωπευτικά έργα της κρητικής αναγέννησης ανάμεσα στα οποία ξεχωριστή θέση κατέχουν τα έργα του Μιχαήλ Δαμασκηνού. Επίσης εκτίθενται συλλογές με εκκλησιαστικά σκεύη, βιβλία, άμφια και αποτοιχισμένες τοιχογραφίες.

2.4 ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

Ο νομός Χανίων είναι ο δυτικότερος Νομός της Κρήτης και ο δεύτερος σε έκταση και πληθυσμό μετά τον Νομό Ηρακλείου. Χωρίζεται σε πέντε επαρχίες: Κυδωνίας, Αποκόρωνα, Κισσάμου, Σελίνου και Σφακίων. Πρωτεύουσα του νομού είναι τα Χανιά. Η έκταση του φτάνει τα 2.375 τ.χλμ. από τα οποία τα 1.476 τ. χλμ. είναι ορεινή περιοχή που τη διασχίζουν άγρια βουνά, που καταλήγουν στις θαυμάσιες αμμουδιές (Αγία Ρουμέλη, Σφακιά, Χρυσосκαλίτισσα), και πανέμορφα φαράγγια (Σαμαριάς) με πλούσια βλάστηση.

Στο βόρειο τμήμα του νομού, απλώνεται η μεγάλη πεδιάδα των Χανίων, που την κυκλώνουν προστατευτικά από τις τρεις πλευρές της τα Λευκά Όρη. Στα γόνιμα χώματά της ευδοκίμουν τα περισσότερα από τα 17 εκατομμύρια ελαιόδεντρα του νησιού, δάση από πορτοκαλιές και αρκετοί αμπελώνες.

Σε αντίθεση με τα αρχαιολογικά ενδιαφέροντα των άλλων νομών, ο νομός Χανίων δεν έχει να δείξει κάτι πολύ ενδιαφέρον. Υπάρχουν βέβαια κάποια αρχαιολογικά σημεία, κυριαρχούν όμως τα ενετικά και βυζαντινά μνημεία καθώς επίσης και τα ιστορικά χωριά. Αξιόλογο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ιστορικές μονές Γουβερνέτου και Αγίας Τριάδας που βρίσκονται στην περιοχή Ακρωτηρίου. Παρ' όλα αυτά ο νομός Χανίων σ' αποζημιώνει με την πλούσια βλάστηση και τις ποικίλες εναλλαγές της φύσης και των επιβλητικών τοπιών του.

2.4.1 Η ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

Τα Χανιά, με πληθυσμό 80.000 κατοίκους είναι μια από τις ωραιότερες πόλεις της Ελλάδας. Η πόλη είναι κτισμένη στο βάθος του κόλπου των Χανίων στη θέση της αρχαίας Κυδωνίας σύμφωνα με την ιστορία της πόλης. Το όνομα της το έχει πάρει από τους Άραβες. Από το μακρινό παρελθόν τους, σώζονται ως τις μέρες μας αρκετά μνημεία,

χαρακτηριστικά της κάθε εποχής, που μας μιλούν για την ιστορική πορεία, της πόλης αυτής, που αριθμεί ζωή χιλιετηρίδων.

Τα σημερινά Χανιά διακρίνονται στην παλιά και στη νέα πόλη, δένοντας αρμονικά το παλιό με το νέο, το ιστορικό παρελθόν με το ζωντανό παρόν της πόλης. Η παλιά πόλη βρίσκεται γύρω από το παλιό λιμάνι και περιλαμβάνει τις συνοικίες Τόπ Χανά ή Τοπανά, Εβραϊκή, Σαντριβάνι, Σπλάντζια ή Πλάζα και Καστέλι.. Στις περιοχές αυτές τα Τούρκικα σπίτια με τα καφασωτά παράθυρα, τα Τούρκικα λουτρά, τα στενά δρομάκια, ο μιναρές της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου Σπλάντζιας από τότε που ήταν τζαμί, μαζί με τον τεράστιο πλάτανο της πλατείας της που στα κλαδιά του κρέμασαν οι Τούρκοι τον Επίσκοπο Κισσάμου Μελχισεδέκ και πολλούς άλλους, σε ξαναφέρνουν πολλά χρόνια πίσω και σου θυμίζουν σελίδες τραγικές της ιστορίας μας. Στην περιοχή αυτή είναι φανερά τα τμήματα των ενετικών τειχών, ο ναός του Αγίου Φραγκίσκου όπου στεγάζεται το αρχαιολογικό μουσείο, τα νεώρια και το ιστορικό φρουρίο του Φιρκά που σήμερα είναι ναυτικό μουσείο και στο οποίο υψώθηκε επίσημα η Ελληνική Σημαία την 1η Δεκεμβρίου 1913 για την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

Η νέα πόλη που απλώνεται γύρω από την παλιά, έχει καλή ρυμοτομία, σύγχρονες οικοδομές, άφθονο πράσινο και πάρα πολλά αξιοθέατα που αξίζει να τα επισκεφτεί κανείς. Απ' αυτά τα σημαντικότερα είναι η ο τάφος του Βενιζέλου, το Ρολόι, η περίφημη Δημοτική Αγορά, οι ανασκαφές της αρχαίας Κυδωνίας (παλιό λιμάνι), ο Δημοτικός Κήπος, η Μητρόπολη, τα Δικαστήρια, καθώς και τα πολλά μουσεία που υπάρχουν μέσα στην πόλη (Ναυτικό, Ιστορικό, Αρχαιολογικό, Λαογραφικό κ.α)

ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

2.4.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΧΑΝΙΩΝ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων στεγάζεται στο καθολικό της ενετικής μονής του Αγίου Φραγκίσκου, στην παλιά πόλη των Χανίων. Ως Αρχαιολογικό Μουσείο άρχισε να λειτουργεί το 1963, ενώ γνώρισε πολλές και διαφορετικές χρήσεις και δέχτηκε ανάλογες επεμβάσεις. Έχει χρησιμοποιηθεί σαν μουσουλμανικό τέμενος του Γιουσούφ Πασά, σαν κινηματογράφος και σαν αποθήκη στρατιωτικών ειδών. Τα εκθέματα του δίνουν μια διαχρονική εικόνα του νομού Χανίων από την νεολιθική εποχή ως τα χρόνια της ρωμαιοκρατίας.

2.4.3 ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Ναυτικό Μουσείο Κρήτης βρίσκεται στο παλιό λιμάνι των Χανίων στην είσοδο του Φρουρίου Φιρκά, ενός από τα σημαντικότερα κτίσματα της Ενετοκρατίας στην Κρήτη. Στο μουσείο εκτίθενται απο μακέτες πλοίων, όργανα και συσκευές τους, ζωγραφικοί πίνακες, κειμήλια, διάφορα όστρακα ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αίθουσες που αναφέρονται στην Μάχη της Κρήτης (1941-1945).

2.4.4 ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Πολεμικό Μουσείο Χανίων βρίσκεται στην συμβολή των οδών Ι. Σφακιανάκη και Τζανακάκη δίπλα από τον Δημοτικό κήπο. Είναι το Δεύτερο πανελλαδικά Παράρτημα του κεντρικού πολεμικού μουσείου στην Αθήνα. Το πρώτο βρίσκεται στο Ναύπλιο. Το κτίριο καταλαμβάνει έκταση 2.386 τμ. και είναι κτισμένο το 1870 με σχέδια του Ιταλού αρχιτέκτονα Μακούζο.

Στο μουσείο υπάρχουν κειμήλια και φωτογραφικό υλικό που παρουσιάζουν τους απελευθερωτικούς αγώνες των Κρητών εντός και εκτός των ορίων της Κρήτης. Υπάρχει σπάνιο φωτογραφικό υλικό από την συμμετοχή των Κρητών Μακεδονομάχων (1903-1908) στους Βαλκανικούς πολέμους (1912-1913), ως και τον Βορειοηπειρωτικό πόλεμο (1914). Επίσης υπάρχουν κειμήλια από την συμμετοχή των Κρητών στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο, στον Ελληνοβουλγαρικό πόλεμο καθώς επίσης και στους Α' και Β' παγκόσμιο πόλεμο.

2.4.5 ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Λαογραφικό Μουσείο των Χανίων βρίσκεται στην παλιά πόλη απέναντι από τον Μητροπολιτικό Ναό. Το μουσείο αυτό δίνει, στον επισκέπτη του, μια εικόνα του τρόπου ζωής των παλαιότερων κατοίκων της Κρήτης. Περιλαμβάνει αντικείμενα που χρησίμευαν στην γεωργία, οικιακά σκεύη και διάφορες αναπαραστάσεις οικιακών τεχνών, αγροτικών ασχολιών, βιοτεχνικών εργασιών κ.α. Στο μουσείο υπάρχει εργαστήριο όπου γίνονται αντιγραφές από παλιά αυθεντικά κεντήματα και δημιουργούνται κεντητοί πίνακες με σκηνές από τα ήθη και τα έθιμα της Κρήτης.

2.4.6 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

Το Ιστορικό Αρχείο Κρήτης στεγάζεται σε ένα όμορφο νεοκλασικό κτίριο. Θεωρείται το σημαντικότερο αρχείο μετά τα Γενικά Αρχεία του Κράτους. Ιδρύθηκε το 1920 και περιλαμβάνει πλήθος ιστορικών συλλογών, την επίσημη αλληλογραφία των Κρητικών Επαναστάσεων, παλιά ιστορικά έγγραφα και κάθε είδους αντικείμενο που αφορά την ιστορία του νησιού. Διαθέτει σημαντική βιβλιοθήκη με 6.500 τόμους βιβλίων, μεταξύ αυτών και σπάνια βιβλία από την Βυζαντινή, Ενετική και Τουρκική εποχή, μεγάλο αρχείο Τύπου με όλα σχεδόν τα κρητικά έντυπα από το 1831. Επίσης στο ίδιο κτίριο υπάρχει και μουσείο, Ιστορικό και Λαογραφικό, με μεγάλη συλλογή από κειμήλια της ιστορίας και των αγώνων της Κρήτης. Σε μια ιδιαίτερη αίθουσα εκτίθενται προσωπικά αντικείμενα του Ελευθερίου Βενιζέλου.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΟΝΕΣ

2.4.7 ΜΟΝΗ ΓΟΥΒΕΡΝΕΤΟΥ

Η μονή Γουβερνέτου ή Κυρία των Αγγέλων βρίσκεται σε υψόμετρο 260 μέτρων. Χτίστηκε το 1537 από μοναχούς της Μονής Καθολικού που έφυγαν λόγω της πειρατείας και είναι από τα παλαιότερα μοναστήρια της Κρήτης. Ο περίγυρος θυμίζει φρούριο με Ενετικές επιδράσεις, έχει

τέσσερις πύργους στις γωνίες και ειδικές θυρίδες για πολεμίστρες. Διαθέτει 50 κελιά σε δύο ορόφους. Η εκκλησία των Εισοδίων της Θεοτόκου ή Κυρίας των Αγγέλων είναι παραλληλόγραμμη με θόλο και διαθέτει κίονες και γλυπτό διάκοσμο που θυμίζει Ιταλική τεχνική. Υπάρχουν δύο παρεκκλήσια των Αγίων Δέκα και του Αγίου Ιωάννη του Ξένου. Κατά την επανάσταση οι Τούρκοι την κατέστρεψαν και αργότερα ανακαινίσθηκε.

2.4.8 ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ

Η μονή Αγίας Τριάδας Τσαγκαρόλων κτίστηκε το 1612 από τους Κρητικής καταγωγής μοναχούς Ιερεμία και Λαυρέντιο που ανήκουν στη Βενετσιάνικη ορθόδοξη οικογένεια των Τσαγκαρόλων. Στη θέση της σημερινής μονής παλιότερα υπήρχε εκκλησάκι αφιερωμένο στους Αγίους Αποστόλους. Το 1634 χτίστηκε η εκκλησία της μονής που είναι σταυροειδής με τρούλο. Εντυπωσιακή είναι η πρόσοψη με τους δωρικούς κίονες ενώ έντονη είναι η επίδραση της Ιταλικής αναγέννησης. Χαρακτηριστικό είναι το επιβλητικό καμπαναριό που βρίσκεται πάνω από την είσοδο και χτίστηκε το 1864. Ακόμη υπάρχουν δύο παρεκκλήσια, του Θεολόγου και της Ζωοδόχου Πηγής. Η μονή κήκε από τους Τούρκους και έμεινε έρημη για πολλά χρόνια. Οι μοναχοί Καλλιόπιος και Γρηγόριος από το Ακρωτήρι φρόντισαν για την ανακαίνισή της. Το 1892 λειτούργησε ιεροδιδασκαλείο όπου δίδαξαν αξιόλογοι διδάσκαλοι. Διαθέτει βιβλιοθήκη με σπάνια βιβλία και παλαιούς κώδικες καθώς και εικόνες του Σαντορινιαίου αγιογράφου Μερκούριο.

ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

2.4.9 ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΑΜΑΡΙΑΣ

Το Φαράγγι της Σαμαριάς ή Φάρραγγα, όπως το ονομάζουν οι ντόπιοι, βρίσκεται 43 χιλιόμετρα νότια από τα Χανιά. Η είσοδος του φαραγγιού βρίσκεται στην τοποθεσία Ξυλόσκαλο και έχει υψόμετρο 1.227 μέτρα. Η θέση Ξυλόσκαλο πήρε την ονομασία της από μια ξύλινη σκάλα που υπήρχε παλιά εκεί και διευκόλυνε την κατάβαση στο φαράγγι. Επίσης στην περιοχή αυτή (λίγο πριν το Ξυλόσκαλο) υπάρχει ένας μικρός δρόμος ο οποίος οδηγεί στο Χιονοδρομικό Κέντρο στη θέση Καλλέργη με υψόμετρο 1.680 μέτρα

Η κάθοδος του Φαραγγιού ξεκινά από το Ξυλόσκαλο, στην αρχή με σκαλιά και στην συνέχεια με μικρό μονοπάτι. Η κάθοδος είναι αρκετά δύσκολη και διαρκεί 6 - 8 ώρες περίπου. Αυτοί που σκοπεύουν να περάσουν το Φαράγγι πρέπει να φορούν αθλητικά παπούτσια και καπέλο. Νερό δεν χρειάζεται γιατί κατά την διάρκεια της διαδρομής υπάρχουν βρύσες. Το φαράγγι έχει ανακηρυχθεί Εθνικός Δρυμός για να προστατευτεί η σπάνια πανίδα και χλωρίδα του και ιδιαίτερα ο κρητικός αίγαγρος (κρι - κρι, όπως το αποκαλούν οι ντόπιοι) που ζει εδώ. Πρόσφατα το φαράγγι της Σαμαριάς βραβεύτηκε από το συμβούλιο της Ευρώπης σαν μια από τις πλέον παρθένες και ωραιότερες φυσικές περιοχές της γηραιάς ηπείρου.

Κοντά στην είσοδο είναι το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου, τριγυρισμένο από δέντρα και πηγές με ολοδρόσερο νερό. Εδώ πιστεύεται ότι υπήρχε αρχαίος ναός του θεού Απόλλωνα και σε μικρή απόσταση η αρχαία πόλη "Καινών". Στα μισά της διαδρομής βρίσκεται ο παλιός οικισμός Σαμαριά, ο οποίος εγκαταλείφθηκε λίγα χρόνια μετά την ανακήρυξη του φαραγγιού σαν Εθνικού Δρυμού (1962). Εκεί υπάρχει η βυζαντινή εκκλησία της Οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας, όπου και προέρχεται το όνομα "Σαμαριά" που δεν είναι τίποτα άλλο από μια παραφθορά του : Οσία Μαρία - Σιαμαρία - Σαμαριά. Τώρα στο εγκαταλελειμμένο οικισμό υπάρχει τηλέφωνο, Αστυνομικός Σταθμός, φαρμακείο, ελικοδρόμιο για περιπτώσεις ανάγκης κ.λ.π. Επίσης κατά την διάρκεια της διαδρομής υπάρχουν : κουτιά πρώτων βοηθειών και πυροσβεστικές φωλιές.

Η διάβαση του φαραγγιού είναι μια ανεπανάληπτη και συγκλονιστική εμπειρία. Ο πεζοπόρος βρίσκεται μέσα στη φύση και την άγρια ομορφιά της και ανταμείβεται για τη δύσκολη πεζοπορία του στο τραχύ, κατηφορικό έδαφος μ' ένα επιβλητικό, πρωτόγονο θέαμα χωρίς καμία ανθρώπινη επέμβαση . Εντυπωσιακό και επιβλητικό είναι το σημείο που ονομάζεται Πόρτα", λόγω του ότι οι κάθετες πλευρές του πλησιάζουν πολύ μεταξύ τους (3 - 4 μέτρα). Καθώς τελειώνει η διάβαση του φαραγγιού φαίνεται από μακριά η Αγία Ρουμέλη, όπου εκεί ο πεζοπόρος θα συναντήσει μια από τις πιο όμορφες και καθαρές παραλίες της νότιας Κρήτης. Η Αγία Ρουμέλη είναι κτισμένη στη θέση της αρχαίας πόλης Τάρρας. Είναι αποκομμένη (οδικώς) από την υπόλοιπη Κρήτη. Συνδέεται μόνο από τη θάλασσα (με μικρά πλοία) με τη Χώρα Σφακίων στα ανατολικά, τη Σούγια και τη Παλαιόχωρα στα δυτικά και από κει με λεωφορεία του ΚΤΕΛ με τα Χανιά και το Ρέθυμνο.

2.5 ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Ο νομός Ρεθύμνου βρίσκεται ανάμεσα στα Λευκά όρη και τον Ψηλορείτη. Είναι στα δυτικά του νομού Ηρακλείου με έκταση 1.496 τ.χμλ. Ο νομός Ρεθύμνου είναι ο πιο ορεινός από τους νομούς της Κρήτης, γι'αυτό τον λόγο μόνο τα 537 τ.χλμ. είναι καλλιεργήσιμα. Έτσι η κύρια ασχολία των κατοίκων -που φτάνουν τους 63.000- είναι η κτηνοτροφία. Εκτος από την κτηνοτροφία το Ρέθυμνο παράγει ελιές, λάδι, λαχανικά και χαρούπια. Πρωτεύουσα του νομού είναι το Ρέθυμνο, μια πολύ ωραία και γραφική πόλη που περιγράφεται σε επόμενες σελίδες. Ο νομός χωρίζεται σε 4 επαρχίες: Ρεθύμνου, Μυλοποτάμου, Αμαρίου και Αγ. Βασιλείου.

Από αρχαιολογική άποψη ο νομός δεν έχει πολλά να παρουσιάσει, αν και υπάρχει στο οροπέδιο της Νίδας στον Ψηλορείτη το Ιδαίο Αντρο όπου σύμφωνα με την μυθολογία εκεί ανατράφηκε ο Δίας. Ανασκαφές έχουν φέρει στο φώς πολλά μινωικά ευρήματα στο οροπέδιο της Νίδας. Πολλά είναι όμως τα ιστορικά αξιοθέατα όπως η Μονή Αρκαδίου και η Μονή Πρέβελη.

Πολλές είναι οι φυσικές ομορφιές του νομού όπως το κουρταλιώτικο φαράγγι όπου στην εξοδό του υπάρχει μια υπέροχη αμμουδιά. Το φαράγγι σχηματίζεται από τα βουνά Κουρούπα και Ξηρό Ορος. Το όνομά του το πήρε από τον ήχο που κάνει ο αέρας όταν περνά μέσα από τους βράχους. Το φαράγγι διαρρέει ο Μέγας Ποταμός που πηγάζει από πέντε πηγές που σχηματίζουν ένα μεγάλο καταρράκτη. Η παράδοση λέει ότι οι πηγές αυτές προήλθαν όταν ο Άγιος Νικόλαος ακούμπησε την παλάμη του σε ένα βράχο. Αλλα φαράγγια είναι το Πρασάνο και του Κοτσουφού

που σχηματίζεται από τα βουνά Κουρούπας και Κρουονερίτης, Αρκετά είναι τα παραθαλάσσια θέρετρα του νομού όπως η Αγία Γαλήνη, όπου εκεί σύμφωνα με την μυθολογία πάντα βρίσκεται το σπήλαιο του Δαίδαλου που ήταν το εργαστήριό του. Πολλά είναι και τα παραδοσιακά χωριά που διατηρούν τα ήθη και τα έθιμα όπως ήταν πολλά χρόνια πριν. Ο νομός Ρεθύμνου έχει υπέροχες παραλίες αλλά και υπέροχα βουνά με φυσική ομορφιά που δύσκολα βρίσκει κανείς.

2.5.1 Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Το Ρέθυμνο με 18.000 κατοίκους είναι η μικρότερη από τις τρεις ιστορικές πόλεις της Κρήτης. Η Παλιά Πόλη του Ρεθύμνου λόγω της ιστορίας της, έχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που θυμίζουν μεσαιώνα. Χαρακτηριστικό είναι το Ενετικό λιμάνι με τα γραφικά μαγαζάκια και τα φαροκάικα να συμπληρώνουν το τοπίο. Στον βόρειο βραχίονα του λιμανιού υπάρχει ένας Τούρκικος Φάρος. Στην πλατεία Πετυχάκη υπάρχει η κρήνη Ριμόντι που κατασκευάστηκε το 1588 και ανακατασκευάστηκε το 1626. Το σχέδιο της κρήνης είναι μοναδικό, το νερό τρέχει από κεφάλια λιονταριών και υπάρχουν τέσσερις κίονες με κορινθιακού τύπου κιονόκρανα. Στην μέση υπάρχει το έμβλημα των Ριμόντι. Κοντά στο λιμάνι βρίσκεται ένα πανέμορφο Ενετικό κτίριο του 16ου αιώνα και ονομάζεται Λόντζια. Στην Ενετοκρατία Loggia ονομάζονταν τα κτίσματα που ήταν χώροι συζήτησης των ευγενών για την πολιτική, το εμπόριο και την οικονομία. Ήταν όμως παράλληλα και χώροι ψυχαγωγίας αφού εκεί παίζονταν τυχερά παιχνίδια.

Το θρησκευτικό στοιχείο δεν μπορεί να λείπει από την πόλη του Ρεθύμνου. Έτσι έχουμε την εκκλησία η Κυρία των Αγγέλων ή Μικρή Παναγιά όπου είναι τρίκλιτη χωρίς τρούλο. Κτίστηκε στα τέλη της Ενετοκρατίας και είναι αφιερωμένη στη Μαρία Μαγδαληνή. Ακόμα υπάρχει ο μητροπολιτικός ναός " των Εισοδίων της Θεοτόκου" ή " Μεγάλη Παναγιά". Κτίστηκε το 1834 με πρότυπο τον ναό της Ευαγγελίστριας στην Τήνο. Στο εσωτερικό της αξιοθάμαστα είναι η βυζαντινή εικόνα της Παναγιάς του Πάθους και το ξυλόγλυπτο τέμπλο. Το 1889 χτίστηκε το καμπαναριό της εκκλησίας με κόκκινους ορθογώνιους πωρόλιθους. Κοντά στην εκκλησία αυτή βρίσκεται το Μητροπολιτικό Μέγαρο, ένα νεοκλασικό κτίριο με εντυπωσιακή συμμετρική πρόσοψη. Έχουμε ακόμα την εκκλησία του Αγίου Φραγκίσκου που είναι μονόκλιτη βασιλική με ένα αξιοθάμαστο παρεκκλήσι. Εκεί κοντά βρίσκεται και το Τούρκικο σχολείο.

Την γενική άποψη της πόλης έχει επηρεάσει και η εποχή της Τουρκοκρατίας. Το τζαμί Νεραντζέ που ήταν το καθολικό Santa Maria του Αυγουστινιανού μοναστηριού έχει ένα εντυπωσιακό μιναρέ που κτίστηκε το 1890 και σήμερα στεγάζει το Ωδείο. Υπάρχει και το τζαμί του Καρά Μουσα Πασά με τη θολωτή του κρήνη που ήταν η βενετσιάνικη Μονή Αγίας Βαρβάρας και σήμερα στεγάζεται η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Ακόμα το τζαμί Μεγάλης Πόρτας Βελή Πασά. Ένα εντυπωσιακό κτίσμα που είναι χαρακτηριστικό για την πόλη του Ρεθύμνου είναι η Φορτέτσα. Πρόκειται για ένα φρούριο που κτίστηκε μεταξύ των ετών 1571 - 1600 στο λόφο Παλαιόκαστρο. Χτίστηκε από τους Ενετούς και περιλαμβάνει ένα προμαχώνα στην ανατολική πλευρά και τρεις στην νότια πλευρά καθώς και επιπρομαχώνες. Η κεντρική πύλη βρίσκεται στα ανατολικά και υπήρχαν ακόμα δύο βοηθητικές πύλες, στα βόρεια και δυτικά, για την παραλαβή

τροφίμων και πολεμοφοδίων. Στα κτίσματα που υπάρχουν παρατηρούμε την εκκλησία του Αγίου Θεοδώρου, μονόκλιτη με θόλο. Μέσα στο φρούριο υπάρχουν διάσπαρτες δεξαμενές νερού που χρησίμευαν για την υδροδότησή του. Στην νότια πλευρά βρίσκονταν τα καταλύματα των στρατιωτών καθώς και η αποθήκη του πυροβολικού και ο χώρος φύλαξης των κανονιών. Στην βόρεια πλευρά βρίσκονταν οι πυριτιδαποθήκες καθώς οι ισόγειες και υπόγειες αποθήκες. Στο κέντρο βρισκόταν ο καθεδρικός ναός του Αγίου Νικολάου που ύστερα μετατράπηκε σε τζαμί από τους Τούρκους. Η θέα από το φρούριο είναι κάτι το μοναδικό, μέσα στο φρούριο έχει κατασκευαστεί ένα μικρό θέατρο όπου φιλοξενούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Διασχίζοντας τους δρόμους της παλαιάς πόλης θα δει κανείς αρκετά νεοκλασικά κτίρια εκτός από τα παλαιότερα κτίρια που αναφέρθηκαν. Η νέα πόλη είναι η συνέχεια της παλαιάς προς το νότο. Διαθέτει σύγχρονα ξενοδοχειακά συγκροτήματα που κάνουν την διαμονή των πολλών επισκεπτών κάθε χρόνο ευχάριστη

ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

2.5.2 ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Ιστορικό - Λαογραφικό Μουσείο Ρεθύμνου στεγάζεται σε ένα βενετσιάνικο κτίριο που έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο από το ΥΠΠΟ. Έχει ιδρυθεί το 1973 από τον Χριστόφορο Ι. Σταυρουλάκη και τη Φαλή Γ. Βογιατζάκη με σκοπό την έρευνα και συγκέντρωση ιστορικού και λαογραφικού υλικού της Κρήτης και ιδιαίτερα του νομού Ρεθύμνου. Έχει εμβαδόν οικοπέδου 969 τ.μ. από τα οποία η διώροφη οικοδομή καταλαμβάνει 359 τ.μ. Χαρακτηριστικό του οικήματος είναι οι σκαλιστές σκάλες.

2.5.3 ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΝΑΛΕΙΑΣ ΖΩΗΣ

Το μουσείο βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και περιλαμβάνει εκθέματα από τη θαλάσσια ζωή όπως όστρακα, σκελετούς ψαριών κοχύλια και άλλα.

2.5.4 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ρεθύμνου στεγάζεται από 1991 σε κτίριο που βρίσκεται μπροστά από το φρούριο Φορτέτσα. Περιλαμβάνει σπουδαιότατα ευρήματα : Ειδώλια, κοσμήματα, εργαλεία, αιχμές δοράτων νεολιθικής εποχής από το σπήλαιο Γερανίου και το σπήλαιο Ελλένες Αμαρίου. Κεραμική υστερομινωικής εποχής από το Μασταμπά Ρεθύμνου και το νεκροταφείο στους Αρμένους. Σφραγιδολίθους, κοσμήματα, λάρνακες, θεές σε λατρευτική στάση από διάφορες ανασκαμμένες περιοχές του νομού. Μικρή αιγυπτιακή συλλογή, ερυθρόμορφα αγγεία, ελληνιστικά και ρωμαϊκά αγάλματα. Επίσης σημαντική συλλογή νομισμάτων διαφόρων εποχών.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΟΝΕΣ

2.5.5 ΜΟΝΗ ΑΡΚΑΔΙΟΥ

Η ημερομηνία ίδρυσης της μονής δεν είναι ακριβής. Από μια επιγραφή που υπάρχει στο καμπαναριό μπορούμε να θεωρήσουμε ότι χτίστηκε τον 16ο αιώνα, άλλες πληροφορίες λένε ότι ιδρύθηκε από τον μοναχό Αρκάδιο την Β' Βυζαντινή περίοδο (961 - 1204). Η μονή είναι χτισμένη σαν φρούριο με δύο κύριες εισόδους, πυριτιδαποθήκη ξενώνες, τραπεζαρία και κελάρια. Η πύλη ξαναχτίστηκε το 1870 μετά την καταστροφή της από τους Τούρκους το 1866. Το οστεοφυλάκιο που υπάρχει απέναντι από την πύλη ήταν πριν το 1910 ανεμόμυλος. Το όλο κτίσμα είναι σε ρυθμό αναγεννησιακό με θολωτά κελιά και γοτθικά παράθυρα. Η εκκλησία είναι δίκλυτη βασιλική, αφιερωμένη στον Άγιο Κωνσταντίνο και στη Μεταμόρφωση του Σωτήρα. Σύμφωνα με τον περιηγητή R. Pococke η μονή φιλοξενούσε 300 μοναχούς επί Ενετοκρατίας. Εδώ ήκμασε τον 18ο αιώνα η χρυσοκεντηπική και υπήρχε εργαστήριο κεντητικής αμφίων.

Από την μονή υπάρχει μια υπέροχη θέα προς την θάλασσα και την χαράδρα που είναι γεμάτη βλάστηση. Η θέση της όμως καθώς και οι χοντροί τοίχοι που την περιβάλλουν έπαιξαν καθοριστική σημασία όχι μόνο για την δική της ιστορία, αλλά για την ιστορία της Ελλάδας. Όταν άρχισε η μεγάλη Κρητική επανάσταση τον Μάη του 1866, συγκεντρώθηκαν στο Αρκάδι 1500 οπλαρχηγοί και καπετάνιοι για να οργανώσουν την επανάσταση. Με την πληροφορία αυτή ο Τούρκος πασάς στο Ρέθυμνο έστειλε στρατό για να σταματήσει τους Έλληνες. Όμως οι οπλαρχηγοί είχαν φύγει και ο τούρκικος στρατός ερήμωσε το εσωτερικό της εκκλησίας. Παρόλο που η μονή δεν ήταν το τέλειο οχυρό ο ηγούμενος Γαβριήλ και οι επαναστάτες αποφάσισαν να οχυρωθούν και να την κάνουν ορμητήριό τους, αφού η θέση της ήταν κατάλληλη.

Στις 7 Νοεμβρίου 15.000 τούρκοι στρατιώτες με 30 κανόνια είχαν περικυκλώσει το Αρκάδι. Από την μεριά των Ελλήνων υπήρχαν στη μονή 260 οπλοφόροι και 700 γυναικόπαιδα. Την πρώτη μέρα οι Έλληνες άντεξαν στον άνισο αυτό αγώνα όμως ο ηγούμενος γνωρίζοντας την δύσκολη θέση που βρισκόταν έστειλε το βράδυ δύο άντρες για βοήθεια. Οι άντρες κατάφεραν μέσα στο βαθύ σκοτάδι να περάσουν τις Τούρκικες γραμμές χωρίς όμως να βρουν βοήθεια. Την επόμενη μέρα οι Τούρκοι με τα κανόνια τους κατάστρεψαν την κεντρική πύλη και ορμήσανε μέσα στη μονή. Η μάχη ήταν τρομερή. Ο ηγούμενος συγκέντρωσε τα γυναικόπαιδα στην πυριτιδαποθήκη. Στην μάχη ο ηγούμενος σκοτώνεται μαζί με πολλούς πολεμιστές. Το μακελειό στον αυλόγυρο συνεχίζεται για πολλές ώρες αν και οι Τούρκοι ήταν πολλοί περισσότεροι. Ο Κωσταντής Γιαμπουδάκης περιμένει μέσα στην πυριτιδαποθήκη με την πιστόλα στο χέρι για να τιναχθεί στον αέρα μαζί με όσους περισσότερους Τούρκους μπορεί. Ο τραγικός επίλογος ήταν 845 νεκροί, 114 αιχμάλωτοι και μόνο 3-4 άτομα κατάφεραν να διαφύγουν. Οι απώλειες για τους Τούρκους ήταν πολύ μεγαλύτερες και έφταναν τους 1.500 νεκρούς και τραυματίες. Το Αρκάδι πατήθηκε μα δεν έπεσε. Στα κυπαρίσσια υπάρχουν ακόμα οι σφαίρες εκείνης της εποχής. Ο πασάς πίστεψε ότι με την νίκη του αυτή θα σταματούσε την επανάσταση στην Κρήτη, κάτι που δεν έγινε αφού με την μάχη αυτή μαθεύτηκε στην Ευρώπη ο αγώνας του Κρητικού λαού για την ελευθερία του.

2.5.6 ΜΟΝΗ ΠΡΕΒΕΛΗΣ

Δεν είναι γνωστή η χρονολογία ίδρυσης της μονής. Έχει βρεθεί η χρονολογία 1594 στην καμπάνα του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου στο κάτω μοναστήρι. Τα έγγραφα της μονής καταστράφηκαν από τους Τούρκους, ενώ κάποια άλλα χρησιμοποιήθηκαν από τους επαναστάτες για φουσέκια.

Η μονή βρίσκεται στη νότια βραχώδη ακτή του υψώματος Μεσοκορφή του νομού Ρεθύμνου. Βρίσκεται 170m πάνω από το Λιβυκό πέλαγος. Η θέα της θάλασσας είναι μοναδική. Η απόκρημνη αυτή τοποθεσία βοήθησε στην επανάσταση για την απελευθέρωση της Κρήτης. Πολλοί ήταν οι Έλληνες και ξένοι αγωνιστές που βρήκαν καταφύγιο στη μονή.

Το Μοναστήρι λεγόταν Μονή του Θεολόγου του Μεγάλου Ποταμού, αυτό επιβεβαιώνεται από σφραγίδα που βρέθηκε και έγραφε :ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΑΤΑ ΝΗΣΩΝ ΚΡΗΤΗ. Το 1646 οι Τούρκοι κατέστρεψαν την μονή. Το 1670 με το τέλος του πολέμου ο καλόγερος με το όνομα Πρέβελης έχτισε κελί και εγκαταστάθηκε στη μονή. Το ερείπιο του κελιού σώζεται και ονομάζεται "Σπίτι του Πρέβελη". Ο Ακάκιος Πρέβελης ανακαίνισε το μοναστήρι και του έδωσε ζωή.

Το μοναστήρι του Πρέβελη είναι ουσιαστικά δύο ξεχωριστά μοναστήρια με απόσταση 1700m. Το Πίσω Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννου του θεολόγου είναι και το κύριο μοναστήρι όπου βρίσκεται η έδρα του ηγουμένου και τα κελιά των περισσότερων μοναχών. Το Πίσω Μοναστήρι είναι ανακαινισμένο και βρίσκεται σε καλή κατάσταση.

Το Κάτω Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου είναι σε δεύτερη μοίρα και φαίνεται ότι ιδρύθηκε από την Μονή του Θεολόγου του Μεγάλου Ποταμού.

2.6 ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Ο ανατολικότερος από τους νομούς της Κρήτης είναι ο νομός Λασιθίου. Έχει πληθυσμό 70.000 κατοίκους με κύρια απασχόληση την κτηνοτροφία και την γεωργία. Καταλαμβάνει έκταση 1.800 τ.χλμ. και τα κύρια προϊόντα που παράγονται είναι λάδι, ελιές, σιτηρά, σταφίδες, ακόμα πρώιμα κηπευτικά και μπανάνες αφού το κλίμα στα νότια είναι πολύ θερμό, για παράδειγμα η περιοχή της Ιεράπετρας έχει την μεγαλύτερη ηλιοφάνεια και την μικρότερη βροχόπτωση. Πατάτες και μήλα παράγονται στο εύφορο οροπέδιο του Λασιθίου. Ο νομός χωρίζεται σε 4 επαρχίες : Μιραμπέλου, Λασιθίου, Ιεράπετρας και Σητείας.

Δύο είναι οι εκδοχές για το όνομα του νομού. Η πρώτη αναφέρει ότι πήρε το όνομα από την Σητεία μιας και οι Βενετσιάνοι το έγραφαν La Sitti. Η άλλη εκδοχή στηρίζεται στην αρχαία Ελληνική λέξη "Λάσιος" που σημαίνει κατάφυτος τόπος.

Πρωτεύουσα του νομού είναι ο Άγιος Νικόλαος, ένα μικρό αλλά πολύ γραφικό λιμάνι. Στον νομό υπάρχουν πολλά ήσυχα χωριουδάκια και παραλίες. Φυσικά δεν λείπει η κοσμοπολίτικη ζωή στην πρωτεύουσα του νομού και στην Ελούντα. Πολλά είναι και τα αξιοθέατα του νομού όπως το καταπράσινο τοπίο που διαθέτει, το φοινικόδασος του Βάι και το δάσος πεύκων και κυπαρισσιών του Σελάκανο. Ακόμα το εντυπωσιακό σπήλαιο Δικταίο Άνδρο και κοντά στην Ελούντα το φρούριο Σπιναλόγκα. Από ιστορικής πλευράς το ανάκτορο της Ζάκρου, της Αγίας Τριάδας και η Μονή Τοπλού έχουν πολλά να δείξουν. Ακόμη σημαντικές πόλεις του νομού είναι η Σητεία και η Ιεράπετρα.

2.6.1 Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Από το 1904 πρωτεύουσα του νομού είναι ο Άγιος Νικόλαος. Βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο του κόλπου Μιραμπέλου, εκεί που στην αρχαιότητα βρισκόταν το μικρό λιμάνι της Λατώ προς Καμάρα σύμφωνα με την Ιστορία της πόλης. Το θερμό κλίμα και ο πάντα ήσυχος κόλπος με την άφθονη βλάστηση κάνουν την πόλη ξεχωριστή. Πολλά είναι τα εστιατόρια και τα καφεενεδάκια γύρω από το λιμάνι που δίνουν την δική τους νότα στον Άγιο Νικόλαο.

Χαρακτηριστικό της πόλης είναι η λίμνη Βουλισμένη όπου στην νοτιοδυτική της πλευρά υπάρχει ένας μικρός ζωολογικός κήπος. Ο μύθος λέει ότι στην λίμνη αυτή λουζόταν η θεά Αθηνά. Η δημιουργία της λίμνης οφείλεται σε κάποια ηφαιστειακή καθίζηση ενώ για άλλους είναι το στόμιο υπόγειου ποταμού. Παλιά πίστευαν ότι η λίμνη είναι απύθμενη ενώ σήμερα γνωρίζουμε ότι το βάθος είναι 64 μέτρα. Όμως και στο κέντρο η πόλη είναι όμορφη και γραφική, με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, τα στενά λιθόστρωτα δρομάκια και όλα τα στοιχεία που διατηρούνται στον χρόνο και κάνουν κάθε πόλη της Κρήτης ξεχωριστή.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΝΟΜΟΥ

2.6.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΖΑΚΡΟΥ

Ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Ζάκρου βρίσκεται 8 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά από την Ζάκρο (39 χιλιόμετρα από την πόλη της Σητείας). Το σημείο αυτό που σήμερα βρίσκεται η Κάτω Ζάκρος είναι και το ανατολικότερο σημείο της Μεγαλονήσου. Εδώ ανασκάφτηκε το 4ο μινωικό ανάκτορο της Κρήτης και το οποίο είναι το μοναδικό που βρέθηκε ασύλητο. Κτίστηκε περίπου το 1600 π.Χ αποτελούνταν από 180 διαμερίσματα και είχε έκταση 8.000 τετραγωνικά μέτρα. Τις ανασκαφές στον χώρο άρχισε ο D. G. Hogarth αλλά ο κύριος ανασκαφέας του ανακτόρου είναι ο καθηγητής Πλάτων

Το ανάκτορο της Αρχαίας Ζάκρου είναι μικρότερο από τα υπόλοιπα ανάκτορα αλλά έχει παρόμοια διάταξη με τα ανάκτορα της Κνωσού και της Φαιστού. Έχει κεντρική αυλή (πλακόστρωτη) γύρω από την οποία αναπτύσσεται το οικοδόμημα με λαβυρινθώδη διάταξη, με τρεις δυτικές εισόδους και μια κύρια είσοδο στην οποία υπάρχει και βωμός. Στην δυτική πλευρά του ανακτόρου υπάρχουν τα δωμάτια των αξιωματούχων ενώ στην βόρεια πλευρά υπήρχαν αίθουσες συμποσίων, οι φωταγωγοί ενώ στην ίδια πλευρά βρέθηκαν μεγάλες λεκάνες οι οποίες είχαν λατρευτικό

χαρακτήρα. Τα κυρίως διαμερίσματα και τα διάφορα εργαστήρια βρισκόταν στην ανατολική και νότια πλευρά αντίστοιχα. Η τοποθεσία του ανακτόρου είχε μεγάλη σημασία γιατί στην περιοχή που ήταν κτισμένο μπορούσε να εμπορεύεται με την Ανατολή καθώς επίσης και με τα άλλα ανάκτορα του νησιού

Στον χώρο βρέθηκαν και πολλά αγγεία τα οποία βρισκόταν μέσα στο θησαυροφυλάκιο του ανακτόρου. Επίσης ανάμεσα στα τόσα ενδιαφέροντα ευρήματα ξεχωρίζουν μεγάλα ξίφη με φύλλα χρυσού, ελεφαντόδοντα, χάλκινα διακοσμητικά από την Κύπρο και ένας αμφορέας με παράσταση ενός ιερού κορυφής και αγριμιών. Πολλά από τα ευρήματα αυτά βρίσκονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου.

Η κάτω Ζάκρος εκτός από την αξία του αρχαιολογικού της χώρου έχει να προσφέρει ένα όμορφο περιβάλλον, μια θαυμάσια αμμουδιά και ήρεμα γαλάζια νερά πραγματική πρόκληση για κολύμπι.

2.6.3 ΠΡΑΙΣΟΥ

Ο αρχαιολογικός χώρος της Πραισού βρίσκεται νοτιοανατολικά της πόλης του Αγίου Νικολάου. Πρόκειται για την πόλη στην οποία ζούσαν οι Ετεοκρήτες που ήταν γνήσιοι απόγονοι των μινωιτών. Οι Ετεοκρήτες μαζί με τους Δωριείς τον 12ο αιώνα κτίζουν την νέα πόλη που απλωνόταν σε τρεις λόφους ο καθένας από τους οποίους είχε ακρόπολη στην κορυφή και περιβαλλόταν από τείχος του οποίου σήμερα σώζονται μερικά απομεινάρια εκτός από τον τρίτο λόφο που βρισκόταν εκτός των τειχών και τον ονόμασαν Λόφο-Βωμό. Η πόλη είχε δύο λιμάνια την Ητεια (Σητεια) που βρισκόταν βόρεια και είχε πρόσβαση στο Κρητικό Πέλαγος και τις Στήλες από την νότια μεριά του νησιού έχοντας έτσι πρόσβαση και στο Λυβικό Πέλαγος κάνοντας την μια πόλη πανίσχυρη. Το 146 π.Χ η δωρική πόλη Ιεράπυτνα που ήταν αντίπαλος της την καταστρέφει μετά από συνεχείς συγκρούσεις.

Οι ανασκαφές στον χώρο άρχισαν το 1884 υπό την επίβλεψη του Federico Halbherr φέρνοντας έτσι την πρώτη ετεοκρητική επιγραφή και πολλά πήλινα ειδώλια. Μετά το 1901 οι ανασκαφές συνεχίστηκαν από την Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή οι οποίες και αποκάλυψαν ότι τα ερείπια δεν ήταν από την πόλη των Ετεοκρητών αλλά από μια πόλη των ιστορικών-ελληνικών χρόνων. Η πόλη των Ετεοκρητών σύμφωνα με τους αρχαιολόγους της Αγγλικής Σχολής βρισκόταν λίγο πιο πέρα από αυτά τα ερείπια.

Τα ευρήματα που βρέθηκαν ήταν ένα ελληνιστικό μέγαρο (πρώτο λόφος) το οποίο διέθετε αποχετευτικό δίκτυο και χώρο συγκέντρωσης των νερών και ελαιοπιεστήριο. Επίσης βρέθηκαν πολλά χάλκινα και πήλινα αφιερώματα (τρίτος λόφος) ασπίδες, κράνη, θώρακες και τρεις ετεοκρητικές επιγραφές σκαλισμένες βουστροφηδόν πάνω σε πλάκες

2.6.4 ΓΟΥΡΝΙΩΝ

Ο αρχαιολογικός χώρος Γουρνιά βρίσκεται 18 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά από τον Άγιο Νικόλαο και στον χώρο αυτό βρέθηκε μινωικός οικισμός με σπίτια, δρόμους και ένα μεγάλο οικοδόμημα σε κορυφή λόφου που πιστεύεται ότι ήταν η κατοικία του άρχοντα της περιοχής.

Η πόλη χτίστηκε το 1600 π.Χ και καταλάμβανε μια έκταση μεγαλύτερη από 15.000 τετραγωνικά μέτρα. Το 1450 π.Χ περίπου καταστράφηκε από την ίδια θεομηνία που έπληξε και τα υπόλοιπα μινωικά ανάκτορα. Το όνομα της πόλης προέρχεται από μικρές αρχαίες γούρνες που βρέθηκαν στον χώρο. Από τους Αρχαιολόγους χαρακτηρίστηκε σαν βιομηχανική πόλη γιατί ανακαλύφθηκαν πολλά εργαλεία όπως πριόνια, σμίλες κ.α έχοντας έτσι μεγάλη αρχαιολογική σημασία

2.6.5 ΔΙΚΤΑΙΟ ΑΝΔΡΟ

Το σπήλαιο όπου κατά την μυθολογία γεννήθηκε ο πατέρας θεών και ανθρώπων Δίας, είναι το Δικταίο Άνδρο. Το σπήλαιο βρίσκεται σε υψόμετρο 1025μ. Η είσοδος της σπηλιάς είναι περιτριγυρισμένη από δέντρα και λουλούδια. Εντυπωσιακοί είναι οι σταλαχτίτες και σταλαγμίτες που υπάρχουν, όπως και η λίμνη στο νότιο τμήμα.

Χωρίζεται σε δύο μέρη, το πρώτο είναι επίπεδο και έχει διαστάσεις 42 X 19 X 6,5 μ. και ονομάζεται προθάλαμος. Στον προθάλαμο βρέθηκαν πολλά αγγεία, αγαλματίδια και άλλα ευρήματα που δείχνουν ότι το σπήλαιο ήταν τόπος λατρείας. Το δεύτερο τμήμα του σπηλαίου έχει διαστάσεις 85 X 38 μ. και ύψος που κυμαίνεται σε 5 – 14 μ. Εκεί υπάρχει μια κρυφή εσοχή που πιστεύεται ότι γεννήθηκε ο Δίας.

2.6.6 ΛΑΤΩ

Τα ερείπια της αρχαίας δωρικής πόλης της Λατούς της Ετέρας βρίσκονται στην θέση Κοντάρτος 10 περίπου χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πόλης του Αγίου Νικολάου. Τις ανασκαφές στον χώρο ανέλαβε και διεκπεραίωσε η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή. Σύμφωνα με τις ανασκαφές η πόλη της Λατούς άκμασε μεταξύ του 7ου και του 3ου αιώνα π.Χ και βρισκόταν ανάμεσα σε δύο ακροπόλεις που την προστάτευαν.

Το όνομα της προέρχεται από τη Λητώ, τη μητέρα του Απόλλωνα και της Άρτεμης και ονομάστηκε Ετέρα για να ξεχωρίζει από τη Λατώ προς Καμάρα (σημερινό Άγιο Νικόλαο). Υπήρξε μια από τις ισχυρότερες πόλεις του νησιού. Λιμάνι της είχε την Λατώ προς Καμάρα με την οποία στην ουσία αποτελούσαν ενιαία πόλη αφού είχαν την ίδια διοίκηση, τους ίδιους αντιπροσώπους και λάτρευαν την ίδια θεότητα την Ειλειθυία που ήταν θεά του τοκετού.

Τα νομίσματα της πόλης απεικόνιζαν από τη μια πλευρά το κεφάλι της Αθηνάς, της Άρτεμης ή της Ειλειθυίας ενώ από την άλλη τον Ερμή και τη λέξη "ΛεΑΤΙΩΝ ή Ε(τέρα)". Τέλος ο

αρχαιολογικός χώρος περιλαμβάνει διάφορα δημόσια κτίρια, αγορά σε σχήμα πενταγώνου και αρκετά σπίτια.

2.6.7 ΣΠΙΝΑΛΟΝΓΚΑ

Το φρούριο της Σπιναλόγκα χτίστηκε το 1579 σε ένα μικρό νησί και προστάτευε τον κόλπο Μεραμπέλλου. Το όνομα προέρχεται από την έκφραση "στην Ελούντα", "Στινελόντα" όπου οι Βενετοί το μετέτρεψαν σε σπίνα =άκανθα και λόγκα =μακρά, Μακράκανθα. Η κατασκευή του και τα μεγάλα κανόνια κράτησαν απόρθητο το φρούριο για 24 χρόνια στον Ενετοτουρκικό πόλεμο. Στους νεότερους χρόνους όμως (1903 – 1957) το νησί έγινε χώρος λεπρών σύμφωνα με απόφαση της Κρητικής Πολιτείας.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

2.6.8 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Αγίου Νικολάου ιδρύθηκε το 1970 και στεγάζεται σε σύγχρονο κτίριο στην οδό Παλαιολόγου 68. Η συλλογή του μουσείου περιλαμβάνει τα νεότερα ευρήματα της ανατολικής κυρίως Κρήτης

2.6.9 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ

Το Μουσείο ιδρύθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και στεγάζεται στο Οικονομικό Οθωμανικό Σχολείο. Στη συλλογή του εκτίθενται κυρίως ευρήματα της Μινωικής Τέχνης.

ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

2.6.10 ΦΟΙΝΙΚΟΔΑΣΟΣ ΤΟΥ ΒΑΙ

Ένα ειδυλιακό και εξωτικό μέρος είναι το φοινικόδασος του Βαί. Οι αμέτρητοι φοίνικες φτάνουν μέχρι την άκρη της χρυσαφένιας αμουδιάς. Ο μύθος λέει ότι οι φοίνικες φύτεψαν από κουκούτσια χουρμάδων που πέταγαν οι Φοίνικες επισκέπτες. Οι φοίνικες ή τα βάνια όπως λέγονται κι αλλιώς έδωσαν το όνομα στο τροπικό αυτό τοπίο.

2.6.11 ΓΑΙΔΟΥΡΟΝΗΣΙ Η' ΧΡΥΣΗ

Βρίσκεται απέναντι από την Ιεράπετρα. Πολλοί είναι οι επισκέπτες του καθημερινά τους καλοκαιρινούς μήνες. Διαθέτει χρυσούς αμμόλοφους και ένα μοναδικό κεδρόδασος.

2.6.12 ΜΟΝΗ ΤΟΠΛΟΥ

Η μονή Τοπλού χτίστηκε τον 15ο αιώνα με χαρακτηριστικό το κωδωνοστάσιο με 33μ ύψος. Το μοναστήρι γκρεμίστηκε από σεισμούς το 1622 και ξαναχτίστηκε. Στην τουρκοκρατία ήταν καταφύγιο για τους επαναστάτες ενώ παράλληλα ήταν και “κρυφό σχολειό”. Όμως και στην Γερμανική κατοχή υπήρχε μυστικός ασύρματος.

2.7 ΟΔΙΚΟ ΔΥΚΤΙΟ

Το οδικό δίκτυο διακρίνεται σε τέσσερις κατηγορίες που είναι οι εξής:

A. Εθνικό οδικό δίκτυο και περιλαμβάνει

- Το Βόρειο Οδικό Άξονας (ΒΟΑΚ ή νέα εθνική οδός). Συνδέει τις μεγάλες πόλεις που βρίσκονται στη βόρεια πλευρά του νησιού και αποτελεί την κύρια οδική αρτηρία με τη μεγαλύτερη κίνηση.
- Την παλιά εθνική οδό. Εκτείνεται σχεδόν παράλληλα με τη νέα εθνική οδό και εμφανίζει μικρότερη κυκλοφοριακή κίνηση και εξυπηρετεί μικρότερα αστικά κέντρα που δεν συνδέονται άμεσα με τον ΒΟΑΚ.
- Το Νότιο Οδικό Άξονα (ΝΟΑΚ). Εκτείνεται κατά μήκος του νότιου οριζώντιου τμήματος του νησιού.

B. Το ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ οδικό δίκτυο. Συνδέει τους οικισμούς της ενδοχώρας μεταξύ τους και με το εθνικό οδικό δίκτυο.

Γ. Το ΔΗΜΟΤΙΚΟ ή ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ οδικό δίκτυο, που συνδέει οικισμούς μεταξύ τους και με παραλιακά και άλλα κεντρικά σημεία.

Δ. Το ΑΓΡΟΤΙΚΟ οδικό δίκτυο. Εξυπηρετεί την πρόσβαση σε αγροτικές εκμεταλλεύσεις.

2.8 ΟΔΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Οι οδικές συγκοινωνίες περιλαμβάνουν τα αστικά και υπεραστικά λεωφορεία του ΚΤΕΛ Ανατολικής και Δυτικής Κρήτης (Ν. Ηρακλείου – Λασιθίου, Ν. Χανίων –Ρεθύμνης)

Τα δρομολόγια που υπάρχουν συνδέουν τους βασικούς οικισμούς μεταξύ τους και κατά την τουριστική περίοδο αυξάνονται σε συχνότητα και ποικιλία διαδρομών, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις μεγαλύτερες ανάγκες μετακίνησης.

Μεγάλος είναι και ο αριθμός των ταξί στο νησί που εξυπηρετούν τόσο τις ανάγκες των τουριστών όσο και των μόνιμων κατοίκων.

2.9 ΛΙΜΑΝΙΑ

Υπάρχουν επτά (7) εμπορικά και επιβατικά λιμάνια: δύο βρίσκονται στο Ν.Χανίων (Σούδα και Κίσαμο) τρία στο Νομό Λασιθίου (Άγιο Νικόλαο, Σητεία και Ιεράπετρα) και από ένα στις έδρες των Νομών Ηρακλείου και Ρεθύμνου. Όλα πληρούν τις προϋποθέσεις ασφαλούς προσέγγισης παραβολής και εξυπηρέτησης κάθε είδους πλοίων. Ωστόσο, από τη σκοπιά της εξυπηρέτησης της τουριστικής κίνησης χρειάζονται αναδιάρθρωση στην οργάνωση και τη χρήση ώστε να αξιοποιηθούν και να καταστούν παραγωγικά και λειτουργικά.

Μαρίνες λειτουργούν συνολικά δέκα (10): τρεις στο Νομό Χανίων (στα Χανιά στον Κίσαμο και στην Παλαιόχωρα), δύο στο Νομό Ρεθύμνου (στο Ρέθυμνο στην Αγία Γαλήνη), δύο στο Νομό Ηρακλείου (στο Ηράκλειο και στα Μάλλια) και τρεις στο Νομό Λασιθίου (στον Άγιο Νικόλαο, στη Σητεία και στην Ιεράπετρα). Σε αυτές πρέπει να προστεθούν οι ιδιωτικές μαρίνες του ξενοδοχείου "Creta Panorama" στο Πέραμα Ρεθύμνου και "Porto" της Μιχ. Ζαμπετάκης ΑΕ στις Γούβες Ν. Ηρακλείου.

2.10 ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ

Τρία αεροδρόμια λειτουργούν στην Κρήτη: Ηρακλείου, Σούδας και Σητείας.

Κυριότερος είναι ο Διεθνής αερολιμένας «Νίκος Καζαντζάκης», του Νομού Ηρακλείου με μήκος διαδρόμου 2.680μ. Βρίσκεται 4,8 χιλιόμετρα έξω από την πόλη του Ηρακλείου, σε παραθαλάσσιο χώρο και είναι το μεγαλύτερο αεροδρόμιο της Κρήτης από άποψη επιβατικής κίνησης αλλά και εγκαταστάσεων.

Ο Αερολιμένας Χανίων έχει μήκος διαδρόμου 3.350μ.. Βρίσκεται σε απόσταση περίπου 14χλμ. από την πόλη των Χανίων, σε περιοχή σχετικά αραιοκατοικημένη. Εξυπηρετεί κυρίως τους κατοίκους και τους επισκέπτες της Δυτικής Κρήτης.

Ο Αερολιμένας Σητείας Ν. Λασιθίου έχει μήκος διαδρόμου 700μ. Βρίσκεται σε μικρή απόσταση από την πόλη της Σητείας και παρουσιάζει αρκετά μικρότερη κίνηση σε σχέση με τους άλλους αερολιμένες του νησιού.

2.11 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σε ότι αφορά στην τουριστική εκπαίδευση, η απόκτηση επαγγελματικών προσόντων αφορά τα κλασσικά επαγγέλματα, όπως στελέχη, υπάλληλοι τουριστικών γραφείων, ξενοδοχοϋπάλληλοι, μάγειροι, ξεναγοί κ.λπ.

Αρχίζοντας από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση υπάρχουν διάφορα ΤΕΕ καθώς και οι σχολές τουριστικών Επαγγελματών του ΕΟΤ. Ακολουθώντας έχουμε μια πλειάδα δημόσιων αλλά και Ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ). Ευάριθμα είναι και τα Εργαστήρια

Ελευθέρων Σπουδών τα οποία παρέχουν τουριστική εκπαίδευση σε διάφορες ειδικότητες τα οποία είναι πολλές φορές συνεργαζόμενα με Πανεπιστημιακά Ιδρύματα του εξωτερικού. Σε τριτοβάθμιο επίπεδο υφίσταται το τμήμα τουριστικών επιχειρήσεων του ΑΤΕΙ Ηρακλείου και στη συνέχεια η Ανώτερη Σχολή Τουριστικών Επαγγελμάτων (Α.Σ.Τ.Ε) του Αγίου Νικολάου. Στις παραπάνω εκπαιδευτικές μονάδες προστίθενται και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα όπως είναι οι Σχολές του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού δυναμικού (ΟΑΕΔ) καθώς και τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ).

Συμπερασματικά αναφέρεται ότι αν και οι σχολές εκπαίδευσης είναι αναρίθμητες η Κρήτη βιώνει το γενικότερο πρόβλημα που επικρατεί στην Ελλάδα όσον αφορά την εκπαίδευση δηλαδή δεν παρέχει επαρκή κατάρτιση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα τουριστικά επαγγέλματα και αυτό γιατί τα μαθήματα σπουδών περισσότερο επικεντρώνονται σε θέματα ξενοδοχείου και εστιατορίου και δεν καλύπτουν όλους τους τομείς του τουρισμού. Η έλλειψη του εκπαιδευτικού υλικού, ιδίως ο δανεισμός των βιβλίων, δεν επιτρέπει την επανάληψη (δια βίου εκπαίδευση) στη συνοχή των μαθημάτων. Επίσης η έλλειψη των τεχνολογικών μέσων και η εκπαίδευση απαρχαιωμένων υπολογιστικών προγραμμάτων δημιουργούν ελλιπή κατάρτιση.

2.12 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΔΟΜΗ

Σε σύνολο Ελλάδας η Περιφέρεια Κρήτης κατατάσσεται τέταρτη σε αριθμό ξενοδοχείων (790 μονάδες λειτουργούσαν το 2006, ήτοι το 10,4% του συνόλου των ελληνικών ξενοδοχείων) και πρώτη σε αριθμό ξενοδοχείων πολυτελείας (συγκεντρώνει το 36,5% του συνολικού αριθμού των ξενοδοχείων πολυτελείας της χώρας και το 15,7% των καταλυμάτων Α' κατηγορίας).

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ						
	Ε'	Δ'	Γ'	Β'	Α'	ΑΑ'	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	73	75	292	72	24	2	538
ΑΤΤΙΚΗ (ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΑΣ)	24	52	188	73	37	9	383
ΑΘΗΝΑ	29	52	105	39	22	11	258
ΗΠΕΙΡΟΣ	13	20	100	36	11	1	181
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ(ΥΠΟΛΟΙΠΟ)	35	66	185	62	10	0	358
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	4	34	34	20	7	4	103
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	9	125	170	75	35	2	416
ΠΙΕΡΙΑ	9	147	128	18	3	0	305
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	41	90	310	116	52	4	613
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	106	99	454	124	99	8	890
ΘΡΑΚΗ	5	11	33	22	4	0	75
ΚΡΗΤΗ	11	111	343	172	118	35	790
ΚΥΚΛΑΔΕΣ	101	99	382	143	106	4	835
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ	56	57	499	204	127	8	951
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ	35	55	396	145	79	6	716
ΣΠΟΡΑΔΕΣ	23	14	81	23	16	2	159
ΣΥΝΟΛΟ	574	1.107	3.700	1.344	750	96	7.571

ΠΗΓΗ : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ 2005

Σε επίπεδο Νομών διαπιστώνεται ότι οι Νομοί Λασιθίου και Ηρακλείου διαθέτουν ξενοδοχειακές μονάδες υψηλής ποιότητας και προδιαγραφών δεδομένου ότι συγκεντρώνουν το 69% των μονάδων πολυτελείας 31,43% ο Νομός Λασιθίου και 37,14% ο Νομός Ηρακλείου) της Κρήτης. Το ίδιο ισχύει και για τις μονάδες Α' κατηγορίας.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΚΛΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΝΟΜΟΣ	ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ Α		Β		Γ		Δ		Ε			
	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ		
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	11	3449	20	4860	24	3097	65	3896	21	559	4	59
%		19,06		13,08		14,01		17,87		12		21,61
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	6	3281	21	6525	40	5555	65	4138	12	409	0	0
%		18,13		17,57		25,13		18,98		8,77		
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	13	9644	60	21750	66	8915	131	8996	58	2705	4	92
%		53,31		58,55		40,33		41,26		58,02		33,7
ΧΑΝΙΩΝ	5	1717	17	4009	42	4537	82	4771	20	989	3	122
%		9,5		10,8		20,53		21,88		0,05		44,7
ΣΥΝΟΛΟ	35	18091	118	37144	172	22104	343	21801	111	4662	11	273

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ 2007

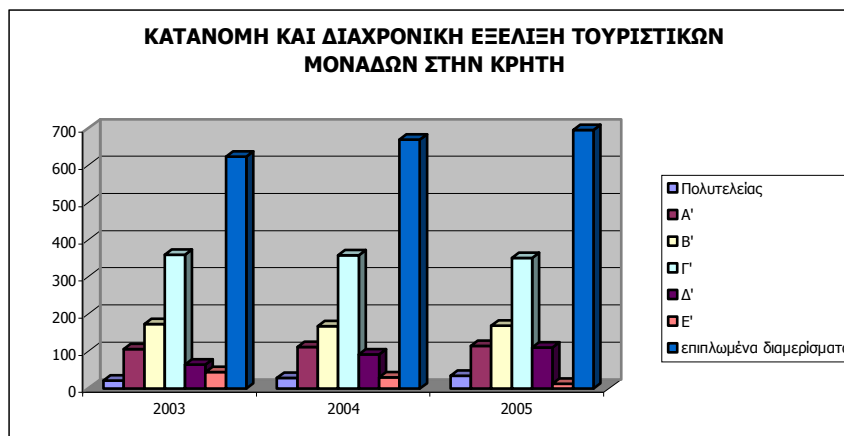
Το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών στις κατηγορίες LUX, Α' αλλά και Β' είναι αρκετά ικανοποιητικό. Μεγάλος αριθμός καταλυμάτων διαθέτει εκτός από υψηλού επιπέδου υπηρεσίες δωματίου, και αθλητικές υποδομές εντός του χώρου του ξενοδοχείου, υποδομές για αθλήματα νερού, προγράμματα ψυχαγωγίας κ.α.

Εντούτοις, το μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά των καταλυμάτων της νήσου, καταλαμβάνουν τα επιπλωμένα διαμερίσματα.

ΜΟΝΑΔΕΣ

	Πολυτελείας	Α'	Β'	Γ'	Δ'	Ε'	επιπλωμένα διαμερίσματα
2003	22	106	173	360	65	44	624
2004	29	112	168	359	92	30	670
2005	35	115	169	351	111	13	696

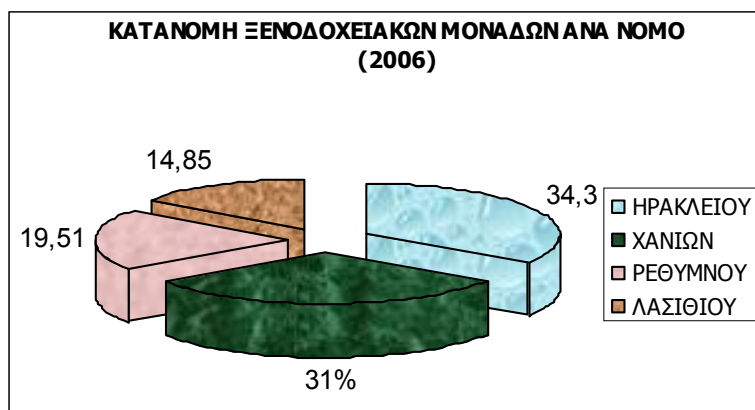
Πηγή: ΕΟΤ 2007

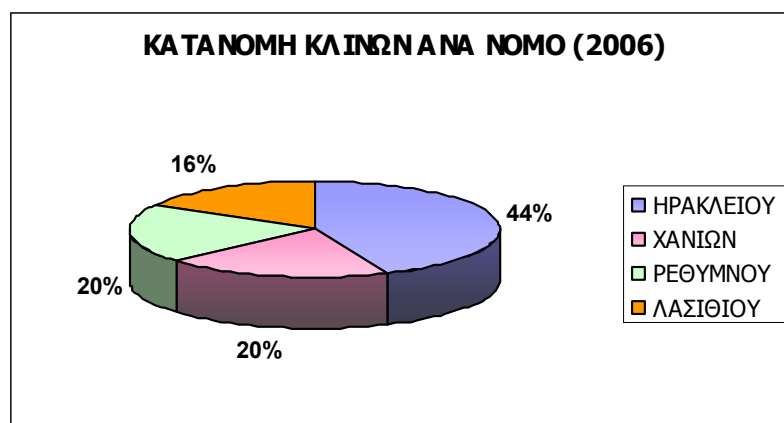

Ως προς τη χωρική κατανομή των καταλυμάτων και των κλινών στο νησί, διαπιστώνεται ότι ο Νομός Ηρακλείου συγκεντρώνει το 34,3% των ξενοδοχειακών μονάδων και το 42,89% των κλινών. Το υπόλοιπο 57,11% των κλινών μοιράζεται σχεδόν ισόποσα στους υπόλοιπους τρεις νομούς (22,72% στο Ν. Χανίων, 19,80% στο Ν. Ρεθύμνου και 14,53% στο Ν. Λασιθίου).

ΝΟΜΟΣ	2006			
	ΜΟΝΑΔΕΣ	% ΜΟΝΑΔΩΝ	ΚΛΙΝΕΣ	% ΚΛΙΝΩΝ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	531	34,30	63.132	42,89
ΧΑΝΙΩΝ	485	31,33	33.471	22,72
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	302	19,51	29.146	19,80
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	230	14,85	21.392	14,53
ΣΥΝΟΛΟ	1548	100.00	147.201	100.00

ΠΗΓΗ : ΕΟΤ 2007

Κύριο χαρακτηριστικό των καταλυμάτων της Περιφέρειας Κρήτης είναι το μικρό μέγεθος και ο οικογενειακός χαρακτήρας τους. Ελάχιστες είναι οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες. Όσον αφορά τον τύπο των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, η Κρήτη εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό (μαζί με την Χαλκιδική και την Πιερία), σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, Ξενοδοχείων κλασσικού τύπου ενώ αντίθετα χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία επιπλωμένων διαμερισμάτων / studios.

ΤΥΠΟΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ					
	ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ				ΞΕΝ/ΧΕΙΑ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ
		CAMPING	BUNGALOWS	ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	2.3%	6.8%	4.6%	9.1%	77.3%
ΑΤΤΙΚΗ(ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΑΣ)	0.0%	0.0%	0.0%	3.3%	96.7%
ΑΘΗΝΑ	4.6%	0.0%	0.0%	4.6%	90.9%
ΗΠΕΙΡΟΣ	7.7%	0.0%	7.7%	7.7%	76.9%
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ(ΥΠΟΛΟΙΠΟ)	0.0%	9.5%	0.0%	4.8%	85.7%
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	0.0%	6.5%	0.0%	18.2%	72.7%
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	0.0%		6.5%	35.5%	51.6%
ΠΙΕΡΙΑ	3.6%	10.7%	0.0%	50.0%	35.70%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	2.1%	6.4%	2.1%	8.5%	80.9%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	8.3%	4.2%	4.2%	4.2%	79.2%
ΘΡΑΚΗ	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
ΚΡΗΤΗ	2.3%	0.0%	3.4%	39.8%	54.6%
ΚΥΚΛΑΔΕΣ	6.5%	1.6%	4.8%	12.9%	74.2%
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ	4.6%	0.0%	3.1%	30.8%	61.5%
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ	1.9%	0.0%	7.7%	21.2%	69.2%
ΣΠΟΡΑΔΕΣ	0.0%	0.0%	10.0%	30.0%	60.0%
ΣΥΝΟΛΟ	3.1%	2.8%	3.8%	21.2%	69.1%

ΠΗΓΗ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ, ΤΕΥΧΟΣ 180 ΙΟΥΝΙΟΣ 2005

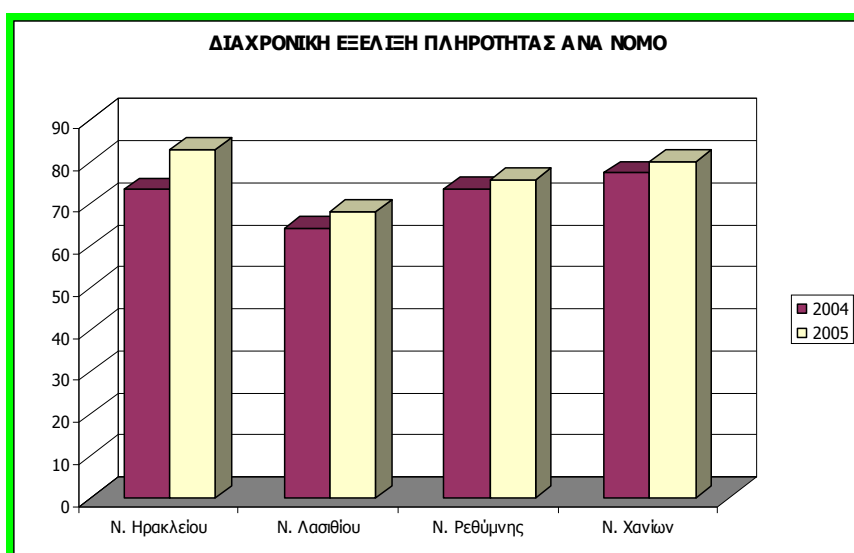
Αναφορικά με την πληρότητά τους, κινείται σε αρκετά ικανοποιητικά επίπεδα: 82,9 % στο Ν. Ηρακλείου, 68,1% στο Ν.Λασιθίου, 75,7% στο Ν. Ρεθύμνου και 79,9% στο Ν. Χανίων (ΕΣΥΕ 2007). Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι συγκρίνοντας τα στοιχεία των τελευταίων δύο ετών παρατηρείται σημαντική αύξηση, χωρίς όμως να διαφοροποιείται σε σημαντικό βαθμό η κατάταξη των νομών βάσει των ποσοστών αυτών. Διαπιστώνεται ότι οι νομοί Ηρακλείου και Χανίων έχουν μεγαλύτερη πληρότητα γεγονός που μπορεί να ερμηνευτεί από το είδος των καταλυμάτων που

επικρατεί σε αυτούς : κυρίως μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, οι οποίες έχουν μεγαλύτερη ευχέρεια διαπραγμάτευσης και συνεργασίας με τουριστικά πρακτορεία του εξωτερικού από ότι τα μικρή δυναμικότητας καταλύματα των νομών Λασιθίου και Ρεθύμνης που συνεργάζονται κυρίως με τοπικά τουριστικά γραφεία και έχουν μικρή διείσδυση στην τουριστική αγορά.

ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ 2004 - 2005

	2004	2005
Ν. Ηρακλείου	73,3	82,9
Ν. Λασιθίου	64,2	68,1
Ν. Ρεθύμνης	73,6	75,7
Ν. Χανίων	77,3	79,9

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ 2007

2.13 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ / ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΑΞΙΔΙΩΝ

Τα τουριστικά γραφεία εξυπηρετούν παρέχοντας υπηρεσίες που αφορούν τη μεταφορά και τη ψυχαγωγία μεμονωμένων ατόμων, ομάδων αλλοδαπών ή και ημεδαπών.

Τα τουριστικά γραφεία διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες από τον ΕΟΤ ο οποίος παρέχει και τις άδειες λειτουργίας τους, οι οποίες είναι:

Γενικού τουρισμού που ασχολούνται με τον τουρισμό εντός και εκτός της χώρας και εξυπηρετούν κυρίως αλλοδαπούς κατά την διάρκεια της παραμονής τους, παρέχοντας πληροφορίες και ποικίλες υπηρεσίες.

Εισερχόμενου τουρισμού τα οποία ασχολούνται με τη διακίνηση πελατών ανεξαρτήτου εθνικότητας αυστηρά μέσα στα πλαίσια της χώρας.

Παρατηρείται ότι τα γραφεία γενικού τουρισμού αποτελούν πλειονότητα. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών δραστηριοποιείται στο Νομό Ηρακλείου. Ακολουθεί ο Ν. Χανίων έπειτα ο Ν. Ρεθύμνης και τελευταίος ο Ν. Λασιθίου.

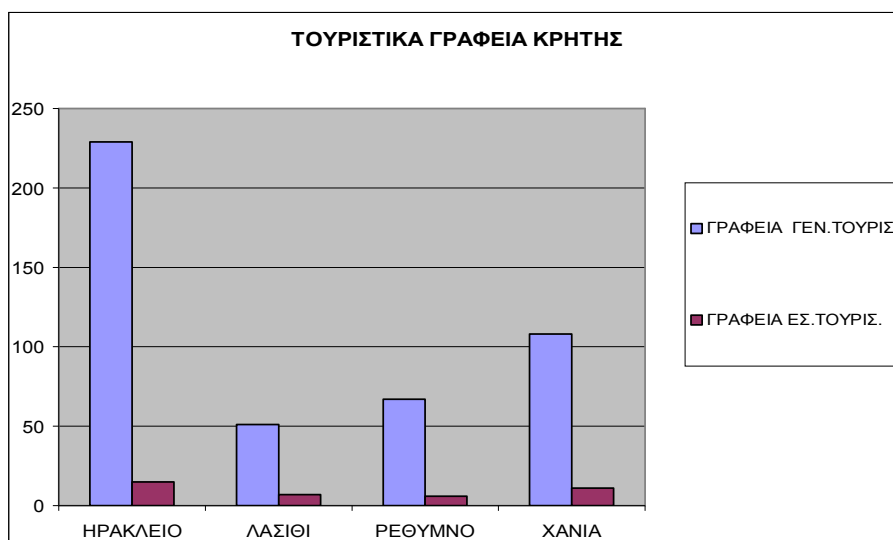
Τα γραφεία εσωτερικού τουρισμού είναι πολύ λιγότερα σε σχέση με του γενικού αλλά και εδώ τα περισσότερα δραστηριοποιούνται στο Ν. Ηρακλείου και ακολουθείται η ίδια σειρά κατάταξης.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

	ΓΕΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
Ν. Ηρακλείου	229	15
Ν. Λασιθίου	51	7
Ν. Ρεθύμνης	67	6
Ν. Χανίων	108	11
ΣΥΝΟΛΟ	455	39

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ 2007

Πιο εύκολα γίνεται αντιληπτό από το παρακάτω γράφημα.

2.14 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Σε ότι αφορά τις εταιρίες αερομεταφορών, εκτός από την γνωστή σε όλους Ολυμπιακή Αεροπορία, στην Κρήτη δραστηριοποιείται και η ιδιωτική εταιρία Aegean Airlines. Σχετικά πρόσφατα ξεκίνησε και η Sky express. Αυτές οι τρεις εταιρίες εξασφαλίζουν τη αεροπορική σύνδεση του νησιού με την υπόλοιπη Ελλάδα . Επιπλέον, πολύ μεγάλο αριθμό πτήσεων πραγματοποιούν ξένες

αεροπορικές εταιρίες από και προς διάφορες χώρες της Ευρώπης μέσω των γνωστών σε όλους charter.

2.15 ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

Η Κρήτη συνδέεται ακτοπλοϊκά με την υπόλοιπη Ελλάδα με επτά λιμάνια όπως έχουν αναφερθεί παραπάνω.

Υπάρχουν τέσσερις ναυτιλιακές εταιρίες, μία για κάθε νομό:

- Μινωικές Γραμμές στο Ν. Ηρακλείου
- L.A.N.E στον Άγιο Νικόλαο, Ν. Λασιθίου
- ANEK Lines στο Ν. Ρεθύμνου
- ANEN Lines στο Ν. Χανίων

Όλες πραγματοποιούν σχεδόν καθημερινά δρομολόγια από και προς την Αθήνα ενώ κατά τους καλοκαιρινούς μήνες αυξάνουν τις διασυνδέσεις με μικρότερα νησιά του Αιγαίου και άλλους προορισμούς,

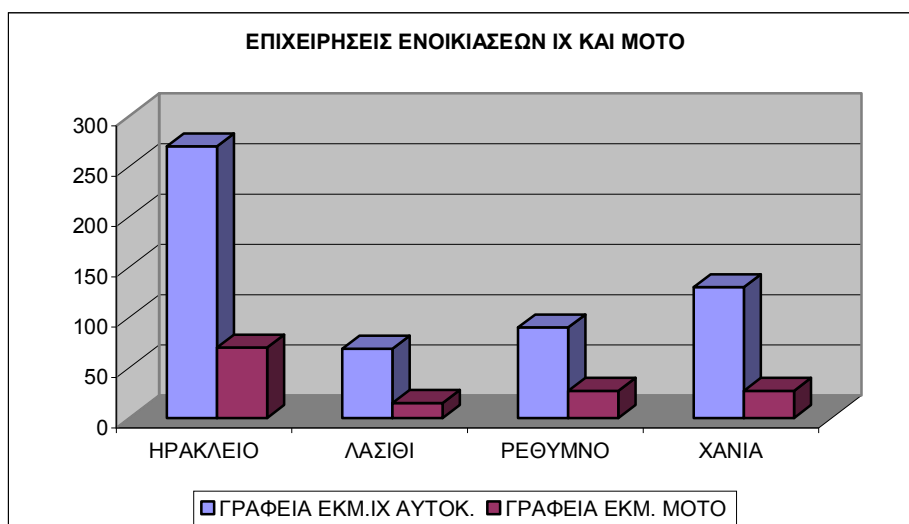
2.16 ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΩΝ

Οι εταιρίες ενοικιάσεων αυτοκινήτων και μοτοσικλετών αποτελούν σημαντικό μέρος της τουριστικής προσφοράς του νησιού. Εξυπηρετούν τους επισκέπτες προμηθεύοντας τους με κάθε λογής μεταφορικό μέσο. Η συμβολή τους στο τουριστικό προϊόν είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς έρχονται να καλύψουν τις ελλείψεις των αστικών και υπεραστικών συγκοινωνιών.

ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΩΝ ΙΧ ΚΑΙ ΜΟΤΟ

	ΙΧ	ΜΟΤΟ
Ν. Ηρακλείου	270	70
Ν. Λασιθίου	69	15
Ν. Ρεθύμνης	90	27
Ν. Χανίων	130	27
ΣΥΝΟΛΟ	559	139

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ 2007

Όπως παρατηρείται από το παραπάνω γράφημα η δραστηριότητα των επιχειρήσεων στο Ν. Ηρακλείου είναι ιδιαίτερα αυξημένη και συγκεντρώνει τα περισσότερα γραφεία ενοικιάσεων αυτοκινήτων και μοτοσικλετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ

Η πλειοψηφία των αλλοδαπών τουριστών που αφίχθησαν με Charters, σύμφωνα με στοιχεία του 2006, προέρχονται κυρίως από την Γερμανία (58,45%), τη Μ. Βρετανία (49,54%) και τη Σκανδιναβία (46,51%).

ΑΦΙΞΕΙΣ CHARTERS ΣΤΑ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ – ΧΑΝΙΩΝ (2006)

ΓΕΡΜΑΝΙΑ	533.718	58,45%
Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	470.313	49,54%
ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΑ	498.842	46,51%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	208.659	19,67%
ΓΑΛΛΙΑ	239.694	11,40%
ΑΥΣΤΡΙΑ	114.544	3,76%
ΒΕΛΓΙΟ-ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	130.928	4,01%
ΕΛΒΕΤΙΑ	49.448	5,35%
ΙΤΑΛΙΑ	126.566	7,87%
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ	71.758	3,55%
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	333.869	27,46%

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ 2007

Αναφορικά με τα μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούν οι τουρίστες για να επισκεφτούν την Κρήτη, όπως φαίνεται και από τον πίνακα, κυριαρχεί η μετακίνηση με αεροπλάνο και ακολουθούν τα ταξίδια με πλοίο. Εντούτοις, στα δύο έτη (2005,2006) καταγράφεται αύξηση των αφίξεων στον αερολιμένα του Ηρακλείου (7,20%) και στο αεροδρόμιο Χανίων (18,89%) . Ενώ μείωση παρουσιάζει ο λιμένας Ηρακλείου.

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ			
	2004	2005	2006
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	1.875.091	1.975.662	2.117.846
ΧΑΝΙΩΝ	530.938	555.534	660.493

ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΩΣ			
	2004	2005	2006
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	826.736	994.727	932.145

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ 2007

Το 75-80% των επισκεπτών χρησιμοποιούν το αεροπλάνο ως μεταφορικό μέσο και μάλιστα το μεγαλύτερο μέρος αυτών έρχεται με πτήσεις charters γεγονός που δηλώνει την έντονη εξάρτηση του νησιού από τους tours operators.

Ο τουρισμός της Κρήτης χαρακτηρίζεται κατά βάση ως εξωτερικός καθότι στο σύνολο των αφίξεων (2005) οι αλλοδαποί αποτελούν το 82,69% των επισκεπτών του νησιού ενώ το ποσοστό των ημεδαπών είναι πολύ χαμηλό, της τάξης του 17,31%

ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ 2005

	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	285160	5544416	5829576
Ν.ΛΑΣΙΘΙΟΥ	172801	1571885	1744686
Ν.ΡΕΘΥΜΝΗΣ	135527	2159396	2294923
Ν.ΧΑΝΙΩΝ	367391	2253751	2621142
ΣΥΝΟΛΟ	960879	11529448	12490327

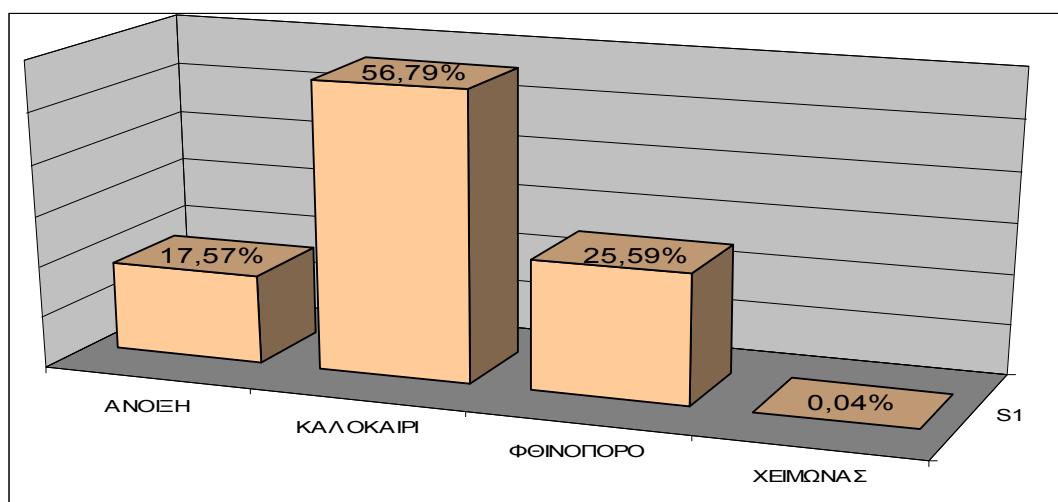
ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ 2007

Συγκεκριμένα, το 92,3% των διανυκτερεύσεων αντιστοιχεί σε αλλοδαπούς επισκέπτες ενώ οι διανυκτερεύσεις των ημεδαπών αγγίζουν μόλις το 7,7% γεγονός που δηλώνει το μικρό μερίδιο εσωτερικού τουρισμού που κατέχει η Κρήτη.

Η τουριστική περίοδος διαρκεί 7 μήνες και εκτείνεται από τον Απρίλιο έως και τον Οκτώβριο. Οι περισσότερες αφίξεις λαμβάνουν χώρα κατά την διάρκεια του καλοκαιριού με ποσοστό 59,79%. Το φθινόπωρο αγγίζουν το 25,59% , την Άνοιξη το 17,57% και τέλος ο χειμώνας παρουσιάζει το μικρότερο ποσοστό αφίξεων 0,04%.

ΜΗΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΓΕΝΑΡΗΣ	563
ΦΛΕΦΑΡΗΣ	0
ΜΑΡΤΗΣ	2069
ΑΠΡΙΛΗΣ	128820
ΜΑΙΟΣ	355373
ΙΟΥΝΙΟΣ	445891
ΙΟΥΛΙΟΣ	577006
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	557328
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	479538
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	228746
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	2286
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	719
ΣΥΝΟΛΟ	2778339

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ 2007

3.2 ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Από το σύνολο των κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων ορισμένοι χαρακτηρίζονται από τις επετηρίδες της Ε.Σ.Υ.Ε. ως «μείζονος σημασίας». Πρόκειται για τους αρχαιολογικούς χώρους που ανταποκρίνονται στα κάτωθι κριτήρια :

- i Είναι κηρυγμένοι.
- ii Εποπτεύονται από το Υπουργείο Πολιτισμού.
- iii Έχουν τις κατάλληλες υποδομές και οργάνωση για την υποδοχή επισκεπτών.
- iv Καταβάλλεται δικαίωμα εισόδου.
- v Παρουσιάζουν υψηλούς δείκτες επισκεψιμότητας συγκριτικά με άλλους σε εθνικό επίπεδο.

Ως χώροι «μείζονος σημασίας» καταγράφονται οι εξής:

- Για το Νομό Ηρακλείου: Γόρτυνα, Κνωσσός, Τύλισσος, Φαιστός, Φρούριο Λιμένος Ηρακλείου Κούλε, Αγία Τριάδα Φαιστού και Ανάκτορο Μαλλίων.
- Για το Νομό Λασιθίου: Σπήλαιο Ψυχρού και Ανάκτορο Ζάκρου.

Οι νομοί Χανίων και Ρεθύμνου απουσιάζουν από τις επετηρίδες της Ε.Σ.Υ.Ε. με συνέπεια την απουσία στοιχείων σχετικά με την επισκεψιμότητα στους χώρους αυτούς.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ, 1999 – 2000

ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ				
Όνομασία	Επισκέπτες		Εισπράξεις	
	1999	2000	1999	2000
Γόρτυνα	112.979	112.690	85.685	82.684
Κνωσσός	656.672	639.843	960.071	925.266
Τύλισσος	2.570	2.465	1.240	1.187
Φαιστός	144.243	142.662	165.881	160.240
Φρούριο Λιμανιού Ηρακλείου - Κούλες	19.680	22.398	9.100	10.824
Αγία Τριάδα Φαιστού	14.653	14.201	7.167	6.926
Ανάκτορο Μαλλίων	50.409	52.055	34.095	39.562
Μάταλα	37.919	40.849	18.888	20.231
ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ				
Σπιναλόγκα	–	70.299	–	34.326
Λατώ	–	–	–	–
Σπήλαιο Ψυχρού	106.874	99.267	84.581	78.495
Ανάκτορο Ζάκρου	20.080	18.236	9.813	8.944
Χώρος Γουρνιών	16.256	13.885	8.029	6.783

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, ΤΑΜΕΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΟΡΡΩΝ

Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ οι επισκέψιμοι αρχαιολογικοί χώροι στην Κρήτη είναι πολλοί, το ενδιαφέρον των επισκεπτών ή/ και των τουριστικών πρακτόρων επικεντρώνεται σε πολύ λιγότερους (Κνωσσός, Φαιστός, Γόρτυνα, σπήλαιο Ψυχρού). Σημαντική απειλή για τους χώρους αυτούς είναι η υποβάθμισή τους, κυρίως λόγω της μεγάλης επισκεψιμότητας και της μη εφαρμογής συστήματος διαχείρισης επισκεπτών με συνέπεια την υπέρβαση, συχνά, της «αντοχής» τους.

(ΠΗΓΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ 2003/04)

3.3 ΕΠΟΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

3.3.1 MARKETING PLAN ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΚΠΟΝΗΘΕΙ ΣΤΗΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Αν και η Κρήτη αποτελεί έναν από τους πιο γνωστούς τουριστικούς προορισμούς, σε ευρωπαϊκό τουλάχιστον επίπεδο, το θέμα της προβολής δεν τέθηκε ποτέ ως πρώτη προτεραιότητα, ούτε αποτέλεσε αντικείμενο σχεδιασμού και συγκροτημένης στρατηγικής, αλλά μεμονωμένων και αποσπασματικών ενεργειών.

Στην περιφέρεια Κρήτης έχει εκπονηθεί (για λογαριασμό της Εταιρείας Τουρισμού Κρήτης) μόνο ένα marketing plan για την προώθηση του τουριστικού προϊόντος. Στη μελέτη αυτή γίνεται παρουσίαση του προγράμματος διαφημιστικής προβολής της Κρήτης στη Βρετανία και τις Σκανδιναβικές χώρες (καταχωρήσεις στον τύπο), με στόχο την ανάδειξη της ως κατάλληλη περιφέρεια και προορισμό διακοπών για όλο το χρόνο.

Παράλληλα στις ενέργειες προβολής της περιόδου 1999-2000 προτάθηκε:

- Διαφημιστική καμπάνια στη Γερμανία, Βρετανία, Σκανδιναβία και Ελλάδα

- Έντυπο υλικό για το συνεδριακό τουρισμό, τη διατροφή, τις χειμερινές μονάδες και γενικό έντυπο για την Κρήτη
- Οπτικοακουστικό υλικό
- Fam trips για δημοσιογράφους και τουριστικούς πράκτορες της Γερμανίας
- Έμμεση διαφήμιση με δελτία τύπου στα γερμανικά ΜΜΕ
- Συμμετοχή σε εκθέσεις
- Φιλοξενία VIP'S και άλλων opinion makers

Το παραπάνω πρόγραμμα στοχεύει στη διεύρυνση της τουριστικής περιόδου και δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στη γερμανική αγορά και ακολούθως στη βρετανική και σκανδιναβική. Το διαφημιστικό πρόγραμμα για την ελληνική αγορά επικεντρώνεται στην «άγνωστη» Κρήτη, όπου εμφανίζονται χαμηλότερες πληρότητες στην περίοδο αιχμής.

Σε περιφερειακό επίπεδο δεν έχει γίνει κάποια άλλη προσπάθεια για την εκπόνηση ανάλογου marketing plan. Η μοναδική ενέργεια που αξίζει να αναφερθεί είναι το σχέδιο δράσης της Εταιρείας Τουρισμού Κρήτης, στο οποίο περιλαμβάνονται συνολικές δράσεις προβολής του τουριστικού προϊόντος της περιφέρειας Κρήτης.

Σε επίπεδο νομού, τα marketing plans που έχουν εκπονηθεί τα τελευταία χρόνια αφορούν τις 4 νομαρχίες της Κρήτης (marketing plans των Ν.Ε.Τ.Π.).

Τα σχέδια αυτά δεν αποτελούν ουσιαστικά marketing plans, με δεδομένο ότι κυρίως παρουσιάζουν το πρόγραμμα διαφημιστικής προβολής του κάθε νομού, δηλαδή τις ενέργειες που πρόκειται να υλοποιήσουν οι Ν.Ε.Τ.Π. σε χρονικό ορίζοντα ενός έτους και τον προϋπολογισμό κόστους.

Κατά κύριο λόγο αποτελούν μια απλή παράθεση των εκθέσεων στις οποίες θα συμμετέχουν, των εντύπων που θα εκδοθούν, κλπ, και προϋπολογίζεται το κόστος υλοποίησης των δράσεων αυτών, χωρίς να γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον τρόπο σχεδιασμού του προγράμματος (ποιοι παράγοντες λήφθηκαν υπόψη για να επιλεγούν οι συγκεκριμένες δράσεις), καθώς και στα αποτελέσματα από τις δράσεις του προηγούμενου έτους.

3.3.2 ΜΕΣΑ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙ

Δράσεις προβολής

Το τουριστικό προϊόν είναι «άυλο» (παροχή υπηρεσιών) και η ποιοτική του αξιολόγηση έχει έντονο το στοιχείο του υποκειμενισμού. Συνεπώς, για την προβολή και διαφήμιση του ιδιαίτερου αυτού προϊόντος, είναι αναγκαία η ανάπτυξη (με ιδιαίτερα μάλιστα προσοχή) εξειδικευμένων δράσεων προβολής μέσω των οποίων προκαλείται ευνοϊκή διάθεση στους δυνητικούς πελάτες και προωθούνται οι τελικές πωλήσεις.

Δράσεις προβολής του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και μέχρι σήμερα, υλοποιήθηκαν από τους εξής :

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΕΟΤ)

Το περιεχόμενο της πολιτικής προβολής του ΕΟΤ μπορεί να ομαδοποιηθεί σε 7 ενότητες, ως εξής:

- Άμεση διαφήμιση, καμπάνια, έκτακτες καταχωρήσεις στο εξωτερικό
- Διεθνείς Εκθέσεις
- Δημόσιες Σχέσεις
- Εκδόσεις – Προωθητικό Υλικό
- Συν-διαφήμιση με TOUR OPERATORS σε επιλεγμένες αγορές
- Υποστήριξη Διεθνών Συνεδρίων και Εκδηλώσεων Διεθνούς Εμβέλειας
- Συμμετοχή στα προγράμματα των Ν.Ε.Τ.Π.

Στα πλαίσια όλων των παραπάνω ενοτήτων προβλήθηκε και η Κρήτη, ως ένας από τους κυριότερους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας.

Β. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ Κρήτης (Β' ΚΠΣ) υλοποίησε σημαντικές δράσεις που αφορούσαν την τουριστική προβολή της περιφέρειας και πιο συγκεκριμένα :

- Έκδοση εντύπων.
- Συμμετοχή σε εκθέσεις και workshops.
- Καταχωρήσεις στον τύπο και εξειδικευμένα έντυπα.
- Προβολή της κρητικής διατροφής μέσα από τα έντυπα της εταιρείας, τη διοργάνωση εκδηλώσεων και καταχωρήσεις σε ειδικά έντυπα.
- Φιλοξενία δημοσιογράφων, κλπ.

Παράλληλα η Ε.Τ.Κ. συμμετείχε στην υλοποίηση διάφορων συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, όπως :

- Πρόγραμμα Creta Tournet για την ανάπτυξη περιφερειακού κόμβου σύνδεσης μέσω internet, που συνδέει τις τοπικές τουριστικές επιχειρήσεις με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό κόμβο.
- Επαγγελματική κατάρτιση στον τομέα του βιοτουρισμού και της προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού (πρόγραμμα Leonardo Da Vinci).
- Ενίσχυση τουριστικών ΜΜΕ και τουριστικών πολιτιστικών φορέων του ιδιωτικού τομέα, Γεύση από Μεσόγειο (πρόγραμμα Interreg II).
- Πρόγραμμα για τη διάδοση εργαλείων και τεχνικών διαχείρισης της καινοτομίας και ίδρυση παρατηρητηρίου web (πρόγραμμα Innoregio).

Γ. ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ (Ν.Ε.Τ.Π.)

Οι δράσεις προβολής που υλοποιήθηκαν από τις Ν.Ε.Τ.Π. των 4 Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων του νησιού περιλαμβάνουν :

1. Έκδοση εντύπων και οπτικοακουστικού υλικού. Ειδικότερα :

Εκδόθηκαν διάφορα διαφημιστικά έντυπα όπως : αφίσες, χάρτες, τουριστικοί οδηγοί, θεματικοί οδηγοί, κλπ, ενώ παράλληλα δημιουργήθηκαν βιντεοταινίες, slides, CD ROM, κλπ. Όλο το παραπάνω υλικό χρησιμοποιήθηκε για την υποβοήθηση των λοιπών δράσεων τουριστικής προβολής (διανομή σε εκθέσεις, σε tour operators, σε δημοσιογράφους του εξωτερικού, κλπ).

Πρέπει να σημειωθεί ότι το διαφημιστικό υλικό που παρήχθει δεν είναι ενιαίο για ολόκληρη την Κρήτη, αλλά κάθε Ν.Ε.Τ.Π. διαθέτει το δικό της, ανάλογα με τα χρηματοδοτικά μέσα που διαθέτει.

2. Συμμετοχή σε εκθέσεις.

Η συμμετοχή σε μεγάλες εκθέσεις του εξωτερικού γίνεται κυρίως μέσω του περιπτέρου του ΕΟΤ. Οι 4 Ν.Ε.Τ.Π. συμμετέχουν σε ενιαίο περίπτερο (Κρήτη) και κάθε εκπρόσωπος δίνει πληροφορίες και προωθεί το διαφημιστικό υλικό του Νομού του.

3. Υποστηρικτικές δράσεις.

Ανάλογα με τα χρηματοδοτικά μέσα που διαθέτει κάθε Ν.Ε.Τ.Π. υλοποιεί διάφορες δράσεις τουριστικής προβολής, όπως : οργάνωση επισκέψεων δημοσιογράφων και τουριστικών πρακτόρων, διαφημιστικές καταχωρίσεις σε εφημερίδες και περιοδικά, δώρα δημοσίων σχέσεων, οργάνωση εκδηλώσεων, κλπ.

Δ. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες της Κρήτης καθώς και τα γραφεία εισερχομένου τουρισμού του νησιού συμμετέχουν ή επισκέπτονται τις τουριστικές εκθέσεις που διοργανώνονται στην Ευρώπη και κυρίως στις μεγαλύτερες τουριστικές αγορές (Γερμανία, Βρετανία, Σκανδιναβικές χώρες, Γαλλία, κλπ).

Παράλληλα παράγουν διαφημιστικό υλικό (έντυπα παρουσίασης των ξενοδοχείων, βιντεοταινίες, CD – ROM, κλπ) το οποίο διαθέτουν σε πελάτες και σε εμπλεκόμενους με τον τουρισμό φορείς, κυρίως μέσω αλληλογραφίας.

Τα τελευταία έτη έχει αρχίσει να γίνεται μια σημαντική προσπάθεια για την προβολή μέσω του internet (κατασκευή εταιρικών ιστοσελίδων, παρουσία και διαφημιστικά banners σε δικτυακούς κόμβους τουριστικού περιεχομένου), που αφορά αφενός τις μεγάλες τουριστικές μονάδες και αφετέρου την προβολή θεματικών ενοτήτων του τουρισμού της Κρήτης (π.χ. αγροτουρισμός).

(ΠΗΓΗ: ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΛΑΝ ΚΡΗΤΗΣ 2003/04)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

4.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Η ανάπτυξη των Εναλλακτικών Σεναρίων, βασίστηκε πάνω στη διάκριση της τυπολογίας των επιμέρους περιοχών της Κρήτης με βάση τη φυσιογνωμία, το επίπεδο τουριστικής προσφοράς και φέρουσας ικανότητας, αλλά και στη βοήθεια δεικτών και εμπειρικών προσεγγίσεων ώστε οι περιοχές αυτές να διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

Αναξιοποίητες περιοχές με λανθάνουσα δυναμική: επιλέγεται το σενάριο της ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού.

Περιοχές ώριμης τουριστικής ανάπτυξης: επιλέγεται το σενάριο της ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού.

Περιοχές που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητα: το σενάριο προβλέπει ποσοτικό περιορισμό ποιοτική αναβάθμιση και αποκατάσταση βλαβών.

Από τα παραπάνω σενάρια ανά τυπολογία περιοχής, ως κοινή συνισταμένη προέβλεπε το ζητούμενο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης ως το πλέον κατάλληλο αφού εναρμονίζεται πλήρως με τα σενάρια που επιλέχθηκαν για τη διαμόρφωση μιας μέσο μακροπρόθεσμης αποτελεσματικής στρατηγικής και τα οποία παράλληλα λειτουργούν συνδυαστικά και συμπληρωματικά προς την κατεύθυνση αυτή.

Ως κεντρικός στόχος ορίστηκε:

Η μεγιστοποίηση της συμβολής του τουρισμού στην περιφερειακή οικονομία με γνώμονα το σεβασμό στις αρχές της ισόρροπης και βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και αειφορείας.

Για την επίτευξη του κεντρικού στόχου διατυπώθηκαν επιμέρους στόχοι οι οποίοι διακρίθηκαν σε Στρατηγικούς και Τακτικούς.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών 2. Διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς 3. Συμπλήρωση - ολοκλήρωση βασικών υποδομών 4. Ανάδειξη και ενδυνάμωση της τοπικής ταυτότητας 5. Ενίσχυση της προβολής της τουριστικής εικόνας
2. ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Εφαρμογή θεσμικών μέτρων και ρυθμίσεων 2. Ενδυνάμωση των φορέων τουριστικής ανάπτυξης 3. Ενίσχυση και ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας 4. Αναμόρφωση των αναπτυξιακών κινήτρων 5. Θέσπιση όρων και κανόνων ελέγχου
3. ΔΙΑΧΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Γεωγραφική διάχυση των τουριστικών δραστηριοτήτων στην ενδοχώρα 2. Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου
4. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ορθολογική χρήση και ήπια αξιοποίηση φυσικών και ανθρωπογενών πόρων 2. Πρόληψη και αποκατάσταση πολιτιστικών και περιβαλλοντικών βλαβών
5. ΑΡΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Διασύνδεση του τουρισμού με τους λοιπούς παραγωγικούς τομείς (πρωτογενής - δευτερογενής) 2. Συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού

4.1.1 ΑΞΟΝΕΣ-ΔΡΑΣΕΙΣ

Κριτήρια επιλογής Αξόνων δράσης αποτέλεσαν η συμβατότητα τους με τους στόχους, η συνέπεια τους προς τον εθνικό και περιφερειακό προγραμματισμό, η διασφάλιση του

ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων, η ακρίβεια τους σε σχέση με τη συνολική θεώρηση και άρση των μειονεκτημάτων – αδυναμιών και η πληρότητα τους ως πυλώνες μιας ουσιαστικής αναπτυξιακής διαδικασίας και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του κρητικού τουριστικού προϊόντος.

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

ΑΞΟΝΑΣ 2: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

ΑΞΟΝΑΣ 3: ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ – ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΑΞΟΝΑΣ 4: ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

ΑΞΟΝΑΣ 5: ΠΡΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΑΞΟΝΑΣ 6: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΑΞΟΝΑΣ 7: ΜΕΛΕΤΕΣ

4.1.2 ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τα μέτρα πολιτικής που προτείνονται και τα οποία στην πλειοψηφία τους κρίνονται υψηλής προτεραιότητας αφορούν τα εξής:

ΜΕΤΡΟ 1	Επέκταση καθεστώτος ελέγχου της τουριστικής ανάπτυξης
ΜΕΤΡΟ 2	Εξυγίανση περιοχών που έχουν υπερβεί τη φέρουσα ικανότητά τους
ΜΕΤΡΟ 3	Έλεγχος ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών
ΜΕΤΡΟ 4	Θεσμοθέτηση μελέτης Φ.Ι.Τ.Α.
ΜΕΤΡΟ 5	Παγκρήτεια συντονισμένη και εστιασμένη προβολή
ΜΕΤΡΟ 6	Στήριξη εσωτερικού τουρισμού
ΜΕΤΡΟ 7	Εστιασμένη προώθηση τουρισμού της ενδοχώρας
ΜΕΤΡΟ 8	Ενθάρρυνση του οικότουρισμού σε περιοχές NATURA 2000
ΜΕΤΡΟ 9	Προώθηση του αστικού τουρισμού
ΜΕΤΡΟ 10	Θεσμοθέτηση προδιαγραφών αγροτουριστικών καταλυμάτων
ΜΕΤΡΟ 11	Σήμα κρητικής κουζίνας
ΜΕΤΡΟ 12	Ενδυνάμωση των κινήτρων για τις εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής
ΜΕΤΡΟ 13	Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου – Τουριστική Παιδεία – Εκπαίδευση και Κατάρτιση
ΜΕΤΡΟ 14	Διατήρηση των κινήτρων εκσυγχρονισμού των ξενοδοχειακών μονάδων
ΜΕΤΡΟ 15	Εκσυγχρονισμός της δημόσιας (κεντρικής και περιφερειακής) διοίκησης
ΜΕΤΡΟ 16	Λειτουργία περιφερειακού συμβουλίου τουρισμού
ΜΕΤΡΟ 17	Στήριξη της αποστολής του ΕΛΚΕ, των ΚΥΕ, του ΚΕΤΑ Κρήτης και της Δομής Στήριξης των ΟΠΑΑΧ
ΜΕΤΡΟ 18	Οριστική επίλυση του ενεργειακού προβλήματος και του θέματος των αερομεταφορών της Κρήτης
ΜΕΤΡΟ 19	Δικτύωση – συνεργασία ΜΜΕ – τουριστικών επιχειρήσεων
ΜΕΤΡΟ 20	Διαφύλαξη της τοπικής ταυτότητας

4.2 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ

ΑΞΟΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Οι τομείς συμμετοχής και δράσης των δημόσιων φορέων αφορούν, κατά προτεραιότητα το στρατηγικό σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης. Πρόκειται για τη διαδικασία :

Α. καταγραφής και αξιολόγηση των τουριστικών πόρων της Κρήτης και επιλογής εκείνων που θα αποτελέσουν το τουριστικό.

Β. κατάστρωση ενός λεπτομερούς και μακρόπνοου σχεδίου δράσης με στοχοθετημένες προτάσεις και άξονες παρέμβασης.

- τη διαμόρφωση του ευρύτερου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της τουριστικής αγοράς.
- τη δημιουργία βασικών υποδομών και τουριστικών εγκαταστάσεων
- την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της περιφέρειας.
- τη συστηματική προβολή και τον έλεγχο της τουριστικής αγοράς με σκοπό τη διασφάλιση της υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και προϊόντων.

4.3 ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ

ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ

ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Οι τομείς παρέμβασης των ιδιωτικών φορέων συναρτάτε με το είδος και το ρόλο των φορέων αυτών.

Α. Συλλογικοί φορείς, όπου ανήκουν ο ΣΕΤΕ, οι Ενώσεις Ξενοδόχων και Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων των Νομών της Κρήτης, ο Σύνδεσμος Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων Κρήτης, τα Επιμελητήρια, ο Παγκρήτιος Σύλλογος Διευθυντών Ξενοδοχείων, η Παγκρήτεια Ομοσπονδία Τουριστικών Αυτοεξυπηρετούμενων Διαμερισμάτων και η Ελληνική Ακαδημία Γεύσης.

Β. Ιδιωτικοί φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΚΕΚ, ΙΕΚ, Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών.)

Γ. Ομάδες εργαζομένων όπου ανήκουν οι Ενώσεις Ξενοδοχοϋπαλλήλων, ο Σύλλογος Ξεναγών και ο Σύνδεσμος Ξενοδοχοϋπαλλήλων Κρήτης.

Δ. Επιχειρηματίες του τουρισμού. Οι τουριστικές επιχειρήσεις πέραν του επιχειρηματικού κέρδους (απόλυτα θεμιτό και επιβεβλημένο) θα πρέπει να επιδιώκουν και να συμβάλουν διαρκώς και με μεγαλύτερη ένταση σε παράγοντες που αποδεδειγμένα δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον και συμβάλουν ενεργά στις επιχειρηματικές τους επιδιώξεις: σεβασμός στους τοπικούς πόρους, ενδογενής ανάπτυξη, ενθάρρυνση τοπικού πληθυσμού, δημιουργία νέων προϊόντων, εκσυγχρονισμός υποδομών.

Ε. ΜΚΟ περιβάλλοντος και πολιτιστικοί σύλλογοι.

Η διεθνής και ελληνική πρακτική έχουν να επιδείξουν πολλά και επιτυχημένα παραδείγματα ανάληψης κοινών δράσεων (θεσμοθετημένων και μη), το ίδιο συμβαίνει και στην Κρήτη με πιο χαρακτηριστική περίπτωση, τις Αναπτυξιακές Εταιρίες, τη Συνεταιριστική Τράπεζα, το Σύνδεσμο Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης, το Δίκτυο Προϊόντων Κρητικής Διατροφής και την Εταιρία τουρισμού Κρήτης.

Οι τομείς που στην παρούσα φάση είναι δυνατή αλλά και αναγκαία η συνεργασία είναι οι παρακάτω:

- αναπτυξιακός σχεδιασμός
- προβολή- προώθηση. Κρίνεται επιβεβλημένη η συνεργασία μεταξύ των ΝΕΠΤ των τεσσάρων νομών, στο πλαίσιο ενός άτυπου δικτύου και παράλληλα κρίνεται επιτακτική η ανάγκη σχεδιασμού και εφαρμογής ενός σχεδίου marketing σε επίπεδο Κρήτης. Επίσης, απαιτείται συστηματική και μεθοδική εμπλοκή και συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (ξενοδοχειακών και λοιπών τουριστικών επιχειρήσεων) στην προβολή του νησιού ως «Κρήτη ενιαίος τουριστικός προορισμός». Προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να εργασθούν οι συλλογικοί φορείς των επιχειρήσεων και κυρίως οι σύλλογοι και οι σύνδεσμοι ξενοδόχων του νησιού αλλά και μεμονωμένοι επιχειρηματίες οι οποίοι θα πρέπει να αξιοποιήσουν στο έπακρο τους σχετικούς χρηματοδοτικούς πόρους
- κατάρτιση
- ιδιωτικές επενδύσεις
- δράσεις κοινωφελούς χαρακτήρα.

4.3.1 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

Η βασική φιλοσοφία του προγράμματος δράσης είναι: ο εντοπισμός και η υλοποίηση ενοτήτων έργων και δράσεων χωρικού και οριζόντιου χαρακτήρα που θα συμβάλλουν αποδεδειγμένα στην αλλαγή της εικόνας της Κρήτης ως τουριστικού προορισμού και θα δημιουργήσουν βάσιμες προοπτικές για το μέλλον του τουρισμού της.

4.3.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΕΡΓΩΝ

Οι στόχοι του προγράμματος αναμένεται να επιτευχθούν μέσα από την υλοποίηση των συγκεκριμένων έργων και ενεργειών, οι οποίες αντιστοιχούν ταυτόχρονα στους άξονες δράσης αλλά και στα μέτρα πολιτικής που αναλύθηκαν παραπάνω.

1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ (έργα οδοποιίας, σήμανση, υποδομές περιβάλλοντος, λιμάνια- αεροδρόμια, υποδομές υγείας)
2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ/ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
 - a. αμιγείς τουριστικές υποδομές (εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακών μονάδων, δημιουργία ξενοδοχειακών συγκροτημάτων υψηλών προδιαγραφών)
 - b. ειδικές τουριστικές υποδομές (οικοτουριστικά- πολιτιστικά μονοπάτια, ορειβατικά καταφύγια, πίστες αναρρίχησης, μαρίνες, καταδυτικά πάρκα, κέντρα τουρισμού υγείας, συνεδριακά κέντρα, γήπεδα γκολφ, κέντρα προπονητικού τουρισμού, κατασκηνωτικά κέντρα, ανάδειξη σπηλαιών-φαραγγιών κ.τ.λ.)

3. ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων, αναπλάσεις οικισμών, αναστήλωση μνημείων, αποκατάσταση λοιπών ανθρωπογενών στοιχείων, πολιτιστικές εκδηλώσεις τοπικού χαρακτήρα)
4. ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ (ΑΨΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ) (κατάρτιση – ευαισθητοποίηση ανθρώπινου δυναμικού, επιμόρφωση τοπικού πληθυσμού και στελεχών δημόσιων φορέων, πολιτιστική- περιβαλλοντική εκπαίδευση)
5. ΠΡΟΒΟΛΗ- ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ (σχέδιο marketing Περιφέρειας Κρήτης)
6. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου, Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων, Πρότυπα Ορεινά Συμπλέγματα, Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων, Προγραμματικές Συμβάσεις, Διαχειριστικά Σχέδια)
7. ΜΕΛΕΤΕΣ (χωροταξικές – πολεοδομικές μελέτες , μελέτες ήπιας τουριστικής αξιοποίησης, μελέτες μέτρησης φέρουσας ικανότητας, μελέτες επικοινωνιακής στρατηγικής, προγράμματα ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μικροζωνών, έρευνες πεδίου).

Ειδικότερα, το πρόγραμμα δράσης του άξονα 2 για τη δημιουργία και τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών υποδομών προβλέπει:

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
3η: Περιοχή βορείων Παραλίων Ν. Χανίων	Συνεδριακό κέντρο στα βόρεια παράλια Ν. Χανίων	Ιδιώτης
	Γήπεδο γκόλφ Αγ. Τριάδος	Ιδιώτες
	Κέντρο Αθλητικού -Προπονητικού Τουρισμού Σούδας	Δήμος Σούδας
4η: Περιοχή Λευκών Ορέων	Ορειβατικό καταφύγιο - αναρριχητική πιστα Ζούρβα	Δήμος Μουσούρων
	Ορειβατικό καταφύγιο Καλλέργη	Δήμος Μουσούρων
	Ορειβατικό καταφύγιο Κατσιβέλη - Βόλικα	Δήμος Κεραμίων
	Κατασκηνωτικό Κέντρο Ομαλού	Δήμος Μουσούρων
	Πίστα αναρρίχησης Γκίγκιλου	Δήμος Μουσούρων
	Παρατηρητήριο περιοχής Ζούρβα -Μεσκλών	Δήμος Μουσούρων
	Παρατηρητήριο πουλιών Αγιάς	Δήμος Θερίσου
5η: Περιοχή Αποκόρωνα	Παρατηρητήριο Κουρνά	Δήμος Γεωργιούπολης
6η: Περιοχή Σφακίων Γαύδου	Ορειβατικό Καταφύγιο Ταύρης	Δήμος Σφακίων
	Κατασκηνωτικό Κέντρο Καλλικράτη	Δήμος Σφακίων
7η: Περιοχή Πλακιά	Θαλάσσιο καταδυτικό πάρκο Πλακιά	Δήμος Φοίνικα
	Οικοτουριστική αξιοποίηση Μονής Πρεβέλης	Δήμος Φοίνικα
	Βελτίωση υποδομών κατασκήνωσης Μ. Αρκαδίου	Δήμος Αρκαδίου
8η: Περιοχή Βορειοανατολικού Ρεθύμνου	Αξιοποίηση Αρκαδιώτικου φαραγγιού	Δήμος Αρκαδίου
	Γήπεδο γκόλφ Μαρουλά	Ιδιώτες
	Διαδρομή ενοποίησης χώρων Αρχαίας Ελεύθερνας	Δήμος Αρκαδίου
	Κέντρα θαλασσοθεραπείας Ρεθύμνου	Ιδιώτες
9η: Περιοχή Αμαρίου	Κατασκηνωτικό Κέντρο Μέρωνα	Δήμος Συβρίτου
10η: Περιοχή Μυλοποτάμου	Βελτίωση υποδομής - πρόσβασης σπηλαίου Ιδαίων Άντρο	Δήμος Ανωγείων
	Ολοκλήρωση Ξενώνα και χιονοδρομικού κέντρου Νίδας	Δήμος Ανωγείων
	Διαδρομή σπηλαιολογικού πάρκου Ανωγείων	Δήμος Ανωγείων
	Δημιουργία κέντρου Τοξοβολίας στη Ζώμινθο	Δήμος Ανωγείων
	Κατασκηνωτικό Κέντρο Νίδας	Δήμος Ανωγείων

11η: Περιοχή Μεσσαράς	Πίστα μηχανοκίνητου αθλητισμού στο Ζαρό	Δήμος Ζαρού
	Ολοκλήρωση υποδομών χωριού Κρητικής Νεολαίας	Δήμος Ζαρού
	Υδροθεραπευτήριο Δήμου Ρούβα (Πανασσός)	Δήμος Ρούβα
	Κατασκηνωτικό κέντρο Αη Γιάννη Ρούβα	Δήμος Ρούβα
	Δημιουργία κέντρου σκοποβολής στο Ζαρό	Δήμος Ζαρού
12η: Περιοχή Βορειοδυτικών παραλίων Ηρακλείου	Δημιουργία εγκαταστάσεων προπονητικού τουρισμού στο Δήμο Γαζίου	Δήμος Γαζίου
	Ναυταθλητικό Κέντρο Γαζίου	Δήμος Γαζίου
	Θαλάσσιο καταδυτικό πάρκο Γαζίου	Δήμος Γαζίου
13η: Περιαστική ζώνη Ηρακλείου	Αποκατάσταση υποδομής καταφυγίου Εβδομου	Δήμος Τυλίσσου
	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης οικοτουριστικών διαδρομών και δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής για τη διαδρομή Αγία Πελαγία - Ροδιά - Φαράγγι Αλμυρού - Λίμνη Αλμυρού - περιοχή Τρεις Εκκλησιές - Αρόλιθος - Μάραθο - Βουλισμένο Αλώνι - Σπήλαιο Δόξας - Γενί Γκαβέ - Τύλισος - Γωνιές - σπήλαια Χαϊνόσπηλιο και Καμαρακίου - Έβδομος.	Νομαρχία Ηρακλείου

13η: Περιαστική ζώνη Ηρακλείου (συνεχ.)	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης οικότουριστικών διαδρομών και δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής για τη διαδρομή Ηράκλειο – Κνωσσός - Φαράγγι Αγίας Ειρήνης – Γιούχτας – Αρχάνες - χωριά δήμου Καζαντζάκη - Μονή Επανοσήφη	Νομαρχία Ηρακλείου
	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης οικότουριστικών διαδρομών και δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής για τη διαδρομή Ηράκλειο - Κρουσώνας - Δάσος Βρωμονερού - Κρουσανιώτικο Λιβάδι - Φαράγγι Αγίας Ειρήνης – Σάρχος - Δαφνές.	Νομαρχία Ηρακλείου
	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης οικότουριστικών διαδρομών και δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής για τη διαδρομή Ηράκλειο - Επισκοπή - Θραψανό - Σμάρι-Καστέλι Πεδιάδος.	Νομαρχία Ηρακλείου
14η: Περιοχή Αστερουσίων	Παρατηρητήριο Καπετανιανών -Κόφινα-Στερνών Πίστα αναρρίχησης Κόφινα	Δήμος Κόφινα Δήμος Κόφινα
15η: Περιοχή Χερσονήσου-Μαλίων	Δημιουργία γηπέδων γκολφ	Ιδιώτες
16η: Περιοχή Οροπεδίου Λασιθίου	Ανάδειξη περιβάλλοντα χώρου σπηλαίου Αγ. Φωτεινής	Δήμος Χερ/σου
	Ανάδειξη - αξιοποίηση -προστασία φαραγγιού Ρόζας (Κερά)	Δήμος Χερ/σου
	Κέντρο ανεμοπτερισμού Αβδού	Ιδιώτες
	Πίστα αναρρίχησης στο Λιμνάκαρο	Δήμος Οροπεδίου
	Δημιουργία ήπιων υποδομών διαμόρφωσης φυσιολατρικών διαδρομών και χωρικό σύστημα επιτόπιας προβολής για τις διαδρομές Χερσόνησος - Μάλια - Κουτουλουφάρι- Μονή Γουβερνιώτισας - Αβδού-Φαράγγι και υγροβιότοπος Αποσελέμη- σπήλαιο Αγίας Φωτεινής - Γωνιές-Φαράγγι Ρόζας - Κράσι - Οροπέδιο Λασιθίου-σπήλαιο Δικταίο - σπήλαιο Τραπέζας.	Νομαρχία Ηρακλείου-Λασιθίου
	Ολοκλήρωση αθλητικού κέντρου Οροπεδίου Λασιθίου	Ιδιώτες
	Κέντρο ιππασίας Οροπεδίου	Ιδιώτες
Δημιουργία ποδηλατόδρομου στο Οροπέδιο Λασιθίου	Νομαρχία	
17η: Περιοχή Μεραμβέλλου	Κατασκηνωτικό κέντρο Καθαρού	Δήμος Αγ. Νικολάου
	Πίστα αναρρίχησης φαραγγιού Κριτσάς	Δήμος Αγ. Νικολάου
	Συνεδριακό Κέντρο Ελούντας	Ιδιώτες
	Γήπεδο γκολφ Αγ. Νικολάου	Ιδιώτες
	Ολοκλήρωση - λειτουργία Μαρίνας Αγ. Νικολάου	Δήμος Αγ. Νικολάου
	Δημιουργία θαλάσσιου καταδυτικού πάρκου Αγ. Νικολάου	Δήμος Αγ. Νικολάου
	Δημιουργία παρατηρητηρίου στο νησί Κολοκύθα (Γλαρονήσι) της Ελούντας	Δήμος Αγ. Νικολάου
	Κέντρα θαλασσοθεραπείας Ελούντας	Ιδιώτες
	Κέντρα θαλασσοθεραπείας Αγ. Νικολάου	Ιδιώτες
	Προστασία και αξιοποίηση ευαίσθητου οικοσυστήματος του νησιού της Ελούντας	Δήμος Αγ. Νικολάου
	Δημιουργία μονάδας αιμοκάθαρσης - Άγιος Νικόλαος	Ιδιώτες
Δημιουργία μονάδας αποκατάστασης παραπληγικών - Νεάπολη Λασιθίου	Ιδιώτες	

18η: Περιοχή Βιάννου	Κατασκηνωτικό Κέντρο Ομαλού Βιάννου	Δήμος Βιάννου
	Πίστα αναρρίχησης Σύμης	Δήμος Βιάννου
	Κατασκηνωτικό κέντρο Σελάκανου	Δήμος Ιεράπετρας
	Ορειβατικό καταφύγιο Λαζάρου	Δήμος Βιάννου
19η: Περιοχή Ιεράπετρας	Αποκατάσταση υποδομής καταφυγίου Αφέντη	Δήμος Μακρού Γιαλού
	Γήπεδο γκολφ στη θέση Απηγανιά Δ. Μακρού Γιαλού	Δήμος Μακρού Γιαλού, ETA ΑΕ
	Δημιουργία εγκαταστάσεων προπονητικού τουρισμού στην Ιεράπετρα	Δήμος Ιεράπετρας
	Παρατηρητήριο Ορεινού	Δήμος Μακρού Γιαλού
	Παρατηρητήριο Περιοχής Χα	Δήμος Ιεράπετρας
	Παρατηρητήριο Μπραμιανών	Δήμος Ιεράπετρας
	Οικοτουριστική αξιοποίηση οικισμού Μπέμπονα	Ιδιώτες
20η: Περιοχή Σητείας	Πίστα μηχανοκίνητου αθλητισμού στη Μονή Τοπλού	Μονή Τοπλού
	Γήπεδο γκολφ Μονής Τοπλού	Ιδιώτες
	Δημιουργία εγκαταστάσεων προπονητικού τουρισμού στη Σητεία	Δήμος Σητείας
	Δημιουργία Σπηλαιολογικού πάρκου Σίτανου	Δήμος Σητείας - Ιτάνου
	Διαδρομή Σητεία – Πραισός – Βόϊλα – Εθιά – Ζήρος – Ξηρόκαμπος - Νήσοι Καβάλοι – Ζάκρος - φαράγγι νεκρών - αρχαιολογικός χώρος Ζάκρου – σπήλαιο - Πελεκητά – Κουφονήσι.	Νομαρχία Λασιθίου
ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ	Δημιουργία δικτύου ελικοδρομίων Ομαλός, Βιάννος, Οροπέδιο Λασιθίου, Παλαιόχωρα	Περιφέρεια
	Δημιουργία Κέντρων πληροφόρησης τουριστών στους οικισμούς Χανιά, Ρέθυμνο, Ηράκλειο, Άγιος Νικόλαος, Σφακιά, Πλακιάς, Ανώγεια, Χερσόνησος, Αρχάνες, Ζαρός, Βιάννος, Ελούντα, Σητεία, Ιεράπετρα, Τζερμιάδο.	Νομαρχίες Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Χανίων, Λασιθίου
	Διεθνής ποδηλατικός γύρος Κρήτης	ΠΟΗ Κάστρο
	Κέντρα πληροφόρησης Χερσ/σου, Σητείας, Βιάννου, Ζαρού, Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου, Αγ. Νικολάου, Σφακίων, Πλακιά, Ανωγείων, Αρχανών, Ελούντας, Ιεράπετρας, Τζερμιάδου.	Περιφέρεια
	Αξιοποίηση φαραγγίων υψηλής δυσκολίας (για ειδικές ομάδες επισκεπτών) (Δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής, εξοπλισμός προσπέλασης και υλοποίηση ενιαίων προγράμματος προβολής): φαράγγια Κλάδου, Τρυπητής, Ελιγιά (Ν. Χανίων) Καμαρών (Ν. Ήρακλείου), Καβουσίου, Αρβης, Κερατόκαμπου, Χα (Ν. Λασιθίου).	Δήμοι
	Αξιοποίηση σπηλαίων υψηλής δυσκολίας (για ειδικές ομάδες επισκεπτών) (Δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής, εξοπλισμός προσπέλασης και υλοποίηση ενιαίων προγράμματος προβολής). Σπήλαια: Τζανή Σπήλιος Ομαλού Χανίων, Καλιακουδές Γκιγκίλου Χανίων, Δρακωλάκι Αη Γιάννη Λευκών Ορέων, Κέραμος Ατζίνες Λευκών Ορέων,	Δήμοι

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ (συνεχ.)	<p>Μαύρο Σκιάδι Λευκών Ορέων, Γουργούθακας Ατζίνες, Λευκών Ορέων, Βρυσί Λάκκων Ν. Χανίων, Κορίτσι Δ. Ανωγείων, Πετραδωλάκια Δ. Ανωγείων, Ταφκούρα Δ. Ανωγείων, Διπλοτάφκι Δ. Ανωγείων, Ερφοι Δήμοι</p> <p>Δ. Αρκαδίου, Μεσιακός Ασίτες Ν. Ηρακλείου, Σάρχος Δ. Κρουσώνα, Αγία Φωτεινή Δ. Χερσονήσου, Τρύπα Σελένας Ν. Λασιθίου, Μιτάτο-Μαγγασά Ε. Σητείας, Περιστεράς Δήμος Ιτάνου, Οξω Λατσιά Δ. Σητείας.</p> <p>Δημιουργία χωρικού συστήματος επιτόπιας προβολής και υλοποίηση ενιαίων προγράμματος προβολής φαραγγιών με εύκολη πρόσβαση: Μιλάτου Νεάπολης, Δικταίο Άντρο Οροπεδίου Λασιθίου, Τράπεζας Οροπεδίου Λασιθίου, Απαλούστρες Ιεράπετρας, Κατωφύγι Καρύδιου, Πελεκητά ή Συκιάς Κάτω Ζάκρο Σητείας, Αρκαλοχωρίου ή Προφήτη Ηλία, Καμηλάρι Τυλίσσου, Ανεραϊδόγουλα Σελάκανου, Καμαρών Ζαρού, Χωστό Νερό Γιούχτα, Ειλείθειας ή σπήλαιο του Καρτερού, Δήμοι</p> <p>Φανταξοσπηλιάρα Πρίνου, Μελιδόνι ή Γεροντοσπήλιος Δ. Φρε, Τρύπα του Σεντόνη Ζωνιανών, Ιδαίον Άντρον ή Σπηλιάρα της βοσκοπούλας Ανωγείων, Τρύπα του Λέντακα Δήμου Φρε, Καθολικό, Ακρωτηρίου Χανίων, Κουρνά Ν. Χανίων, Χαϊνοσπήλιος Αηδονοχωρίου, Σκοτεινό Γουβών, Αρκουδοσπηλιά Ακρωτηρίου, Αξού, Δόξα Ηρακλείου, Αρκαλόσπηλιος Μαράθου, Δαμάστα Μαράθου.</p>
---	---

(Πηγή: Μελέτη περιφερειακής τουριστικής ανάπτυξης Κρήτης ΕΟΤ 2003)

4.4 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Η υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης και συγκεκριμένα η ανάπτυξη των προτεινόμενων έργων και δράσεων αναμένεται να επιφέρει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις σε πολλούς τομείς όπως στην τοπική οικονομία, στην απασχόληση, στους τομείς του τουρισμού, του πολιτισμού, του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

<p align="center">ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δημιουργία συμπληρωματικού εισοδήματος 2. Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας 3. Αύξηση γυναικείας απασχόλησης 4. Αύξηση της πολυαπασχόλησης 5. Ενίσχυση βαθμού διασύνδεσης παραγωγικών τομέων 6. Αναβίωση παραδοσιακών τεχνών και επαγγελμάτων 	<p align="center">ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Βελτίωση του επιπέδου ζωής 2. Τόνωση της τοπικής ζωής 3. Συγκράτηση του πληθυσμού 4. Αναβάθμιση ανθρώπινου κεφαλαίου 5. Διατήρηση τοπικής ταυτότητας
<p align="center">ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Αισθητική αναβάθμιση δομημένου περιβάλλοντος 2. Διατήρηση της τοπικής αρχιτεκτονικής 3. Αύξηση ανταγωνιστικότητας τουριστικού προϊόντος 4. Επανεκτίμηση της τοπικής ταυτότητας 5. Ανάδειξη και ήπια αξιοποίηση πολιτιστικών πόρων 6. Ενίσχυση της πολιτιστικής ζωής 	<p align="center">ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ποιοτική αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος 2. Εμπλουτισμός / διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος 4. Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου 5. Διάχυση τουριστικής ανάπτυξης 6. Ανάσχεση τουριστικής μεγέθυνσης κορεσμένων περιοχών
<p align="center">ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Προστασία φυσικού περιβάλλοντος 2. Ανάδειξη και ήπια αξιοποίηση 	

(Πηγή: Μελέτη περιφερειακής τουριστικής ανάπτυξης Κρήτης ΕΟΤ 2003)

4.5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Οι προτεινόμενες δράσεις συσχετίζονται με τα μέτρα ανάδειξης και προβολής της Κρήτης συνολικά ως ενιαίου τουριστικού προορισμού, στήριξης του κρητικού τουρισμού, προώθησης του θεματικού τουρισμού, διαφύλαξης της τοπικής ταυτότητας και αξιοποίησης του πλεονεκτήματος της Κρητικής Διατροφής.

Δεδομένου ότι ένα από τα κύρια προβλήματα που περιορίζουν την τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης είναι το έλλειμμα στον τομέα της προβολής, προτείνεται η διαμόρφωση ενός σχεδίου Μάρκετινγκ το οποίο θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για την ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού στην Περιφέρεια, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα της τόσο σε εθνικό όσο και στο εσωτερικό της Ε.Ε και στον χώρο εκτός Ε.Ε. Κατά συνέπεια για την τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης απαιτείται η αντιμετώπιση της ως ενιαίου τουριστικού προορισμού, οπότε και είναι αναγκαία η υλοποίηση ενός Σχεδίου Μάρκετινγκ για όλη την Περιφέρεια.

Συγκεκριμένα το Σχέδιο Μάρκετινγκ της Περιφέρειας πρέπει να διερευνά και να αποδίδει συνθετικά τα στοιχεία και τη δομή της συνολικής τουριστικής εικόνας της Κρήτης και όχι να τονίζει τα πλεονεκτήματα μιας επιμέρους χωρικής μονάδας έναντι άλλων. Η λειτουργία της προσέγγισης και προώθησης ξεχωριστά ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος στην περιφέρεια αποτελεί καθήκον φορέων που λειτουργούν σε διοικητικά κατώτερο επίπεδο όπως π.χ. σε Νομαρχιακό ή και σε επίπεδο Δήμου. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι δεν μπορούν, ανεξάρτητα, να διαμορφωθούν και τοπικά σχέδια Μάρκετινγκ.

Συγκεκριμένα το Marketing Plan πρέπει να αποβλέπει:

1. στην προσέγγιση νέων αγορών

2. στην επέκταση και υποστήριξη υφιστάμενων αγορών
3. στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου
4. στην διευκόλυνση της πληροφόρησης των τουριστικών αγορών

Ενώ οι στόχοι τους οποίους επιδιώκει να επιτύχει είναι:

1. να γνωρίσει στον υποψήφιο τουρίστα τον προορισμό
2. να διαμορφώσει μια εικόνα για τον προορισμό στο μυαλό του υποψηφίου και να διαφοροποιήσει τον προορισμό από τον ανταγωνισμό
3. να παρακινήσει τον υποψήφιο αγοραστή να επιλέξει τον συγκεκριμένο προορισμό.

Το Marketing Plan της Περιφέρειας Κρήτης πρέπει να είναι αποτέλεσμα συνεργασίας, να λαμβάνει δηλαδή υπόψη τις στρατηγικές επιλογές όλων των εμπλεκόμενων με τον τουρισμό υπηρεσιών και φορέων. Επιπλέον, οφείλει να παρέχει σε συνεχή βάση ένα πολύτιμο απόθεμα πληροφοριών, προκειμένου να υποστηρίξει αποφάσεις μείζονος σημασίας της περιφερειακής τουριστικής πολιτικής σε ένα μεταβαλλόμενο και έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Ως προς τα μέσα προβολής της Περιφέρειας Κρήτης, κρίνεται πλέον επιβεβλημένη η εγκατάλειψη των παραδοσιακών μεθόδων προβολής και η στροφή σε σύγχρονες επικοινωνιακές μεθόδους που θα αξιοποιούν τις δυνατότητες που παρέχει η ψηφιακή τεχνολογία. Πιο συγκεκριμένα, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην προβολή μέσω του internet, το οποίο ναι μεν χρειάζεται αρκετό χρόνο έως ότου να αποτελέσει σημαντικό ρόλο σε ότι αφορά τη συλλογή πληροφοριών με σκοπό την τελική επιλογή ενός ταξιδιωτικού προορισμού. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η ψηφιακή τεχνολογία διευκολύνει την απευθείας επαφή των επισκεπτών με επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας μειώνοντας την εξάρτηση από μεγάλους Tour Operator.

Σημαντικό εργαλείο για την τουριστική προβολή αποτελούν οι δημόσιες σχέσεις που αντίθετα με τη διαφήμιση δεν στοχεύει στον πελάτη αλλά στους μεσάζοντες του τουριστικού μάρκετινγκ, τους δημοσιογράφους και τους εκδότες διαφόρων εντύπων.

(Πηγή: Μελέτη περιφερειακής τουριστικής ανάπτυξης Κρήτης ΕΟΤ 2003)

4.6 4^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

(Προγραμματική Περίοδος 2007-2013 ,για την Κατάρτιση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης).

Ο στρατηγικός στόχος της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης με κοινωνική συνοχή μπορεί να επιτευχθεί με τη προώθηση μιας ανταγωνιστικής και δυναμικής οικονομίας βασισμένης στη γνώση, πού να οδηγεί στη πλήρη απασχόληση με τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Οι προσανατολισμοί αυτοί αφορούν στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής ένωσης. Ταυτόχρονα, στρατηγικός στόχος για την Ελλάδα είναι η επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και συνοχής προς το μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο.

Με τις προοπτικές αυτές, ξεκίνησαν, σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, οι διαδικασίες σχεδιασμού της περιόδου που θα ακολουθήσει την υλοποίηση του τρέχοντος ΚΠΣ 2000-2006. Για τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013 η χώρα μας υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα νέο κείμενο προγραμματισμού, με τη μορφή ενός Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, όπου περιγράφονται οι κύριοι αναπτυξιακοί στόχοι της χώρας μας σε εθνικό, τομεακό και περιφερειακό επίπεδο

Για την αναβάθμιση του τουρισμού κύριοι στόχοι της 4ης προγραμματικής περιόδου είναι:

- Η αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων
- Η ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού
- Συνεχή ποιοτική αναβάθμιση των τουριστικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με το παραδοσιακό μοντέλο 'ήλιος – θάλασσα'
- Δημιουργία και αναβάθμιση των ξενοδοχειακών υποδομών
- Αναβάθμιση των προσόντων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού
- Ενίσχυση της διεθνούς προβολής της χώρας ως ασφαλούς και ελκυστικού προορισμού
- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και η μείωση της εποχικότητας καθώς και παράλληλης ενίσχυσης του εγχώριου τουρισμού
- Διευθέτηση των χωροταξικών προβλημάτων
- Η ενθάρρυνση καινοτόμων ενεργειών, με την αξιοποίηση των επιτευγμάτων και των εργαλείων της κοινωνίας της γνώσης, των σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών

(Πηγή: Επιχειρησιακό πρόγραμμα 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο εναλλακτικός τουρισμός προσδιορίζεται από εκείνες τις μορφές τουρισμού, οι οποίες συνδέονται με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές αξίες. Η Κρήτη διαθέτει απaráμιλλο φυσικό και πολιτιστικό κάλλος όπου τα τελευταία χρόνια μέσω ολοκληρωμένων σχεδιασμένων παρεμβάσεων και υποδομών αναπτύσσονται οι ειδικές, εναλλακτικές αυτές μορφές τουρισμού στοχεύοντας στη δημιουργία ενός νέου, πολυδιάστατου και εμπλουτισμένου τουριστικού προϊόντος που θα στηρίζεται στην αειφόρο ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος.

Μέσω των εναλλακτικών μορφών τουρισμού προσφέρεται η δυνατότητα στους ταξιδιώτες να εμπλουτίσουν τις δραστηριότητές τους με προγράμματα εξειδικευμένων δράσεων με αποτέλεσμα η Κρήτη να αποτελεί πλέον ένα δημοφιλή τουριστικό προορισμό όχι μόνο για διακοπές «κλασσικού τύπου» αλλά και για όσους αναζητούν να βιώσουν μοναδικές εμπειρίες από την καθημερινή ζωή των ντόπιων, να έρθουν σε επαφή με τη μοναδική κρητική φύση και να γευτούν

από κοντά τη δημοφιλή κουζίνα του νησιού, καθώς και να θαυμάσουν την τη πολιτιστική μας κληρονομιά.

5.2 ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο θαλάσσιος τουρισμός και ειδικά ο τουρισμός με μικρά σκάφη αναψυχής (τουρισμός μαρινών), έχει ως φυσικό χώρο τη θάλασσα και «σημεία στήριξης», κάθε είδους λιμενικές εγκαταστάσεις και διευκολύνσεις, καθώς επίσης και τις λοιπές υποστηρικτικές υποδομές ενός τόπου (έργα βασικής υποδομής, συγκοινωνίες, επικοινωνίες κ.α.). Περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως κρουαζιέρες, γιότινγκ (yachting), Ναυταθλητισμό, Boating - Jet ski – Windsurfing, θαλάσσιο συνεδριακό τουρισμό (συνδυασμός κρουαζιέρας και πραγματοποίηση συνεδρίου) και θεωρείται ως μια ιδιαίτερα κερδοφόρα μορφή τουρισμού, καθώς προσελκύει τουρίστες υψηλής εισοδηματικής στάθμης.

Παρά το συγκριτικό πλεονέκτημα που εμφανίζει η χώρα μας η ελληνική παράδοση στο θαλάσσιο τουρισμό, δεν συμβάδιζε, ως σήμερα με την οικονομική δυνατότητα των Ελλήνων να ταξιδεύουν με ιδιόκτητο ή ενοικιαζόμενο σκάφος αλλά και με τις προτιμήσεις του, με αποτέλεσμα, το 80% των τουριστών που προτιμούν το θαλάσσιο τουρισμό σήμερα να είναι ξένοι ενώ οι Έλληνες καταλαμβάνουν μόλις το 20% (Μελέτη Ίδρυσης Μαρinas Αγίου Νικολάου, ΕΤΑΜ ΕΠΕ, 2000).

Η Κρήτη εν προκειμένω, αποτελεί μια γεωγραφική ενότητα με ιδιαίτερη δυναμική ανάπτυξης του θαλάσσιου τουρισμού. Το μεγάλο μήκος των ακτών της (400 ν.μ.), η πλούσια γεωμορφολογία της, οι εναλλαγές τοπίου, η ποικιλία φυσικών, πολιτιστικών και αρχαιολογικών πόρων, αλλά και οι ήπιες κλιματολογικές συνθήκες, οι χαμηλής έντασης άνεμοι κατά την διάρκεια της τουριστικής περιόδου, όλα μαζί, ευνοούν ιδιαίτερα την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού. Σημαντικό πλεονέκτημα του νησιού είναι και το δίκτυο μαρινών και λιμανιών που ήδη διαθέτει, το οποίο αποτελεί μέρος του ευρύτερου συστήματος μαρινών και λιμανιών αντίστοιχα της χώρας. Σε όλη την Περιφέρεια υπάρχουν αρκετά λιμάνια μικρού και μεσαίου μεγέθους. Ορισμένα είναι αξιολογικά και λειτουργικά και άλλα χρειάζονται επεκτάσεις, προσθήκες ή βελτιώσεις για να μπορέσουν να τεθούν σε λειτουργία.

Ο θαλάσσιος τουρισμός ξεκίνησε στην Ελλάδα πρωτοποριακά και δυναμικά στις δεκαετίες 1950-1960 και κατάφερε να δημιουργήσει ποιοτικό τουρισμό και άριστες εντυπώσεις. Ωστόσο, γρήγορα έχασε έδαφος έναντι άλλων χωρών (π.χ. Τουρκία), λόγω έλλειψης της απαιτούμενης υποδομής που αποτελεί και το βασικό εμπόδιο για την άνθιση αυτού του είδους τουρισμού.

Η απαιτούμενη βέβαια υποδομή δεν περιορίζεται στα αμιγή λιμενικά έργα, αλλά σε ένα ολοκληρωμένο δίκτυο παροχών και υπηρεσιών που εξασφαλίζουν:

- συνθήκες προστασίας και ασφάλειας στη θάλασσα και στην στεριά, τήρηση κανόνων υγιεινής, αγορονομικών ελέγχων, κ.λπ.,
- τραπεζικές εξυπηρετήσεις, χρηματοοικονομικές συναλλαγές, παροχή πληροφοριών και συμβουλών,
- τεχνική υποστήριξη,

- καλά οργανωμένες περιηγήσεις και εκδρομές,
- ποιοτικά εστιατόρια, κέντρα διασκέδασης και καταστήματα,
- αθλητικές και ναυτιλιακές εγκαταστάσεις και εκδηλώσεις ατομικών και ομαδικών σπορ
- μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, πολιτιστικές εκδηλώσεις, συναυλίες εκθέσεις.

(Πηγή: Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης 2003)

5.3 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο συνεδριακός τουρισμός (εκτός από τη διοργάνωση συνεδρίων, περιλαμβάνει τον εκπαιδευτικό και επαγγελματικό τουρισμό ,αμιγή επαγγελματικό τουρισμό, ταξίδια κινήτρων, τηλεεργασία, τηλεδιάσκεψη) αποτελεί μία από τις πιο προσοδοφόρες μορφές τουρισμού και με μεγάλη αναπτυξιακή δυναμική, όπως διαφαίνεται από τις τάσεις της παγκόσμιας αγοράς τουρισμού (τα ταξίδια για επαγγελματικούς λόγους αυξάνονται διεθνώς με ρυθμό της τάξης του 10% ετησίως ενώ όλα τα συνέδρια έχουν μια τάση επαναδιοργάνωσης).

Στην Ελλάδα, η διοργάνωση επαγγελματικών συνεδρίων ξεκίνησε στις αρχές του '80. Σήμερα κατέχει την 18η θέση στην κατάταξη ως προς τον αριθμό των διεθνών συνεδρίων που φιλοξενεί.

Σημειώνεται επίσης ότι η μισή και πλέον 'πελατεία' του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα συμμετέχει σε συνέδρια ολίγων ατόμων μικρής συμμετοχής, που μπορούν να φιλοξενηθούν από συνεδριακές αίθουσες μικρής δυναμικότητας (το 45% της ελληνικής αγοράς πραγματοποιεί εκδηλώσεις των 500 – 2.000 ατόμων και το 52% συνέδρια των 50 – 500 ατόμων).

Στην Κρήτη τα συνέδρια που είναι εφικτό να διοργανωθούν είναι μέχρι 5.000 ατόμων.

Η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού αποτελεί μέρος της εθνικής πολιτικής για την τουριστική ανάπτυξη. Είναι ενδεικτικό, ότι σε αντίθεση με την δημιουργία ξενοδοχειακών μονάδων για τις οποίες δεν δίδονται πλέον οικονομικά κίνητρα, οι συνεδριακές αίθουσες, είναι οι μόνιμες επιθυμητές επενδύσεις στον τουριστικό τομέα.

Στην Περιφέρεια, το σύνολο σχεδόν των συνεδριακών κέντρων βρίσκονται σε μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες κατηγορίας LUX, A και Β' Κατηγορίας και διαθέτουν, μία ή περισσότερες, πλήρως εξοπλισμένες συνεδριακές αίθουσες, τηλεπικοινωνιακά μέσα και σύγχρονες εγκαταστάσεις, τηλεφωνικό κέντρο, συστήματα διερμηνείας και μετάφρασης.

Συνολικά, τα συνεδριακά κέντρα της Κρήτης καταλαμβάνουν το 37,1% σε εθνικό επίπεδο και συγκεντρώνονται στα αστικά κέντρα και τις τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές του νησιού, όπου υπάρχουν και οι υποστηρικτικές – συμπληρωματικές υποδομές και υπηρεσίες.

ΝΟΜΟΙ	ΕΠΟΧΙΑΚΑ	ΟΛΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	26	7	33
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	12	3	15
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	15	2	17
ΧΑΝΙΩΝ	9	4	13
ΣΥΝΟΛΟ	62	16	78

Αξίζει επίσης να αναφερθεί, ότι η Κρήτη, πρωτοπόρα σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης νέων τεχνολογιών στην Ελλάδα, έχει δημιουργήσει (πilotικά) τις κατάλληλες προϋποθέσεις ανάπτυξης της τηλεεργασίας, με τη βοήθεια των ερευνητικών ιδρυμάτων του νησιού και των αναπτυξιακών φορέων. Στο πλαίσιο της προσπάθειας αυτής, πραγματοποιήθηκε την Τουριστική Περίοδο 1999 έρευνα αγοράς μεταξύ επισκεπτών τουριστών, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού ανταγωνιστικού προγράμματος TEMETEN (ανάπτυξη δικτύων τηλεματικής και τηλεεργασίας). Στην έρευνα αυτή το 68% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως θα θεωρούσαν την Κρήτη ως τον πλέον ελκυστικό τόπο διακοπών, εφόσον θα υπήρχαν στη διάθεση τους υπηρεσίες τηλεεργασίας μέσω Internet. Επιπροσθέτως, το 63% δήλωσε ότι ευχαρίστως θα παρέτεινε το χρόνο διαμονής του στην Κρήτη, αν υπήρχαν οι υπηρεσίες αυτές για ένα χρονικό διάστημα (από μερικές ημέρες έως και μερικούς μήνες). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο αριθμός των χρηστών Internet ξεπερνάει το 10% στις χώρες της Βόρειας και Δυτικής Ευρώπης, που αποτελούν και το μεγαλύτερο μέρος της Ελληνικής τουριστικής αγοράς.

Στο ίδιο πλαίσιο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα μεγάλα συνέδρια που διοργανώνουν πανεπιστήμια και ερευνητικά ιδρύματα, καθώς και σύλλογοι επαγγελματιών, όπως Ιατρικοί Σύλλογοι, Ασφαλιστικοί Οργανισμοί, κ.λπ. Αναφέρεται χαρακτηριστικά το παράδειγμα του ΙΤΕ Κρήτης, το οποίο επί 15 χρόνια κινείται στο χώρο διοργάνωσης μεγάλης εμβέλειας συνεδρίων.

Συνοψίζοντας, ο συνεδριακός τουρισμός, αποτελεί σπουδαίο κεφάλαιο για την Περιφέρεια, ιδιαίτερα λόγω των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της:

- ικανοποιητική ξενοδοχειακή υποδομή τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά,
- καλές κλιματολογικές συνθήκες,
- θετική εικόνα στις συναφείς τουριστικές αγορές,
- ευνοϊκή γεωγραφική θέση,
- χαμηλό κόστος ζωής που επιτρέπει μεγαλύτερη διάρκεια παραμονής,
- διεθνή αεροδρόμια σε όλη τη χώρα,
- συνεδριακές αίθουσες διεθνών προδιαγραφών.

Κατά συνέπεια, είναι βέβαιο ότι η δημιουργία συνεδριακών κέντρων πολλαπλού προσανατολισμού τα οποία θα λειτουργούν παράλληλα με πανεπιστημιακά ιδρύματα, περιφερειακά εκθεσιακά κέντρα, καθώς και με περιφερειακούς ή και τοπικούς φορείς, έχουν άριστες προοπτικές και θα συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού.

(Πηγή: Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης 2003)

5.4 ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στην κατηγορία αυτή τουρισμού περιλαμβάνονται οι υποδομές που εξυπηρετούν τον τουρισμό στο βουνό. Στην Κρήτη η μορφή αυτή τουρισμού δεν είναι καθόλου αναπτυγμένη, κάτι που δικαιολογεί (πέραν των άλλων) την έντονη εποχικότητά του. Οι κατηγορίες που περιλαμβάνει είναι η πεζοπορία, η ορειβασία, η αναρρίχηση και το σκι βουνού. Πιο αναλυτικά:

Πεζοπορικές/ορειβατικές διαδρομές : το νησί διαθέτει μεγάλο αριθμό, πολλές εκ των οποίων είναι μονοπάτια και άλλες χαραγμένες από τοπικές πρωτοβουλίες πολιτιστικών συλλόγων, δήμων, αναπτυξιακών φορέων κ.λπ. Στην πλειοψηφία τους περνάνε μέσα από μοναδικής ομορφιάς τοπία για όλες τις προτιμήσεις και όλων των βαθμών τις δυσκολίες. Ωστόσο δεν διαθέτουν ενιαίο σύστημα σήμανσης, ενώ σε πάρα πολλές περιπτώσεις δεν διαθέτουν καμία σήμανση, με αποτέλεσμα να μένουν αναξιοποίητες (με εξαίρεση το Ευρωπαϊκό Ορειβατικό Μονοπάτι E4, το οποίο ολοένα και περισσότεροι ντόπιοι και ξένοι ορειβάτες χρησιμοποιούν).

Ορειβατικά καταφύγια : Είναι οι μόνες αμιγείς ορειβατικές υποδομές στην Κρήτη. Συνολικά είναι επτά και βρίσκονται συγκεντρωμένα κυρίως στη Δυτική Κρήτη (Λευκά Όρη και Ψηλορείτη). Στη ανατολική Κρήτη υπάρχει ένα μόνο, στο Λιμνάκαρο.

Συνοπτική αναφορά:

1. Καταφύγιο Καλλέργη στα Λευκά Όρη: πάνω από το φαράγγι της Σαμαριάς με μοναδική θέα στα Λευκά Όρη και είναι το μόνο που παραμένει ανοιχτό από τον Απρίλιο μέχρι το τέλος του Οκτώβρη.
2. Καταφύγιο Κατσιβέλη - Σβουριχτής, στο κέντρο των Λευκών Ορέων
3. Καταφύγιο Βόλικα στα Λευκά Όρη: το πρώτο ορειβατικό καταφύγιο που χτίστηκε στην Κρήτη.
4. Καταφύγιο Ταύρης στα Λευκά Όρη: στο ομώνυμο οροπέδιο πάνω από τα Ασκύφου στα Σφακιά. Εδώ χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά από Κρητικούς Σκι, το 1955.
5. Καταφύγιο Τουμπωτός Πρίνος στον Ψηλορείτη.
6. Καταφύγιο Πρίνος στις Ασίτες – Κουδούνι.
7. Καταφύγιο Λιμνάκαρου στο Όρος Δίκτη: θέση Ανεστάσι πάνω και δυτικά από το Οροπέδιο Λιμνάκαρο.
8. Καταφύγιο Ζαρού : Βρίσκεται στη φάση της ολοκλήρωσης.

Η δυναμικότητα τους σε θέσεις φιλοξενίας ορειβατών κυμαίνεται από 15 ορειβάτες στο καταφύγιο του Λιμνάκαρου έως 50 ορειβάτες στου «Καλλέργη» του Ομαλού.

Χιονοδρομικό κέντρο: Το 1987 εκπονήθηκε ειδική μελέτη για τη δημιουργία χιονοδρομικού κέντρου στον ορεινό Όγκο του Ψηλορείτη στην περιοχή της Νίδας. Ωστόσο ο λανθασμένος σχεδιασμός και η έλλειψη συντονισμένων ενεργειών, είχαν σαν αποτέλεσμα οι υποδομές που δημιουργήθηκαν τότε (πίστα χιονοδρομική, ξενώνας, εστιατόριο) να μείνουν εξ' αρχής ανενεργά. Σήμερα εμφανίζουν εικόνα πλήρους εγκατάλειψης.

Τουρισμός αναρρίχησης: Αποκτάει ολοένα και περισσότερους οπαδούς στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα, ενώ πολλές περιοχές στηρίζουν τον τουρισμό τους σε αυτή την κατηγορία (π.χ. περιοχή Καλαμπάκας-Μετεώρων). Οι περιοχές στην Κρήτη όπου έχουν επιλεχθεί για την συγκεκριμένη δραστηριότητα και στις οποίες έχουν δημιουργηθεί πίστες αναρρίχησης είναι οι παρακάτω :

- Καλαθάς Ν. Χανίων: πρόκειται για μια αναρριχητική πίστα, δίπλα στη θάλασσα, στην περιοχή του Καλαθά στο Ακρωτήριο Χανίων.
- Σταυρός στο Ακρωτήριο Ν.Χανίων, 14 χλμ. από τα Χανιά πλησίον της παραλίας του Σταυρού.

- Γκίγκιλος, στον Ομαλό Ν. Χανίων. Πρόκειται για την πιο εντυπωσιακή ορθοπλαγιά στην Κρήτη. Βρίσκεται ακριβώς πάνω από το φαράγγι της Σαμαριάς και η πρόσβαση απαιτεί πεζοπορία περίπου 1 ώρα, από το μονοπάτι, ή από το Ξυλόσκαλο.
- Θέρισσος, Ν. Χανίων, 14 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά από την πόλη των Χανίων μέσα στο φαράγγι του Θερίσου.
- Κόφινας Ν. Ηρακλείου, πάνω από την εθνική οδό στην περιοχή Κοκκίни Χάνι.
- Αγιοφάραγγο στα νότια του Ν. Ηρακλείου,
- Καπετανιανά, στα Αστερούσια Όρη στα νότια του νομού Ηρακλείου δίπλα στη ψηλότερη κορυφή του Κόφινα, πλησίον του χωριού Καπετανιανά.
- Αλμυρός Ν. Ηρακλείου, στην είσοδο του φαραγγιού
- Ορθοπλαγιά του Σπαθιού στο οροπέδιο Λιμνάκαρο, Όρος Δίκτυ Ν. Λασιθίου, η δεύτερη εντυπωσιακή ορθοπλαγιά της Κρήτης μετά τον Γκίγκιλο
- Στενό φαράγγι Ν. Ηρακλείου, κοντά στο χωριό Λέντας.
- Θέση Δύο Πρίνοι, Ζαρός Ν. Ηρακλείου (πολύ κοντά στο καταφύγιο).

Εν κατακλείδι, και σε ό,τι αφορά τον ορεινό τουρισμό στην Περιφέρεια, παρά τους αξιόλογους ορεινούς όγκους που διαθέτει:

1. Οι υποδομές που υπάρχουν (ορειβατικά καταφύγια, πίστες αναρρίχησης) εξυπηρετούν αποκλειστικά τους τοπικούς φυσιολατρικούς-ορειβατικούς συλλόγους και τα μέλη τους.
2. Τα καταφύγια δεν έχουν κανένα τουριστικό «προσανατολισμό», από τη σκοπιά της δυναμικής χρήσης τους και από τουρίστες-ορειβάτες. Για να μπορέσει κάποιος επισκέπτης να διαμείνει σε αυτά πρέπει να έρθει σε επαφή με τους κατά τόπους ορειβατικούς συλλόγους.
3. Δεν γίνεται από κανένα σχεδόν φορέα συστηματική προβολή και διαφήμισή τους.
4. Δεν υπάρχουν εξειδικευμένοι οδηγοί βουνού που να μπορούν υπεύθυνα να αναλάβουν ομάδες ορειβατών.
5. Δεν λειτουργεί πουθενά στην Κρήτη σχολή εκμάθησης δραστηριοτήτων βουνού.

(Πηγή: Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης 2003)

5.5 ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο κυνηγετικός τουρισμός είναι ακόμα λιγότερο διαδεδομένος στην Κρήτη, παρόλο που οι συνθήκες που επικρατούν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές: βουνά και οροπέδια με θαμνώδη βλάστηση, πλούσια θηρεύσιμη πανίδα και μεγάλη ποικιλία τόπων κυνηγιού. Ένα πρόβλημα που δυσχεραίνει το κυνήγι στην Κρήτη συνδέεται με την αυθαίρετη καταπάτηση γαιών που συνεπάγεται παράνομες περιφράξεις με τις οποίες είναι γεμάτα τα κρητικά βουνά.

Οι μόνες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί στο νησί, σε σχέση με τον κυνηγετικό τουρισμό, είναι μια μεγάλης δυναμικότητας και υψηλών προδιαγραφών μονάδα

παραδοσιακών–αγροτουριστικών καταλυμάτων στο Οροπέδιο Ασκούφου Ν. Χανίων, στο πλαίσιο της οποίας λειτουργεί εκτροφείο θηραμάτων και παράλληλα χώρος κατάλληλος για κυνήγι.

(πηγή: περιοδικό Κρήτη, τεύχος 275, Ιούλιος 2005)

5.6 ΙΠΠΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Οργανωμένες επιχειρήσεις ιππικού τουρισμού λειτουργούν σήμερα στο Νομό Ηρακλείου (περιοχή Καρτερού και Αβδού Πεδιάδος) και στα Χανιά. Και οι δύο περιοχές απευθύνονται στον ντόπιο και στον ξένο τουρισμό και καταγράφουν μικρή αλλά σταθερή αύξηση της τουριστικής τους ζήτησης ετησίως.

5.7 ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σήμερα περισσότερα από 5.000 σπήλαια είναι καταγεγραμμένα, καθιστώντας το νησί ένα σπηλαιολογικό πάρκο γεγονός που δικαιολογεί την άποψη ότι ορισμένα από αυτά αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των περιηγήσεων που διοργανώνουν πολλά τουριστικά γραφεία που δραστηριοποιούνται στην Κρήτη.

Ο σπηλαιολογικός τουρισμός διακρίνεται στον τουρισμό επίσκεψης σε σπήλαια και στον αθλητικό-επιστημονικό σπηλαιολογικό τουρισμό. Η πρώτη περίπτωση είναι ευρύτατα διαδεδομένη, όχι αυτόνομα, αλλά σε συνδυασμό με άλλες τουριστικές εκδρομές (επισκέψεις σε γνωστά σπήλαια περιλαμβάνονται συνήθως σε κάθε πακέτο ξενάγησης). Στο πλαίσιο αυτό έχει διευθετηθεί μικρός (σε σχέση με το συνολικό αριθμό τους) αριθμός σπηλαίων με φυσική ομορφιά ή/και αρχαιολογική αξία, ενώ στα πλαίσια του αναπτυξιακού σχεδιασμού των ΟΤΑ των νομαρχιών, αναπτυξιακών εταιριών και της Περιφέρειας έχουν προταθεί αρκετά έργα βελτίωσης της πρόσβασης και διευθέτησης μη αξιοποιημένων σπηλαίων. Σε κάθε περίπτωση το εγχείρημα αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο και προϋποθέτει τη λήψη αυστηρών μέτρων προστασίας.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη περίπτωση (του αθλητικού σπηλαιολογικού τουρισμού), καταγράφονται ετησίως επισκέψεις αρκετών εξειδικευμένων ομάδων που έχουν στόχο την εξερεύνηση άγνωστων σπηλαίων της Κρήτης. Στη λογική αυτή, σχεδιάστηκε, κατόπιν ειδικής μελέτης, το Σπηλαιολογικό Πάρκο Ανωγείων, πρωτοποριακή πρωτοβουλία για την Κρήτη, στο πλαίσιο του οποίου δημιουργήθηκε το Κέντρο Σπηλαιολογικών Ερευνών (ΚΕΣΠΕ). Και οι δύο υποδομές έμειναν στο τέλος ανενεργές.

Στην ίδια λογική έχουν προταθεί η δημιουργία σπηλαιολογικών Πάρκων στις περιοχές του Δήμου Φρε και της ορεινής Σητείας.

Τα πιο γνωστά σπήλαια στην Κρήτη είναι:

Χανιά	
Αγία Μαρίνα	Η "ΝΕΡΟΣΠΗΛΙΑΣ, 1,5 χλμ Ν, με σταλακτίτες και σταλαγμίτες - μεσομινωικός τόπος λατρείας.
Ακρωτήρι	ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΡΚΟΥΔΙΩΤΙΣΣΑ Ή ΑΡΚΟΥΔΙΑ, στην ίδια περιοχή με τη μονή. Εδώ έχει διαπιστωθεί η λατρεία κατά την αρχαιότητα - της θεάς Αρτεμης (το σπήλαιο ερευνήθηκε από τον αρχαιολόγο Κ. Δαβάρα).

Γεωργιούπολη	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΚΟΥΡΝΑ, στα νότια της λίμνης, στη θέση "Κερατιδές. Έχει πλούσιο λιθογλυπτικό διάκοσμο (σταλακτίτες, σταλαγμίτες, πολλές κολόνες). Ανακαλύφθηκε το 1961.
Θέρισσο	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΣΑΡΑΚΗΝΑ, 2 χλμ Β. Βρέθηκαν αρχαία αγγεία.
Μαλάξα	ΟΙ ΣΠΗΛΙΕΣ ΑΧΛΟΔΟΛΑΚΚΙ και ΓΡΑΙ ΣΠΗΛΙΑ, κοντά στο χωριό.
Παλαιοχώρα	ΟΙ ΣΠΗΛΙΕΣ ΖΟΥΡΕΣ και ΧΑΡΑΚΑΣ, κοντά στο χωριό Αζωγυρές, όπου ασκήτεψαν οι 99 άγιοι πατέρες όταν ήρθαν από την Αίγυπτο, την Κύπρο και την Αττάλεια το 1300 μέσω Γαύδου. Εδώ θα δείτε το "Μουσείο της φύσης" με το μοναδικό αειθαλή πλάτανο.
Φουρνές	Η ΣΠΗΛΙΑ "ΧΟΙΡΟΣΠΗΛΙΟΣ", 2 χλμ Β.
Χώρα Σφακιών - Φραγκοκαστέλο	Η ΣΠΗΛΙΑ ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ, στην παραλία - προσιτή μόνο με βάρκα. Εδώ λειτουργούσε νομισματοκοπείο της επανάστασης του 1770.
Ρέθυμνο	
Ρέθυμνο	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ, στο Γεράνι, 6 χλμ Δ από το Ρέθυμνο, που ανακαλύφθηκε με τη διάνοιξη της εθνικής οδού το 1969. Παρουσιάζει σπηλαιολογικό, παλαιοντολογικό ενδιαφέρον. Βρέθηκαν λίθινα και κοκάλινα εργαλεία, οστά από ελέφαντες, ελάφια και άλλα ζώα.
Ζωνιανά	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΣΦΕΝΤΟΝΙ (όχι Σεντόνι, επιμένουν οι κάτοικοι) είναι από τα ωραιότερα, πολύ κοντά στο χωριό, σε επιβλητική τοποθεσία, με σύγχρονο τουριστικό περίπτερο. Πληροφορίες στο τηλ. 61209.
Πέραμα	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΜΕΛΙΔΟΝΙΟΥ (Γερόσπηλιος ή Γεροντόσπηλιος) 4 χλμ ΒΔ. Εκτός από το καθαρά σπηλαιολογικό ενδιαφέρον (σταλαγμίτες, σταλακτίτες και κολόνες), το σπήλαιο αναφέρεται ως αρχαιότατος τόπος λατρείας του μυθικού χάλκινου γίγαντα Τάλω (έργο του Ηφαίστου), ενός είδους τοποτηρητή των νόμων των Μινωικών Χρόνων. Στη Ρωμαϊκή Περίοδο ήταν αφιερωμένο στη λατρεία του Ερμή. Στα νεότερα χρόνια το όνομά του συνδέθηκε με μια από τις αιματηρές σελίδες της ιστορίας της Κρήτης. Το 1824 βρήκαν στο Γεροντόσπηλιο τραγικό θάνατο μερικές εκατοντάδες Κρητικοί από τα γύρω χωριά, που - από το 1822 - είχαν καταφύγει στη σπηλιά για να αποφύγουν τη στρατιά του Χασάν πασά. Ο διάδοχός του, Χουσεΐν πασάς, ανακάλυψε το κρησφύγετο των ανυπεράσπιστων κατοίκων και προσπάθησε - επί ματαίω βέβαια - να τους πείσει με δελεαστικές προτάσεις να παραδοθούν ειρηνικά. Μετά την άρνησή τους διέταξε και έφραξαν το στόμιο της σπηλιάς βάζοντας συγχρόνως φωτιά. 340 γυναικόπαιδα και 30 ένοπλοι βρήκαν τραγικό θάνατο από ασφυξία.
Ηράκλειο	
Αρκαλοχώρι	ΤΟ ΜΙΝΩΙΚΟ ΙΕΡΟ-ΣΠΗΛΛΑΙΟ, όπου βρέθηκε πλούσια κεραμική. Ιδιαίτερα εντυπωσιακά είναι τα αναθήματα - σε κάποια πολεμική θεότητα, όπως πιστεύεται - που περιλαμβάνουν ξίφη, μαχαίρια και σειρά από διπλούς πέλεκεις, χρυσούς, ασημένιους και χάλκινους, μερικοί με εγχάρακτη διακόσμηση. Υπάρχουν και εδώ ενδείξεις για βίαιη καταστροφή του σπηλαίου στις αρχές της Υστερομινωικής Περιόδου.
Αρχάνες (Επάνω)	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ "ΧΩΣΤΟ ΝΕΡΟ", στην ίδια περιοχή.
Ασίτες (Κάτω και Πάνω)	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΣΑΡΧΟΥ Ή ΧΩΝΟΣ Ή ΝΥΧΤΕΡΙΔΟΣΠΗΛΙΟ, στο Σάρχο, 4,5 χλμ Β. Έχει μήκος περίπου 300 μ., με νερό και σταλακτίτες.
Βιάννος (Ανω)	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΒΙΓΛΑΣ, με σταλακτίτες και σταλαγμίτες, καταφύγιο στην Τουρκοκρατία (13 χλμ, βατός δρόμος).
Ζαρός - Καμάρες	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΚΑΜΑΡΩΝ, στα ΒΑ του χωριού, στη νότια πλαγιά της Ίδης (Ψηλορείτη) σε υψόμετρο 1.520 (1 ώρα ανάβαση). Ανακαλύφθηκε το 1890 από κάποιο χωρικό και με τις ανασκαφές Αγγλων αρχαιολόγων (1913) ήρθαν στο φως σημαντικά μινωικά ευρήματα και κυρίως μεγάλες ποσότητες από τα πολύχρωμα αγγεία της Μεσομινωικής (Παλαιοανακτορικής) Εποχής, γνωστά ως καμαραϊκά. Θαυμάσια δείγματα των αγγείων αυτών, που βρέθηκαν επίσης στα μεγάλα παλάτια της Κνωσού και της Φαιστού, θα δείτε στο Μουσείο Ηρακλείου. Το σπήλαιο, που χρησιμοποιήθηκε σαν κατοικία από τους νεολιθικούς ανθρώπους, ήταν κατά πάσα πιθανότητα αφιερωμένο στη λατρεία της μεγάλης μινωικής θεότητας. Για να επισκεφθείτε το σπήλαιο θα κάνετε πορεία-ανάβαση.
Καρτερός Αμνισός	- ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΤΗΣ ΕΙΛΕΙΘΥΙΑΣ (απόσταση 1 χλμ στα νότια της Αμνισού). Αναφέρεται και στον Ομηρο. Από τους κυριότερους τόπους λατρείας της Ειλειθυίας, θεάς των τοκετών. Ανακαλύφθηκε στο τέλος του περασμένου αιώνα και στους ντόπιους ήταν γνωστό ως Νεραϊδόσπηλιος. Είναι μακρόστενο (μήκος 60 μ. και πλάτος 9-12 μ.) και όπως απέδειξαν οι ανασκαφές (από τους αρχαιολόγους Χατζηδάκη και Μαρινάτο) υπήρξε τόπος λατρείας από τη Νεολιθική Εποχή ως τον 5ο αι. π.Χ. (Στα κεραμικά ευρήματα αντιπροσωπεύονται όλες οι εποχές). Στο κέντρο περίπου του σπηλαίου υπάρχει ορθογώνιος βωμός ή σγκός, γύρω από δυο κυλινδρικούς σταλαγμίτες, που μοιάζουν με ανθρώπινες μορφές.
Μάταλα	ΟΙ ΣΠΗΛΙΕΣ. Χρησιμοποιήθηκαν ίσως σαν κατοικίες των προϊστορικών ανθρώπων. Σε αρκετές απ' αυτές βρέθηκαν λαξευτοί στο βράχο τάφοι Ελληνορωμαϊκών και Πρωτοχριστιανικών Χρόνων.
Λασιθί	
Μίλατος	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ, σε απότομη χαράδρα, ΒΑ από τη Μίλατο. Έχει συνδεθεί με τα ιστορικά γεγονότα του 1823. Εδώ είχαν καταφύγει - για να σωθούν από τη λαιλαπα του Χασάν πασά - 3.700 γυναικόπαιδα, που ύστερα από πολυήμερη πολιορκία και αναγκαστική τελικά παράδοση, εξολοθρεύτηκαν από τους Τούρκους. Το σπήλαιο είναι γεμάτο σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Στο νότιο τμήμα του υπάρχει εκκλησάκι που λειτουργείται κάθε χρόνο του Θωμά, σε ανάμνηση της θυσίας των σφαιγιασθέντων Κρητικών.
Οροπέδιο Λασιθίου (Τζερμιάδο)	ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΤΗΣ "ΤΡΑΠΕΖΑΣ" Ή "ΚΡΟΝΕΙΩΝΣ, με σταλακτίτες - σταλαγμίτες και λείψανα Νεολιθικής Εποχής

(πηγή: ιστοσελίδα gnto.gr Μάιος 2007)

5.8 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

Ο τουρισμός υγείας παραπέμπει συνήθως στον ιαματικό τουρισμό. Στην Κρήτη δεν υπάρχουν ιαματικά νερά, με εξαίρεση την περίπτωση της πηγής στον οικισμό Πανασσός στο Δήμο Ρούβα Ν. Ηρακλείου, που κατά την παρούσα φάση πραγματοποιείται μελέτη σκοπιμότητας ίδρυσης θεραπευτηρίου. Υπάρχει όμως το καλό κλίμα και οι κατά τόπους συνθήκες που μπορούν να αποτελέσουν ευνοϊκό παράγοντα προσέλκυσης ειδικών κατηγοριών τουριστών που αναζητούν να περάσουν τις διακοπές τους σε ένα υγιεινό περιβάλλον.

Οι υφιστάμενες υποδομές στο νησί είναι:

- Το Μεσογειακό Κέντρο Διακοπών Αιμοκάθαρσης ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΑΕ. Λειτουργεί από το 2001 στα Καλέσα και αποτελεί πρότυπο κέντρο Υγείας και Θεραπευτικής. Βρισκόμενο σε μια περιοχή του νομού εκτός του κέντρου της πόλης, μπορεί να αποτελέσει θύλακα τουριστικής ανάπτυξης για την περιοχή, αποφέροντας σημαντικά οφέλη για αυτήν.
- Τα Κέντρα θαλασσοθεραπείας: μια νέα μορφή υποδομών-εγκαταστάσεων που κερδίζει ολοένα και περισσότερους οπαδούς, ντόπιους και ξένους και που χρησιμοποιείται από όλους ανεξάρτητα από ειδικά προβλήματα υγείας είναι η θαλασσοθεραπεία. Κέντρα τέτοια υπάρχουν μόνο δύο στην Κρήτη, σε ιδιωτικά ξενοδοχεία, το Creta Maris και το Royal Mare της Aldemar.
- Το Κέντρο ΒΕΜΜΟ για τη θεραπεία οφθαλμολογικών προβλημάτων, το οποίο λειτουργεί στο ΠΕΠΑΓΝΗ (Ν. Ηρακλείου) και πραγματοποιεί εξειδικευμένες επεμβάσεις μείωσης της μυωπίας και άλλων οφθαλμικών παθήσεων με τη βοήθεια του λέιζερ. Ιδιαίτερα πρωτοποριακή είναι η πρωτοβουλία ίδρυσης του «Κέντρου Αθλητικής Όρασης», στο πλαίσιο του οποίου θα υπάρχει ειδική συνεργασία με τουριστικούς πράκτορες και ξενοδόχους ώστε να προωθούνται εξειδικευμένα πακέτα προς τους ενδιαφερόμενους αθλητές από όλη της Ευρώπη που θέλουν να πραγματοποιήσουν τέτοια επέμβαση και ταυτόχρονα να κάνουν διακοπές στην Κρήτη.

5.9 ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αθλητικός μπορεί να είναι:

- τουρισμός που συνδέεται με μεγάλα αθλητικά γεγονότα
- προπονητικός τουρισμός που εξυπηρετεί τις ανάγκες προετοιμασίας ομάδων ή μεμονωμένων αθλητών
- καθημερινή εξάσκηση-άθληση επισκεπτών.

Αμιγής αθλητικός τουρισμός στην Κρήτη δεν υπάρχει ακόμα. Οι υφιστάμενες υποδομές έχουν δημόσιο χαρακτήρα και δημιουργήθηκαν και εξυπηρετούν τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού. Πρόκειται κυρίως για εθνικά στάδια (ποδοσφαίρου, στίβου, καλαθοσφαίρισης και πετοσφαίρισης), κολυμβητήρια, ναυταθλητικά κέντρα και μεμονωμένα και μικρής εμβέλειας γήπεδα

τένις και γκολφ. Μικρής εμβέλειας υποδομές για την καθημερινή άσκηση των τουριστών διαθέτουν όλα τα μεγάλα ξενοδοχεία.

Οι μόνες υποδομές που με τις κατάλληλες βελτιώσεις και επεκτάσεις θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για μαζικά αθλητικά γεγονότα, καθώς και για προπονητικό τουρισμό είναι :

- Το ναυταθλητικό κέντρο Σούδας του Νομού Χανίων, το οποίο είναι το μοναδικό στη Νότια Ελλάδα, και ένα από τα καλύτερα σε Βαλκανικό επίπεδο. Περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό αθλητικών εγκαταστάσεων των περισσότερων αθλημάτων, μεταξύ των οποίων αναφέρονται, το κλειστό κωπηλατήριο, και οι υποδομές ιστιοπλοΐας, κανόε-καγιάκ και θαλάσσιου σκι.
- Το ναυταθλητικό κέντρο Γαζίου στο Ν. Ηρακλείου το οποίο διαθέτει προπονητήριο, πληρότητας 80 ατόμων.
- Οι λιμενικές εγκαταστάσεις Ηρακλείου και Αγίου Νικολάου όπου μπορούν να φιλοξενηθούν διοργανώσεις θαλάσσιων αθλημάτων (ιστιοπλοΐα, αγώνες ταχύπλων σκαφών, κωπηλασία).
- Το Παγκρήτιο Στάδιο Ηρακλείου (περιοχή Λίντο), ολυμπιακών προδιαγραφών.
- Οι εγκαταστάσεις γηπέδων ποδοσφαίρου της περιοχής Ανώπολης Γουβών Ν.Ηρακλείου (ιδιωτική πρωτοβουλία) το οποίο είναι κατάλληλο για προπονητικό τουρισμό.
- Το πρότυπο αγροτουρισμό κέντρο στο Οροπεδίου Ασφυφού Ν. Χανίων (ιδιωτική πρωτοβουλία), το οποίο, εκτός των άλλων, διαθέτει υψηλών προδιαγραφών υποδομές προπονητικού τουρισμού για το άθλημα της σκοποβολής (αθλητικές εγκαταστάσεις ολυμπιακών διαστάσεων, κατάλληλοι χώροι φιλοξενίας, ήρεμο περιβάλλον).
- Το υπό κατασκευή αθλητικό κέντρο του Οροπεδίου Λασιθίου, το οποίο θα φιλοξενήσει μεγάλο αριθμό αθλητικών εγκαταστάσεων (γήπεδα ποδοσφαίρου, στίβος, γήπεδα 'καλαθοσφαίρισης και πετοσφαίρισης κ.α.), καθώς και κάποιων υποδομών πρωτοπόρων για την Περιφέρεια Κρήτης, όπως γήπεδο χόκεϊ και ποδοσφαίρου ολυμπιακών προδιαγραφών, γήπεδο baseball / softball επίσης ολυμπιακών προδιαγραφών, ποδηλατοδρόμιο, γήπεδο για mini-soccer και εγκαταστάσεις badmington.
- Οι εγκαταστάσεις γκολφ στη Χερσόνησο Ηρακλείου.
- Το «Νέο Κλειστό Γυμναστήριο Ηρακλείου» χωρητικότητας 5.000 θεατών στη θέση «Δύο Αοράκια» του Δήμου Ν. Αλικαρνασού (Ν. Ηρακλείου).

Από τις διάφορες κατηγορίες αεραθλημάτων (ανεμοπτερισμός ή αλεξίπτωτο πλαγιάς ή παρα-πέντε, αετός, αερομοντελισμός) τα μόνα που ανθούν στην Κρήτη είναι ο ανεμοπτερισμός και ο αερομοντελισμός. Πρόκειται για αθλήματα ελάχιστα διαδεδομένα στο νησί τα οποία ασκούνται σχεδόν αποκλειστικά από ντόπιους, ενώ δεν αποτέλεσαν σχεδόν ποτέ αντικείμενο τουριστικής ζήτησης. Μοναδική εξαίρεση είναι η περίπτωση του Αβδού Πεδιάδος (Ν. Ηρακλείου), όπου ο ανεμοπτερισμός, μέσω της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, προωθείται ως εξειδικευμένο τουριστικό προϊόν

για τους λάτρεις του αθλήματος. Επίσημος φορέας εκπροσώπησης των αεραθλημάτων είναι η Αερολέσχη, η οποία έχει παράρτημα στο Ηράκλειο και στα Χανιά.

Οι βασικές τοποθεσίες ανεμοπτερισμού είναι οι παρακάτω:

- Στο Νομό Χανίων : ο Αμμόλοφος Νέας Χώρας, 2 χλμ. από το κέντρο της πόλης των Χανίων, το Οροπέδιο Ομαλού (45 χλμ. από την πόλη των Χανίων (η απογείωση βρίσκεται στο τέρμα του δρόμου για το καταφύγιο Καλλέργη), τα Φαλάσαρνα, το Οροπέδιο Ασκύφου, η Λίμνη Κουρνά, το Ελαφονήσι.
- Στο Νομό Ηρακλείου το Βαθύπετρο, το Αβδού Πεδιάδος, η Σταλίδα, τα Μάλλια η Ψαρή Φοράδα,
- Στο νομό Λασιθίου στην Ιεράπετρα, το Καμινάκι, το Σίσι, η Θρυφτή.

Η ανάπτυξη των αεραθλημάτων και η σύνδεσή τους με τον τουρισμό δεν είναι εύκολο εγχείρημα για δύο βασικούς λόγους: Ο πρώτος έχει να κάνει με την ύπαρξη των κατάλληλων υποδομών (χώρων και ανθρώπινου δυναμικού) που θα εξασφαλίσουν τη μέγιστη δυνατή ασφάλεια στην άσκηση των αθλημάτων αυτών. Ο δεύτερος έχει να κάνει με τις ίδιες τις τουριστικές προοπτικές των αθλημάτων αυτών.

Ειδικότερα:

A. Σε ό,τι αφορά τις υποδομές και το ανθρώπινο δυναμικό:

- Απαιτείται η εξασφάλιση μεγάλων χώρων κατάλληλα διαμορφωμένων για την προσγείωση και την απογείωση καθώς και κατάλληλο οδικό δίκτυο για την πρόσβαση στις πίστες απογείωσης (και προσγείωσης).
- Απαιτείται η ύπαρξη συμπληρωματικών υποδομών, εξυπηρέτησης και υποστήριξης, όπως χώροι φύλαξης και φροντίδας των εξοπλισμών, ξεκούρασης των αθλητών και φιλοξενίας θεατών.
- Χρειάζεται η ύπαρξη άριστων εκπαιδευτών για να μπορούν να αξιολογούν τις δυνατότητες κάθε ασκούμενου αλλά και αντιμετωπίζουν κάθε περίπτωση, εφόσον προκύψει ανάγκη.

Από τις παραπάνω αναγκαίες συνθήκες πολύ λίγες ικανοποιούνται στην Κρήτη:

- Σε λίγες περιπτώσεις υπάρχουν πίστες απογείωσης και προσγείωσης (συνήθως υπάρχει η μία μόνο από αυτές),
- Οι δρόμοι προσπέλασή τους είναι σε πολύ κακή κατάσταση (χωματόδρομοι).
- Οι εκπαιδευτές είναι ελάχιστοι σε όλη την Κρήτη.

B. Σε ό,τι αφορά τις προοπτικές της ειδικής αυτής μορφής τουρισμού, τα εν λόγω αθλήματα είναι αρκετά εξειδικευμένα και δύσκολα μπορούν να αποτελούν αξιόλογο τουριστικό προϊόν. Σε λίγες περιπτώσεις, ακόμα και στο εξωτερικό που είναι πιο διαδεδομένα έχουν λειτουργήσει έτσι (περίπτωση Γαλλίας, Ισπανίας, Νότιας Αφρικής). Βέβαια, η περίπτωση του Αβδού Πεδιάδος αποδεικνύει πως με τη σωστή προβολή της εναλλακτικής αυτής τουριστικής δραστηριότητας ανταποκρίθηκε η διεθνής ζήτηση (κυρίως από Ευρώπη, Ισραήλ, Ανατολικές χώρες) η οποία μάλιστα σημειώνει σταθερά ανοδική πορεία ετησίως.

(Πηγή: Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης 2003)

5.10 ΔΥΝΑΜΕΙΣ-ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ-ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ-ΑΠΕΙΛΕΣ

Καταλήγοντας όμως, ως δυνάμεις του τουριστικού τομέα του νησιού κατατάσσονται οι εξής:

- Το ευνοϊκό κλίμα για ευρείας κλίμακας δραστηριότητες.
- Τα σημαντικά ιστορικά και πολιτιστικά μνημεία.
- Η ύπαρξη ικανοποιητικού αριθμού οργανωμένων τουριστικών μονάδων με υψηλής ποιότητας υπηρεσίες.
- Το αίσθημα φιλοξενίας και προθυμίας για εξυπηρέτηση. Αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού της Κρήτης συμβάλει στην παροχή υπηρεσιών ικανοποιητικού επιπέδου .
- Το ιδιαίτερο παραδοσιακό τουριστικό προϊόν.
- Παραδοσιακά δοκιμασμένος τουριστικός προορισμός.
- Οι επαρκείς αεροπορικές και ακτοπλοϊκές συγκοινωνίες.

Στις αδυναμίες του τουριστικού τομέα κατατάσσονται ως ακολούθως:

- Έντονη εποχικότητα. Έντονη εποχικότητα παρατηρείται στην προσφορά του τουριστικού προϊόντος καθώς και την απασχόληση του συναφούς ανθρώπινου δυναμικού.
- Άνιση τουριστική ανάπτυξη μεταξύ της Βόρειας και Νότιας ακτής. Το Βόρειο τμήμα της Περιφέρειας παρουσιάζει το υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης.
- Ανεπάρκεια των κρατικών επενδύσεων για την κατασκευή υποδομών. Οι κρατικές υποδομές αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της συνεχώς αυξανόμενης τουριστικής κίνησης.
- Αδυναμία στην υλοποίηση επενδύσεων για την προσέλκυση επισκεπτών υψηλού επιπέδου. Αποσκοπώντας στην αυξημένη τουριστική κίνηση και συνεπώς στην κάλυψη των προσφερόμενων κλινών, οι τιμές των πακέτων διακοπών προσαρμόζονται σε χαμηλά επίπεδα. Τα μικρά περιθώρια κέρδους θέτουν φραγμούς στην υλοποίηση επενδύσεων, περιορίζοντας την δυνατότητα προσέλκυσης τουρισμού υψηλού επιπέδου.
- Άμεση εξάρτηση από ξένους οργανωτές ταξιδίων, γεγονός που συνδράμει στην μειωμένη ζήτηση για καινοτομία.
- Ανεπάρκειες στο σύστημα εκπαίδευσης και διαρκούς επιμόρφωσης των απασχολουμένων στο τουριστικό τομέα.
- Ανεπαρκές σύστημα ποιοτικού ελέγχου και πιστοποίησης.
- Μη ορθολογική οικιστική ανάπτυξη. Η απουσία ελέγχου έχει συντελέσει στην άναρχη δόμηση και αλλοίωση του παραδοσιακού τοπίου.
- Έλλειψη τουριστικού μάρκετινγκ και διερεύνησης της τουριστικής αγοράς.
- Ανεπαρκής εφαρμογή του ηλεκτρονικού εμπορίου από τις τουριστικές επιχειρήσεις.
- Απουσία περιφερειακής δομής τεκμηρίωσης, έρευνας και χάραξης ολοκληρωμένης στρατηγικής. Παρά του νευραλγικού χαρακτήρα του τουριστικού τομέα ελλιπή

κρίνονται τα υπάρχοντα συστήματα για τη συλλογή αξιόπιστων πληροφοριών και στατιστικών δεδομένων, συντείνοντας άμεσα στη διαμόρφωση ελλιπούς στρατηγικής για την περαιτέρω ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας.

- Περιορισμένη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και καινοτομιών υπονομεύοντας την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Οι Ευκαιρίες για τον τουριστικό τομέα της Κρήτης διαφαίνονται οι εξής:

- Ανάπτυξη χειμερινών πακέτων τουριστικού προϊόντος.
Ο ιατρικός, συνεδριακός και περιηγητικός τουρισμός αποτελούν υποκατηγορίες του τουριστικού προϊόντος, το οποίο μπορεί να διανεμηθεί κατά τους χειμερινούς μήνες αμβλύνοντας το παρατηρούμενο πρόβλημα της εποχικότητας.
- Ανάπτυξη βιώσιμου τουρισμού. Η πλούσια χλωρίδα και πανίδα της περιφέρειας Κρήτης επιτρέπει την ανάπτυξη και προώθηση μορφών τουρισμού που συνάδουν με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, όπως ο φυσιολατρικός και ο οικοτουρισμός. Σημειώνεται ότι ο αγροτουρισμός καταλαμβάνει μόλις το 2% της τουριστικής κίνησης.
- Ανάπτυξη διαφοροποιημένου και υψηλής ποιότητας τουριστικού προϊόντος. Δεδομένου των αυξανόμενων απαιτήσεων για διαφοροποιημένα και υψηλής ποιότητας τουριστικά προϊόντα, η τουριστική βιομηχανία της Περιφέρειας πρέπει να εκμεταλλευτεί το υπάρχον κλίμα και να προσανατολιστεί στην ποιοτική αναβάθμιση και διαφοροποίηση του προϊόντος της αναφορικά με τις συνθήκες διαμονής, το φυσικό περιβάλλον και τις παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες.
- Εκμετάλλευση των κονδυλίων του Δ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2007-2013. Μέσω του Δ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) 2007-2013 παρέχονται σημαντικές χρηματοδοτήσεις με απώτερο σκοπό την αναβάθμιση των τουριστικών επιχειρήσεων και ιδίως των πολύ μικρών επιχειρήσεων (ΠΜΕ) και μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ).

Ενώ στις Απειλές για τον τουριστικό τομέα του νησιού ταξινομούνται:

- Το περιορισμένο εύρος της καταναλωτικής αγοράς. Η ζήτηση του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας Κρήτης συγκεντρώνεται σε μία περιορισμένη τουριστική αγορά, αναφορικά με την χώρα προέλευσης των επισκεπτών.
- Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός από άλλους μεσογειακούς τουριστικούς προορισμούς.
- Οι αναπτυσσόμενες συνεργίες μεταξύ των ξένων επιχειρηματιών εις βάρος των εγχωρίων. Μέσω της συνεργασίας τους οι ξένοι οργανωτές ταξιδίων επιτυγχάνουν καλύτερες τιμές αγοράς των τουριστικών προϊόντων.
- Η απουσία κρατικού στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας στην Περιφέρεια Κρήτης.

(πηγή: *soc.uoc.gr* Μάιος 2007)

5.11 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά τη διάρκεια της έρευνας μου για την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας κατάφερα να συνειδητοποιήσω ότι το τουριστικό προϊόν της Κρήτης είναι ιδιαίτερα πλούσιο και αποτελείται τόσο από υλικούς όσο και από άυλους πόρους και παρά τα προβλήματα που υπάρχουν εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερο και μοναδικό. Κατά γενική ομολογία τα δεδομένα του τουρισμού τα τελευταία χρόνια έχουν διαφοροποιηθεί δραματικά. Οι τουριστικοί πράκτορες του εξωτερικού πιέζουν όλο και περισσότερο για χαμηλότερες τιμές, διότι έχουν ανακαλύψει φθηνότερες αγορές (Τουρκία, Κροατία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Τυνησία) με χαμηλότερο λειτουργικό και εργατικό κόστος. Παρόλα αυτά οι προοπτικές για την ανάπτυξη του τουρισμού είναι πολλές κυρίως μέσω των κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σαφώς τα ιδιαίτερα ανεπτυγμένα επιχειρηματικά ένστικτα των Κρητικών. Επομένως ιδιαίτερη βάση πρέπει να δοθεί στην συνεργασία των Ιδιωτικών και Δημόσιων Φορέων, μιας και οι μεμονωμένες προσπάθειες δεν ωφελούν κανένα και αυτό έχει αποδειχθεί και μέσω της εμπειρίας που έχουμε αποκτήσει τα τελευταία 40 χρόνια, ούτως ώστε να αξιοποιηθούν οι επιχορηγήσεις με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Φυσικά αυτό προϋποθέτει έγκαιρο προγραμματισμό, σωστό σχεδιασμό και σαφείς στόχους προκειμένου να επιτευχθούν όλες οι αναγκαίες αλλαγές στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και υποδομών του νησιού για την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού και της ποιοτικής αναβάθμισης της ζωής όλων μας.

Ως νέο μέλος της τουριστικής βιομηχανίας πιστεύω ότι η ευθύνη είναι στα χέρια όλων μας και κυρίως σε εμάς που είμαστε το μέλλον του τουρισμού αυτού του τόπου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✎ Βαρβαρέσος Στ. «Τουρισμός Οικονομικές Προσεγγίσεις», Προπομπός, 1977
- ✎ ΣΕΤΕ «Ελληνικός Τουρισμός 2010 : Στρατηγική και Στόχοι» 2002.
- ✎ Ζοπουνίδης Κ.-Γαγάνης Χ. «Βασικά Στατιστικά Στοιχεία Του Τουρισμού της Κρήτης» , Προπομπός, 2001
- ✎ Κουζέλης Α. «Η Διαφημιστική δαπάνη για τον τουρισμό», ΙΤΕΠ, 2002
- ✎ ΕΟΤ, Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης περιφέρειας Κρήτης, Ηράκλειο, 2003,
- ✎ ΕΤΑΜ, Marketing Plan Τουριστικής Προβολής της Περιφέρειας Κρήτης, Ηράκλειο, 2004
- ✎ ΕΟΤ, «Μελέτη Μάρκετινγκ για τον Ελληνικό Τουρισμό», Αθήνα, 1999.
- ✎ Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) Κρήτης, Γ & Δ Κ.Π.Σ.
- ✎ ΕΤΑΜ ΕΠΕ, «Μελέτη Ίδρυσης Μαρίνας Αγίου Νικολάου», Ηράκλειο 2000
- ✎ Περιφέρεια Κρήτης, 2007
- ✎ Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής Ν.Ηρακλείου, Μάιος 2007
- ✎ Στατιστικά Στοιχεία Ε.Ο.Τ. και Ε.Σ.Υ.Ε. 2007
- ✎ Δήμος Ηρακλείου, Μάιος 2007
- ✎ Σύλλογος Ξενοδόχων Ν.Ηρακλείου, Μάιος 2007
- ✎ Περιοδικό Κρήτη, Τεύχος 274, Ιούνιος 2005, σελ.47
- ✎ Περιοδικό, The Tourism Report, Νοέμβριος 2005, σελ. 26
- ✎ Περιοδικό Τουριστική Αγορά, Τεύχος 180, Ιούνιος 2005,σελ.33

ΙΣΤΟΧΩΡΟΙ

✎ www.wikipedia.gr	✎ www.explorecrete.com
✎ www.cretan-history.gr	✎ www.creta-info.gr
✎ www.gnto.gr	✎ www.crete.tournet.gr
✎ www.4crete.gr	✎ www.greek-tourism.gr/crete
✎ www.ecocrete.gr	✎ www.medregio.com
✎ www.inaep.org	✎ www.sete.gr
✎ www.travelling.gr	✎ www.grhotels.gr
✎ www.tourism-development.gr	✎ www.agrotour.gr
✎ www.traveldailynews.gr	✎ www.lasithinet.gr
✎ www.crete-region.gr	✎ www.cna.gr
✎ www.crete.tournet.gr	✎ www.crete.gov.gr
✎ www.hellaskps.gr	✎ www.pepkritis.gr
✎ www.anher.gr	✎ www.ypan.gr
✎ www.cretanhome.gr	✎ www.statistics.gr
✎ www.soc.uoc.gr	✎ www.esaa.gr
✎ www3.mnec.gr/ergorama	✎ www.keta-kriti.gr

 www.visitgreece.gr

 www.in.gr